

Medgyesegyházi Varázserdő Óvoda

Pedagógiai Programja

Bevezető

A helyi Óvodai Pedagógiai Program: belső szabályozó dokumentum, mely az Országos Alapprogramhoz illeszkedve meghatározza az intézmény szakmai, nevelési és pedagógiai munkáját.

Óvodánk önállóan működő költségvetési szerv, pénzügyi-gazdasági feladatait a Medgyesegyházi Közös Önkormányzati Hivatal látja el.

Kiindulási pontjaink, alapelveink, nevelési filozófiánk megegyezik, a Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Programmal ezért ezt adaptáljuk a helyi sajátosságokkal és a jellemző jegyekkel kiegészítve.

Óvodai hitvallásunk:

„A jó óvoda az ahol nyugalom van, de nem csend és fegyelem
a jó óvoda az, ahol legfőbb érték minden gyerek kíváncsisága,
kezdeményezése, de főleg játéka, mint a nem tudatos tanulás folyamata.

A jó óvoda az, ahol a ráfigyelés, az odafigyelés a gyermeknek lehetőség, a felnőtteknek kötelesség.

A jó óvoda természetes kapcsolatokat ajánl.”

(Hűvös Éva)

Tartalomjegyzék

Bevezető.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Az óvoda adatai.....	4
Helyzetkép az óvodáról.....	5
"Sajátos nevelési igény gyermekek fejlesztése óvodánkban”.....	11
Logopédia.....	16
Tehetséggondozás.....	18
Az óvoda személyi feltételei.....	21
Az óvoda tárgyi feltételei.....	23
A Tevékenységközpontú Óvodai Nevelés célja és feladatai.....	25
Játék és tanulási tevékenység.....	37
Társas közösségi tevékenység.....	45
Munkatevékenység.....	51
Szabadidős tevékenység.....	55
Anyanyelvi nevelés.....	57
Egészséges életmód kialakítása.....	60
Matematika.....	64
A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások.....	69
Külső világ tevékeny megismerése.....	72
Mese - vers – báb-dramatizálás	78
Vizuális nevelés.....	82
Ének - zene, énekes játék.....	86
Mindennapi testnevelés.....	91
A nevelés tervezése és időkeretei.....	97
Az óvodai intézményünk kapcsolatrendszere.....	102
Sajátos feladataink.....	105
Az intézményünk speciális szolgáltatásai.....	107
A bányászati óvoda sajátosságai.....	108
Óvodánk ellenőrzési, értékelési rendszere.....	110
Érvényességi nyilatkozat.....	114
Felhasznált irodalom.....	116

Az óvoda adatai

Az óvoda neve: Medgyesegyházi Varázserdő Óvoda

Cím: 5666 Medgyesegyháza, Hősök utca 2.

Telefonszáma: 06 (68) 440 - 865

Az óvoda fenntartója: Medgyesegyháza Városi Önkormányzat Képviselő-testülete

Cím: Medgyesegyháza, 5666 Kossuth tér 1.

Telefonszáma: 06 (68) 440 – 000

Az óvoda két épületben működik:

1. Cím: Medgyesegyháza, 5666

Hősök utca 2.

Telefonszáma: 06 (68) 440 - 865

2.Cím: Bánkút, 5752

Kossuth utca 12.

Telefonszáma: 06 (68) 440 – 862

Az Intézmény törzsszáma: 633 732

Intézményvezető neve: Varga Jánosné

Helyzetkép az óvodáról

A Hősök utcai épület 2005.-ben felújításra került. Az óvoda modern, a termek tiszták, világosak, megfelelő felszereltséggel rendelkeznek. A Bánkúti óvoda családi házból lett átalakítva, rendelkezik a legszükségesebb feltételekkel.

Közösségünk emberi kapcsolataira az egyenesség, a nyíltság és egymás elfogadása a jellemző. Az együtt töltött évek alatt összegyűlt tapasztalatok, a közös élmények, a munkával járó erőfeszítések és szakmai sikerek egymáshoz ragaszkodó, együttműködő közösséget formáltak.

Alapelveink:

- A gyermek személyiségéből, legtermészetesebb megnyilvánulásaiából kiindulva olyan szeretetteljes óvodai légkör megteremtése, amelyben a gyermeket megbecsülés szeretet övezi.
- A másság elfogadása tiszteletben tartása.
- Nyugodt, családias, biztonságot nyújtó légkör megteremtése, amelyben a gyermeki játék elsődlegességét hangsúlyozzuk.
- Az óvónő azonosulási minta óvodásai számára, a gyermekek közösségi életének irányítója, aki maga is benne él a gyermek közösségben, mindig látja, hogy melyek a következő feladatok, hogy milyen útmutatásra, serkentésre, milyen tevékenységre van szüksége a csoportnak és az egyes gyermeknek.

Gyermekképünk:

Olyan gyermek nevelése, aki érzelmileg gazdag, a településhez kötődő, a környezetében jól tájékozódó, nyitott, érdeklődő, önmagát értékelni tudó, másokat elfogadó és együttműködő.

Hagyományrendszerünk:

Ünnepek ápolása: A gyermekek életének jeles napjai: születésnap, névnap

Egyéb ünnepeink: Mikulás, Karácsony, Családi délután, Farsang, Húsvét, Anyák napja

Nemzeti ünnepeink: Október 23.

Március 15.

Május 1.

Környezetvédelmi napok: A Föld napja, a Víz napja

Gyermeknap

Évzáró ballagás: Intézményünknek több hagyományos rendezvénye is van, de egy óvoda életében a ballagás mindig különleges alkalom. Különleges, mert valami véget ért, különleges, mert valami elkezdődött. Az Óvoda és a Művelődési ház ad otthont a nagy eseménynek. Az alsóbb csoportok versekkel búcsúztatják a nagyokat. A ballagók emlékeztető műsorral kedveskednek a megjelenteknek. Ezen a napon veszik át kiemelkedő munkájukért a ballagó gyermekek szülei az elismerő oklevelet és virágot.

Óvodánk büszkeségei:

Családi délután: Közös családi programmal, amelyet minden évben-novemberben rendezünk meg a Sportcsarnokban, lehetőség nyílik játékos, sportos, mozgásos tevékenységekre, közös élményszerzésre.

Óvodabál: Közös összefogáson, az óvodáért, az óvodásokért szervezett rendezvény, melynek bevétele nagyban hozzájárul a játékeszközök bővítéséhez, óvodánk szépítéséhez.

Gyermeknap: A gyermeknapot a Medgyesegyházi Nebulókért Alapítvány rendezi az iskolával és az óvodával közösen. Óvodánk játszóházi programokat kínál: Arcfestés, Lufi hajtogatás, Gyöngyfűzés, stb. A gyermekek örömmel vesznek részt a Művelődési Házban tartott mozi előadáson illetve ingyenesen igénybe vehetik az uszodát. A délelőttöt többféle program színesíti: ügyességi versenyek, aszfaltrajz, kosárlabdadobás, ingyenes ugrálóvár.

Kapcsolatrendszerünk:

Városunk intézményeivel folyamatos és hagyomány megtartó kapcsolatra törekszünk (család, iskola, közművelődési intézmények, egészségügyi intézmény, családsegítő szolgálat, fenntartó, egyház).

A család - óvoda kapcsolatában az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjára épülő helyi nevelési programunk azt a szemléletet erősíti, hogy a családi közösséget kiegészítve gondozzuk, ápoljuk, védjük a gyermeket, boldog gyermekkort biztosítva számukra. Nevelő és

képességfejlesztő munkánk során mindent megteszünk annak érdekében, hogy gyermekeink testileg, lelkileg, szellemileg is éretten alkalmassá váljanak az iskolai életre.

Jövőkép:

Valamennyi kollégámmal azon fáradozunk a hétköznapiokon, hogy tevékenységünk során betöltsük hivatásunkat, melyet a gyerekek szolgálatáért vállaltunk. Sok múlik azon, hogy törekvéseink lényegét mennyire tudjuk átadni a fiatal generációnak, azt mennyire tudják befogadni, sajátá tenni. Wilson mondta: „Semmilyen mesterkedéssel sem számolhatjuk fel azt a tényt, hogy minden tudásunk a múlttól szól, ám minden döntésünk a jövőre vonatkozik.” Mennyire igaz ez a mi esetünkben is. Nem kérdés a felelősségünk óriási.

Évek óta folyamatosan figyelemmel kísérjük a népesség nyilvántartást e számok alapján sajnos a gyermeklétszám csökkenő tendenciát mutat.

Ezért is tartjuk fontosnak, hogy az óvodát vonzóvá tegyük mindenki számára, hogy minél többen szívesen válasszák intézményünket.

„Kérlek, fogadj, el olyanak amilyen vagyok és akkor egyre jobb leszek.”

Az óvodai integrációs program jellemezői:

Az óvodai integrációs program (Óvodai IPR) arra vállalkozik, hogy meghatározza az óvodai nevelés azon területeit, amelyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítésében. Az iskolai IPR-hez hasonlóan ez sem ad meg részletes pedagógiai tartalmakat, választandó nevelési tervet, nem nevez meg, nem ír le konkrétan alkalmazandó programokat, viszont kinyilvánítja azt a pedagógiai állását, amelyet megfelelőnek tart az érintett gyermekek esélyegyenlőségének elősegítésében. Az óvodai IPR egy olyan rendszernek tekinthető, melynek elemeit a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek érdekében mérhetően nagyobb tudatossággal és mérhetően nagyobb eredményességgel kell a nevelési folyamat fókuszába állítani. Az óvodai IPR legfőbb jellemzője a gyermekközpontú és családorientált szemlélet, valamint az interdiszciplináris megközelítés, mely a korai gyermekkori fejlődés kérdésében kompetens minden szakma szerepét egyenrangúan fontosnak és egymást kiegészítőnek tartja. Így ösztönzi az

együttműködések kialakítását azokkal a szolgáltatókkal, melyek a szülőket támogatják, számukra erőforrást jelentenek, illetve a gyermekeknek szolgáltatásokat biztosítanak. A rendszer kereteit (az alábbi területeket) az intézmények már saját nevelési programjuknak megfelelően tölthetik fel tartalmakkal. A kiemelt szempontok mellett zárójelben a fejlesztés irányai.

Kiemelt területek

1. Szervezési feladatok:

- A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodai beíratásának támogatása (a teljes körű, minél hosszabb ideig tartó óvodáztatás biztosítása a célcsoport körében, a beóvodázási programért felelős személy vagy team kijelölése).
- Integrációt elősegítő csoportalakítás (olyan csoportalakítási elvet kell választani, amely biztosítja a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek arányos elosztását).
- Az igazolatlan hiányzások minimalizálása.
- A szülők munkába állását lehetővé tévő nyitva tartás kialakítása.

2. Nevelő testület együttműködése (rendszeres team munka valamennyi munkatárs részvételével, esetmegbeszélések, hospitálások).

3. Pedagógiai munka kiemelt területei:

- Az óvodába lépéskor komplex állapot felmérés (részletes anamnézis).
- Kommunikációs nevelés (szókincs, nyelvi kifejezőképesség, beszédértés, beszédészlelés fejlődésének elősegítése).
- Érzelmi nevelés, szocializáció (az intézményes nevelésben illeszkedés elősegítése, bizalom, elfogadás, együttműködés).
- Egészséges életmódra nevelés (egészségtudat kialakítása, táplálkozás).
- Társadalmi érzékenység tudatos fejlesztése.
- Korszerű óvodapedagógiai módszerek (a gyermek kezdeményezéseire támaszkodó módszerek, differenciális, kooperatív technikák, mozgás, zene felhasználása, szülőkkel való partneri együttműködés módszerei).

4. Gyermekvédelemmel, az egészségügyi ellátással, szociális segítségnyújtással kapcsolatos munka:

- Egészségügyi szűrő vizsgálatok (a gyermek fejlődésének nyomon követése, regisztrálása, szükség esetén szakorvosi-fogászati, szemészeti, fülészeti, ortopédiai-vizsgálatának) kezdeményezése, megszervezése.
- Gyermekorvosi, védőnői tanácsadás (a szülők számára az együttműködő partnerekkel kialakított közös programok).
- Gyermekjóléti szolgáltatások kezdeményezése, illetve szervezése (ruhák, játékok, könyvek gyűjtése, adományozása, kölcsönzése, kirándulások szervezése, rendezvények látogatása).
- A szociális ellátó rendszerrel való aktív együttműködés (egyetlen gyermek se maradjon ki az óvodából a szülő szegénysége, az óvoda által kért természetbeni és pénzügyi hozzájárulások fedezetének hiányában).

5. *Együttműködések kialakítása az óvodán kívüli szervezetekkel, különösen az alábbiakkal:*

- Gyermekjóléti, családsegítő szolgálat (a szülők támogatása, erőforrásainak feltárása).
- Védőnői hálózat (a gyermekek óvoda beiratásának támogatása, korai képességgondozással kapcsolatos tanácsadás).
- Szakmai szolgáltatók (konzultációk gyermek fejlődéséről, fejlesztési terv közös kidolgozása, szolgáltatások biztosításának megtervezése).

6. *Óvoda-iskola átmenet támogatása:*

- Iskolai életre való felkészítést támogató pedagógiai munka (a tanulási képességek megalapozása, a tanulási és egyéb rész-képesség zavarok kialakulásának megelőzése, megoldási késztetés, monotónia tűrés, figyelemkoncentráció, az alkotásvágy szükséges szintjének kialakítása).
- Az érintett iskolákkal közös óvoda- iskola átmenetet segítő program kidolgozása (hospitálások, esetmegbeszélések, szakmai műhely, közös programok).
- A gyerekek fejlődésének utánkövetése legalább az általános iskola első évében.

7. *Szülőkkel való kapcsolattartás, együttműködés:*

- Személyes kapcsolat kialakítása minden szülővel.
- A gyermekek egyénre szabott beszoktatásának biztosítása.

- Rendszeres napi, vagy heti tájékoztatás a gyermekek fejlődéséről, az egyéni fejlesztési napló bejegyzéseinek megbeszélése, a gyerekek alkotásainak megmutatása, elemzése, szülők részvételi lehetőségének biztosítása a foglalkozásokon.
- Egyéni beszélgetések, gyermekneveléssel kapcsolatos nézetek kicserélése, a család szokásainak, értékrendjének megismerése, megértése, a család erőforrásainak feltárása.
- Szülői közösségek kialakítása, rendezvények szervezése, pl. farsang, karácsony, anyák napja.
- Partnerközpontú működés, szülői igények kiszolgálása.

8. *Intézményi önértékelés, eredményesség:*

- Intézményi önértékelés készítése az Országos Oktatási Integrációs Hálózat ajánlása alapján.
- Eredményesség (indikátorok teljesülése: beovodázási arány, hiányzás csökkenése, iskolakezdés megfelelő időben, sajátos nevelési igényűvé minősítés csökkenése, normál tantervű, integrált iskolai környezetbe történő beiskolázás) mérése az Országos Oktatási Integrációs Hálózat indikátortáblát tartalmazó ajánlása alapján.

Halmazottan Hátrányos Helyzetű gyermekek ellátása:

Fejlesztésük integráltan történik. Az óvodapedagógusok a gyerekek egyéni képességeinek figyelembevételével folytatott differenciált fejlesztést a foglalkozásokon és játékidőben egyaránt alkalmazzák, az egy pedagógusra jutó gyermeklétszámok megfelelőek a személyre szabott fejlesztésekhez.

Minden év márciusában az óvodavezető egyeztetéseket folytat a hely jegyzővel, és a védőnővel a település óvodáskorú – ezen belül a halmazottan hátrányos helyzetű – gyermekek köréről. Ezután kerül sor a családok megkeresésére (óvodavezető, óvodai gyermekvédelmi felelős), akik tájékoztatást kapnak az óvodai nevelés pozitív hatásairól. Az óvodai beiratás után (május) újra megtörténik azon családok megkeresésére, akik nem íratják be gyermeküket, ez évente 1-2 esetben fordul elő.

Megjegyzés: amennyiben az óvodában a Halmazottan Hátrányos Helyzetű gyermekek

létszáma eléri, a megfelelő százalékot abban az esetben a pályázati lehetőségeket ki fogjuk használni.

A sajátos nevelési igényű gyermekek

A sajátos nevelési igény a szokásos tartalmi és eljárásbeli differenciálástól eltérő, nagyobb mértékű differenciálást, speciális eljárások alkalmazását, illetve kiegészítő fejlesztő, korrekciós, habilitációs, rehabilitációs, valamint terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazását teszi szükségessé.

A gyermekek eredményes szocializációját, óvodai pályafutását elősegítheti a nem sajátos nevelési igényű gyermekekkel együtt történő- integrált-nevelésük. Nagyon fontos a szocializációt segítő képességek (együtműködés, alkalmazkodás, normakövetés, önállóság, önellátás, önkifejezés, pozitív önértékelés) fejlesztése. A sajátos nevelési igényű gyermekeknél nagy hangsúlyt kell fektetni a környezeti nevelésre is. Az egyéni igények alapján a saját környezet megfelelő kialakítását is ide értem. Olyan tevékenységi formák, mint az önkiszolgálás, a munka, a felzárkóztatás, a társas kapcsolatok, a közösségi tevékenységek alkalmazása, amelyek a gyermekek eredményes társadalmi beilleszkedését is elősegítik.

A habilitációs, rehabilitációs ellátás közös elvei

A sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésében résztvevő közoktatási intézmények egész nevelési-oktatási rendszerét átfogó, hosszú távú habilitációs/rehabilitációs célok és feladatok határozzák meg, melyeket az intézmény dokumentumai tartalmaznak. A habilitációs, rehabilitációs tevékenység, olyan team munkában kialakított és szervezett

nyitott nevelési folyamatban valósul meg, mely az egyes gyermekek vagy gyermekcsoport igényétől függő eljárások, időkeret, eszközök, módszerek, terápiák alkalmazását teszik szükségessé.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenység közös céljai és feladatai

1. A testi, érzékszervi, értelmi, beszéd-és egyéb fogyatékból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók helyreállítása újak kialakítása.
2. A meglévő épp funkciók bevonása a hiányok pótlása érdekében, különféle funkciók egyensúlyának kialakítása.
3. A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
4. Az egyéni sikereket segítő, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése.

A habilitációs, rehabilitációs tevékenységet meghatározó tényezők

- a fogyatékból típusa, súlyossága
- a fogyatékból kialakulásának ideje
- *a sajátos nevelési igényű gyermekek:* életkora, pszichés és egészségi állapota, rehabilitációs műtétei, képességei, kialakult készségei, kognitív funkciói, meglévő ismeretei
- *a társadalmi integráció kívánalmai:* lehetséges egyéni életút életvitel

A rehabilitációs célú foglalkozásokat megfelelő végzettséggel rendelkező szakember végezheti.

A rehabilitációs, habilitációs fejlesztő órákon nagy szerepet kap a differenciálás. A differenciált fejlesztés önmagában is alkalmas arra, hogy a felmerülő problémákat csökkentsük, illetve segítséget nyújt abban, hogy a tanulási nehézségeket, zavart vagy akadályozottságot mutató gyermekek is sikerebben fejlődjenek.

A differenciálás módjai:

- *Differenciálás a segítségadásban:* feladat megismétlése, kis lépésekre bontása, részfeladatok ellenőrzése, példamutatása, analógiák felhasználása, mintaadás, konkrét élettapasztalatokhoz kapcsolódás.
- *Differenciálás a feladatok szintjén:* Mennyiség, kivitelezés, visszajelzés módját tekintve.

- *Differenciálás a tevékenységek szintjén:* eszközhasználat hosszabb ideig, választási lehetőségek biztosítása.
- *Differenciálás a szociális keretek szintjén:* Kis csoportban végzet munka alkalmas az elszigetelés oldására.
- *Differenciálás a fejlesztési stílus szintjén:* Felkel térképezni, mely csatornák használhatóak legeredményesebben a fejlesztés során, és azokat kell inkább alkalmazni az eredményes fejlesztéshez.
- *Differenciálás a célok szintjén:* egyénenként mérlegelni kell, hogy melyek a reálisan elérhető célok, és azokat kell kitűzni a gyermek elé.
- *Differenciálás az értékelésben:* a gyermeket önmagához mérve kell értékelni.

A fejlesztés során:

Figyelemmel kell lenni a szakértői véleményben meghatározott sérülésre, a meghatározott fejlesztendő területre, és órakeretre.

- Egyéni haladási ütemet kell biztosítani (időtényező növelése) differenciált nevelés céljából individuális módszereket, technikákat szükséges alkalmazni.
- Fontos a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatok beépítése.
- A folyamatos értékelés, hatékonyság-vizsgálat, a gyermek teljesítményének elemzése alapján-, szükség esetén- az eljárások megváltoztatása, az adott szükséglethez igazodó módszerek megválasztása.
- Egy-egy nevelési helyzet, problémamegoldásához alternatívákat kell keresni.
- Alkalmazkodni kell az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez.
- Együtt kell működni az óvodapedagógusokkal, a gyógypedagógus kollégák iránymutatásait, javaslatait be kell építeni a pedagógiai folyamatokba.
- A feladatok megoldásánál fokozott segítségadás, többszöri visszacsatolás kis lépések elvének figyelembe vétele.

- Feladatmegoldásnál szükség szerint eszközhasználat (korong, számpálca, stb.) lehetővé tétele.
- Feladatok számának csökkentése.
- Figyelemmel kell kísérni a gyermekek haladását, részt kell venni a részeredmények értékelésében, javaslatot tenni az egyén fejlesztési szükségletehez igazodó módszerválasztásokra.

Rehabilitáció során a cél:

- azonos életkorú gyermekek
- azonos fejlesztő pedagógustól, gyógypedagógustól
- azonos térben
- azonos eszközökkel
- azonos célt kell, hogy elérjenek, azonos mértékben

Fejlesztendő területek:

1. *Mozgásfejlesztés:* dominancia, nagymozgás, testséma, finommotorika.
2. *Nyelvi készség:* hallási figyelem, beszéd (alakilag, tartalmilag), szókincs, téri relációs szókincs.
3. *Gondolkodás:* verbális emlékezet, vizuális emlékezet, számemlékezet, analízisszintézis, fogalmi gondolkodás, összehasonlítás, analógiás gondolkodás, matematikai gondolkodás.
4. *Egyéb terület:* látási megkülönböztetés, forma- irány megkülönböztetés, alak-háttér megkülönböztetés, téri összefüggés, forma reprodukálás
5. *Feladatvégzés:* feladattudat, figyelem, önállóság, munkatempó

Kapcsolattartás fontossága a Mezőkovácsházi Pedagógiai Szakszolgálattal és a Békés Megyei Pedagógiai Intézet és Pedagógiai Szakszolgálat Szakértői Bizottságával.

Évenkénti esetmegbeszélés tájékoztató, iránymutató, segítségadó jelleggel.

A pedagógusok küldetése:

„ - Mindenekelőtt embert formálniuk a gyerekekből.

- A gyerekekben gondosan fejleszteniük kell az általános értelmi képességeket, amely minden pályán szükséges az érvényesüléshez.

-Meg kell találniuk minden gyermek speciális tehetségét, hisz minden gyermekben fellelhetők jó képességek, sőt, időnként a szürkének látszó kavicsból is előtűnik a drágakő csillogása.”

(Czeizel Endre)

Az óvodapedagógusok érzékenységének, kreativitásának, aktivitásának, segíteni akarásának köszönhetően a fejlesztő pedagógiai bevonult az óvodába és a nevelő munka segítő részévé vált. A képességfejlesztésben résztvevő gyermekek speciális felkészítést, még több megértést, törődést, türelmet, toleranciát, empátiát és szeretetet igényelnek, mint társaik. Ők kicsit másképpen viselkednek, másképp gondolkodnak, mint a többiek, de másképpen tudnak ragaszkodni és szeretni is. Sokkal erősebb lelki köteléket lehet velük teremteni – mindegyikkel személyesen is- a kis csoportban, mint azt egy átlagos csoport közösségben. Az *óvodapedagógus attitűdje döntő* módon meghatározhatja egy óvodába járó gyermek viszonyát az óvodaközösségéhez, viszonyulását a társakhoz. Az óvoda és központi tényezője az óvodapedagógus, felerősítheti, vagy gátolhatja a gyermekek problémáit. Ha nagyon hiteles személyként lép fel, véleménye, attitűdje internalizációra készíti a gyermekeket. Módja és lehetősége nyílik arra, hogy a másképpen fejlődőt beillesse, elfogadtassa a többi gyermekkel. Aki más gyermekkel foglalkozik, tudja, milyen nagy szüksége van a megbecsülésre, dicséretre, a siker érzésére a másképpen fejlődőnek. A gyermek meglévő motivációit egy jó óvodapedagógusnak fel kell ismernie és minden módszertani, pedagógiai fegyverét be kell vetnie ahhoz, hogy a „más” személyiségű gyermeket a fejlődésben, a továbbhaladásban segítse. Az elfogadás annyit jelent, hogy nincsenek kikötéseink, fenntartásaink, feltételeink, hanem úgy fordulunk a másik ember felé, hogy az embert látjuk meg benne, akinek gyengeségeivel, hibáival együtt segíteni akarunk.

A pedagógusok munkája nyomán az élet legszebb alkotásai kerülhetnek ki a társadalomba. Embereket nevelni a legszebb feladat.

„...a pedagógus olyan, mint a Nap, akárhányan állnak alája, mindegyikre egyformán süt.”

(Comenius)

Logopédia

„ A beszédfejlődés évekre, másfél évtizedre terjedő folyamat, amely csak a serdülési koron túl nyer befejezést. E hosszú időszakon át sok veszély fenyegeti a beszédet, ezek sikeres leküzdésétől függ a beszéd helyes, kifejlődése.”

(Szabó Artúr)

Logopédiai anamnézis

Felvételének célja, hogy adatokat nyerjünk a beszédmegértés és beszédhasználat fejlődéséről, a kommunikációs készségek kialakulásának menetéről, valamint jelenlegi állapotáról, illetve a készségek és képességek zavaráért felelős tényezőkről. Tartalmazza a beszéd fejlődésére vonatkozó adatokat, a beszédállapot és beszédkörnyezet összefüggéseit, a beszédhiba kialakulásának történetét és egyes beszédhibák esetén (pl.: dadogás, diszfónia) a speciális szempontokat.

Cél:

- Az óvodában az élettani pöszeség minél gyorsabb kiküszöbölése.
- A magyar beszédhangok helyes kiejtésének elsajátítása és begyakorlása.

A logopédus és a szülő szoros együttműködése igen fontos gyermekeink beszédének, ezáltal gondolkodásának hatékony fejlesztése érdekében.

A pöszeség terápia főbb gyakorlatai:

- hallási figyelem és differenciálás
- hang analízis és szintézis műveletei
- helyes ejtés gyakorlása
- szókincsbővítés
- főfogalom megtalálása
- a gondolkodás és a finommotorika fejlesztése

Az általános szókincs és beszédtechnika fejlődésére a legnagyobb hatást a családi nevelés jellege gyakorolja, az hogy mennyit beszélnek a gyermekkel, mennyit mesélnek neki, mennyit foglalkoznak vele. A gyermekek anyanyelvi fejlesztésében nagy jelentősége van az óvodapedagógus kifogástalan beszédének, viselkedésének és tudásának. Így tudja, csak idejében felismerni a beszédhibákat melyek lehetnek súlyosak vagy enyhék.

Súlyos vagy torz artikuláció, orrhangzósság, akadályozott beszédfejlődés, dadogás stb. esetén már 3 éves korban irányítsa az óvodapedagógus logopédushoz a gyermeket. Legkésőbb 5 éves korban mindenképpen el kell kezdeni a beszédhibás gyermekek logopédiai kezelését. Az a tapasztalatunk, hogy évről évre nő az enyhén beszédhibás gyermekek száma. Apró tévesztések, torzulások könnyen javíthatók az óvodában az egész csoport által. A hang fejlesztő anyanyelvi játékok során nem csak az óvónő példamutató beszéde, nevelő hatású, hanem maga a vers, a dal, a mozgás, a ritmus és a tartalom.

A felnőtt beszédén kívül a hibás beszédű gyermeknek alkalma nyílik óvodás társainak tiszta artikulációját megfigyelni, utánozni.

A játékidőben, az esetleges várakozások perceiben az óvónő kezdeményezhet hangfejlesztést szolgáló játékokat, amelyek a beszédhangok megkülönböztetésére és a kialakult hangok rögzülésére szolgálnak.

Közvetlen beszédfejlesztő céljuk van az úgynevezett „anyanyelvi játékoknak”. Ezek mindegyike játékos mozgásra, cselekvésre, a gyerek érzelmi meghatározottságára építve

szolgálja egy vagy több beszédösszetevő (pl.: artikuláció, a szókincs a mondatalkotás). Az összefüggő beszéd és párbeszéd fejlesztését.

E játékok- beépítve a foglalkozásokba- amellet, hogy az anyanyelvi nevelés céljait is szolgálják, a gyereket az adott foglalkozással kapcsolatos új ismeretekhez, illetve a régebbiek gyakorlásához juttatják.

Mindenképpen korai ellátást igényelnek azok a gyerekek:

- Akik szájpád hasadékkal születtek, s emiatt beszédfejlődésük, hangképzésük akadályozott.
- Akiknek beszédfejlődése megkésett, illetve nem indult meg, környezetük beszédére kevésbé figyelnek, a mondatokat nem értik, kifejezni magukat nem vagy alig képesek, beszédük érthetetlen.
- Akik beszéd közben megakadnak, a hangokat, szavakat ismétlik, dadogásuk tünteti fokozódnak.
- Akik környezetükkel nem tudnak beszéd kapcsolatot létesíteni, túlzottan elzárkóznak, félnek, gátolt viselkedésűek, ezek alapján elektív mutizmus (szituatív némaság) autizmus gyanúja merülhet fel.
- Akik gyermekdalokat, verset, mondókát nem vagy nehezen képesek megtanulni, utánmondani, mert szöveges emlékezetük fejletlen és a beszéd gyengeség egyéb tüneteit mutatják. (szókincs fejletlensége, nyelvtani viszonyok, ragok pontatlan használata).

A beszédhibás gyermekek korai ellátása a fejlődési zavarok megelőzésének, a meglévő fejlődést nehezítő tünetek enyhítésének, illetve megszüntetésének elengedhetetlen feltétele, mely ezáltal az érintett gyermekcsoport szociális integrációját is elősegíti.

Intézményünkben a rászoruló gyermekeket logopédus látja el, számára biztosítjuk a megfelelő fejlesztő eszközöket. Az épületen belül, a tornaszobában van erre lehetőség, így tudják tartani az óvodapedagógusok a személyes kapcsolatot a szakemberrel.

Tehetség gondozás

„Hozzon a gyermeknek mindenki, amit tud: játékot, zenét, örömet. De hogy mit fogad el: bízzuk rá. Csak az a lelki táplálék válik javára, amit maga is kíván.” (Kodály Zoltán)

Az Óvodai nevelés országos Alapprogramja meghatározza az óvodák számára a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel való foglalkozás feladatait. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek közé tartoznak a tehetséges gyermekek is.

Felmerülhet mindenkiben a kérdés, hogy beszélhetünk-e tehetségről az óvodáskorban?

Felismerhetőek-e azok a tulajdonságok, amelyek a tehetséges gyermekekre jellemzőek? Az óvodás korú kisgyermeknél tehetségről még nem beszélhetünk, inkább a tehetségre utaló jegyekről, tehetséggyanúról, tehetségígéretekről. Bizonyos kiemelkedő speciális képességeket már ebben a korban is megfigyelhetünk, például a zene, matematika, vizuális, mozgás területén. Az óvodapedagógus fontos feladata, hogy felismerje a gyerekekben rejlő tehetségre utaló jegyeket és egyénre szabott módon foglalkozzék a tehetség-ígéretes gyermekekkel.

Az óvodában a tehetséges gyermekek fejlesztése történhet az óvodai csoportban, illetve „tehetséggondozó” foglalkozásokon, tehetség műhelyekben. Az óvodai csoportban a tehetségfejlesztés a mindennapi játékos, cselekvéses helyzetekben valósul meg, a gyerekek szabadon dönthetnek, hogy részt vesznek-e a felkínált tevékenységben. Ezek a foglalkozások hozzájárulnak az óvodás gyermek személyiségének alakulásához, amelyet az érzelmi biztonságot nyújtó, támogató környezet és az óvónő személyisége is pozitívan befolyásol. A tehetségműhelyekbe a csoportban dolgozó óvodapedagógusok megfigyelései, javaslatai alapján illetve szülői kérésre kerülhetnek be az 5-7 éves gyermekek. A megfigyeléseket az óvodába lépéstől kezdve végezzük, s mire a gyermekek elérik az ötödik életévüket, kitűnik, hogy kinek van kiváló kéz ügyessége, zenei hallása, fejlett nyelvi kifejezőképessége, logikus gondolkodása, ki az, aki jobban érdeklődik a természeti jelenségek iránt, vagy az átlagtól eltérő kiváló mozgáskoordinációs képességekkel rendelkezik.

Eddigi ismereteink alapján mozgásos, zenei, matematikai, vizuális képességek kapcsán óvodások esetében is megállapíthatjuk a tehetség-ígéreteket és segíthetjük fejlesztésüket, de mivel nem minden területen mutatkozik meg ilyen korai időszakban a tehetség, a minden gyermekre irányuló szélesen alapozó megfelelő értelmi-érzelmi-erkölcsi fejlődést kell biztosítanunk.

Tehetségen azt a velünk született adottságokra épülő, majd gyakorlás, céltudatos fejlesztés által kibontakoztatott képességet értjük, amely az emberi tevékenység egy bizonyos vagy több területén az átlagosat messze túlhaladó teljesítményeket tud létre hozni.

Tehetséggondozás első lépése:

Az óvodai tehetséggondozás a tehetségígéreték megtalálásával kezdődik, majd a fejlesztés egyénre szabott módjaival folytatódik.

Tehetség azonosítás módszerei

Az óvodás korú gyermekek esetében a személyiség megismerésének alapvető eszköze a megfigyelés, annak mindkét típusa, a mindennapi tevékenységek során történő spontán, és az egy adott szempont alapján történő célzott, szervezett megfigyelések.

Az óvodapedagógus feladatai:

Optimális fejlesztés, önmagukhoz mérten tehetségük kibontakoztatása. A gyermek együttműködésének, társas kapcsolatainak, kommunikációjának fejlesztése. Az 5-6 éves, illetve iskolába készülő gyermekek számára olyan műhelytevékenység biztosítása, melyben önmagához mérten kibontakoztathatja tehetségét. Ezáltal esélyegyenlőség biztosítása ennek a korosztálynak.

A tehetségdiagnosztika rendszerének kialakítása (tehetségazonosítás, beválogatás, hatásvizsgálat) megvalósítása, évenkénti felülvizsgálata. A gyermek személyiségének figyelembe vételével átlagon felüli adottságaik, kreativitásuk, motivációjuk felfedezése. Az egyéni képességekhez igazodó tevékenység tartalmak kimunkálása (műhelyek kialakítása), éves munkaterv, gazdag, színes tehetséggondozó programok készítése. A műhelymunkákhoz szükséges személyi és tárgyi feltételek biztosítása.

Felismerni és gondozni a tehetség-ígéretes gyermekeket az óvodai csoportban vagy külön foglalkozásban.

Bevonni a szülőket a tehetségfejlesztő munkába.

Újszerű módszerekkel, egyénre szabott technikákkal foglalkozni a gyerekekkel.

Azzal, hogy hangsúlyt adunk egyes területeknek és felfrissítjük ismereteinket, keressük az aktualitásoknak megfelelő beilleszthetőséget a mindennapi gyakorlatba, pedagógiai eszköztárunk is megújul, szakmai ismereteink felfrissülnek.

Óvodánkba a következő tehetség műhelyek működnek:

- Vízhez szoktatás az uszodában, heti egy alkalommal nagycsoportosok számára.
- A néptánc és népi gyermekjátékok heti egy alkalommal nagycsoportos tehetségígéreteknek.
- Vizuális műhely heti egy alkalommal a nagycsoportos tehetséges gyermekek számára.

Az óvoda személyi feltételei

Óvodánkban összesen 23 fő dolgozik.

Az óvoda dolgozói	Jelenleg	A program megkívánta módosítás
Felsőfokú végzettségű óvodapedagógus	13 fő	-
Szakvizsgával rendelkező	2 fő	-

óvodapedagógus		
Gyógypedagógiai végzettséggel rendelkező óvodapedagógus	1 fő	-
TSMT végzettséggel rendelkező óvodapedagógus	1 fő	-
Pedagógiai Asszisztens	2 fő	-
Jelenleg főiskolai tanulmányait végző képzés nélküli óvodapedagógus	-	-
Pedagógiai munkát segítő gondozónő, dajka	6 fő	-
Szakképzés nélküli dajka	-	-
Óvodatitkár	1 fő	-
Egyéb munkakörben foglalkoztatott (Konyhai kisegítő)	1 fő	-

A rászoruló gyermekekkel logopédus, gyógypedagógus, TSMT terapeuta foglalkozik a szakértői szakvéleményeknek megfelelően.

Pedagógusképünk

Olyan pedagógusok, akik a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, a szülők tisztelete, a megértő, együtt érző, elfogadó, a segítséget előtérbe helyező gyermekszerepet jellemző. Nevelőtestületünk szakmailag jól felkészült, pedagógiai megújulásra törekvő nevelők, akik képesek együttműködésre, egymás tiszteletére, megbecsülésére.

Jellemző rájuk az önképzés, továbbképzés, a szaktudás megújítására való törekvés. A stratégiánknál való döntésben belső és külső tényezők is dominálnak. Belső dolog például, hogy milyen továbbképzésben vegyünk részt, mit indokol az intézményi igény. Nevelőtestületünk légköre nyugodt, derűs. Lehetőséget biztosítunk az önállóságra, a kezdeményezésre. A különbségeket, a másságot elfogadjuk, tiszteletben tartjuk, az egyéni értékek pozitív irányú megközelítését erősítjük. Óvodánkban két szakmai munkaközösség működik. Kísérleteket, pedagógiai megfigyeléseket, feltáró - elemző munkát végeznek, bemutatókat tartanak, módszertani ajánlásokat adnak nevelőtestületünknek. A jövőben szeretnénk a környező települések szakmai munkaközösségeivel felvenni a kapcsolatot, megvitatni egymás tapasztalatait, észrevételeit. A nevelőmunkát segítő alkalmazottakkal nagyon jó az egymást segítő, egymást kiegészítő kapcsolat. A csoportok napi életében

tevékenyen részt vesznek. Jelenleg csak így biztosíthatjuk az egész nevelési idő alatt az óvodapedagógusok jelenlétét.

Nevelőmunkát segítő eszközök és egyéb felszerelések:

Az elmúlt években –főként sikeres pályázatoknak köszönhetően- jelentős eszközbeszerzések illetve taneszköz fejlesztések történtek. A csoportszobák elavult bútorzatának cseréje részben megtörtént. Készség-illetve mozgásfejlesztő, anyanyelvi- zenei és egyéni fejlesztést segítő játékokkal bővült az eszköz táár. Minden csoportban CD lejátszó áll a rendelkezésre. Televízió, DVD lejátszó, projektor, laptop és gyermek számítógép minden csoport számára elérhető. Megfelelő az ellátottság a szerepjátszás segítő, konstruáló-építő játékok, mozgásfejlesztő speciális eszközök és gyermekkönyvek könyvtári dokumentumok terén. Azonban az amortizálódás miatt folyamatos pótlásukra szükség van. Az óvodapedagógusok rendelkezésére áll számítógép, fénymásoló berendezés, illetve kiépített internet hozzáférési lehetőség.

Az óvoda tárgyi feltételei

Óvodánk épületén az elmúlt években teljes körű belső- külső felújítást végeztek. A csoportszobák száma 5 méretük, tágasságuk megfelel a törvény által előírt nagyságnak. Rendelkezünk tornaszobával, a fejlesztéseket és a logopédiát is ebben a teremben végezzük.

Az udvar tágas, kialakítása megfelelő nagy zöld területek, árnyat adó fák, füves domb, játszódomb és halastó biztosítják a gyerekek jó közérzetét. A meglévő eszközök biztosítják a gyermekek mozgásfejlesztését. Az elavult játékok karbantartása és felülvizsgálata folyamatos. A gyerekek mozgásigényének kielégítését és a levegőzést a tágas fedett teraszon tudjuk biztosítani. Bár az utóbbi években csökkentek a tárgyi feltételeink hiányosságai, továbbra is mindent megteszünk a modern esztétikus külső és belső környezet biztosítás érdekében. A nagy és középső csoportosok igénybe vehetik a sportcsarnokot, illetve hetente egy alaklommal az uszodában részt vehetünk a vízhez szoktatáson. Programunk megvalósításához a legszükségesebb tárgyi feltételek: adottak, és természetesen ezek karbantartására és bővítésére továbbra is nagy gondot fordítunk.

Az óvodának a program céljaihoz rendelt eszközrendszere

A játéktevékenység eszközei

A költségvetésből vásárolt játékeszközök mellett pályázatokból, óvodabál bevételéből, családi délután bevételéből, szülői adományokból, alapítványi támogatásokból pótoljuk a szükséges eszközök bővítését.

Az óvodai tanulás eszközei:

Szakmai eszközök beszerzésére szintén nagyon kevés összeget tudunk fordítani a költségvetésből. Költségvetési összegén kívül más forrásokat is felhasználunk, a minőségi és mennyiségi bővítés folyamatos. Az eszközállomány elemzésekor ki kell emelni azokat az óvónők által készített játékokat és eszközöket, amelyek az egyéni fejlesztés során fontos szerepet kapnak az óvodai tevékenységekben. Az elkészítéshez szükséges anyagokat igyekszünk biztosítani jelenleg is és a jövőben is.

Mese- és szakkönyvellátottság:

Meséskönyv ellátottságunk megfelelő. A gyermekek életkori sajátosságainak megfelelően csoportonként elegendő a törzsállományunk. Ezt egészítik ki a gyermekek által óvodába

hozott saját mesekönyvek. Az állomány pótlása nagyrészt költségvetésen kívüli összegből történik. Szakkönyvellátottságunk is elegendő, fejlesztése folyamatos, az óvodapedagógusok a saját szakkönyveiket is használják.

Eszközzel rosszul ellátott terület: A kerti munkához szükséges szerszámok.

Eszközzel közepesen ellátott terület: Mozgás, mozgásos játékok és a matematika. A továbbiakban törekszünk arra, hogy a speciális fejlesztő játékok, vizuális tevékenységhez szükséges anyagok, munkatevékenységhez szükséges anyagok, testnevelés foglalkozáshoz szükséges kézi szereket folyamatosan bővítsük.

A Tevékenységközpontú óvodai Nevelés célja és feladatai:

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának. A gyermeki személyiséget úgy definiáljuk, mint az egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény aktivitását. A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés - az érés - sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvoda **nevelő** intézmény, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik. Tehát nem csupán „megengedi”, hogy a gyermek fejlődjön, nem passzívan szemléli ezt a fejlődést, hanem lehetővé teszi, elősegíti azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a 3-7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz kooperációra és kommunikációra kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

A **kooperáció** és a **kommunikáció** az adott nevelési intézmény lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a konkrét tartalmat foglalja magába:

- 1. A kooperáció konkrét tartalma:** a társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös összehangolt erőfeszítésén alapuló újratermelése.
- 2. A kommunikáció konkrét tartalma:** a közmegegyezésre (konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését ,lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

Az óvoda a pedagógiailag segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni,

a társakkal együttműködni, el kell lesnie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat. Ezt akárhogy is nézzük, komplex életfeladat, a szociális tanulás intenzív formája. Ennek egy részét - eltérő kulturális színvonalon - a családok teljesítik. Az óvoda azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődleges szocializáció folyamatában, hanem arányos fejlesztését, intenzitásának fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti, kiterjeszti, felerősíti a szociális tanulást.

A társadalom és az egyén kölcsönviszonyának valamiképpen a **nevelés** fogalmában is tükröződnie kell. Felfogásunk szerint a nevelés a társadalom számára szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése, a mi esetünkben a **tevékenységközpontú óvodai nevelés célja:**

A 3 - 7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magában foglalja:

- **a teljes gyermeki személyiség fejlesztését, a kompetenciájának fejlesztését a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül**
- **az életre való felkészítést a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.**

Ez a pedagógiai program - az óvodás gyermek szociális életképessége növelése érdekében - fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzet megteremtését feltételezi. A nevelési alaphelyzet mindenekelőtt az adott nevelési intézményre jellemző tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, a fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében és által létezik.

A nevelés, mint „tudatos értékválasztás” a nevelési helyzetekbe beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik. A gyermeki megismerés alapja 3-7 éves korban a folyamatos érzékelés, tapasztalás és cselekvés, ezért a nevelési alaphelyzetbe szervesen illeszkedő rendszeres tevékenységeket úgy kell értelmeznünk, mint a pedagógiailag meghatározott szocializáció igazi determinánsait.

A tevékenységközpontú óvodai program nem egyoldalú gyermekközpontúságot hirdet, nem abszolutizálja a gyermeki szükségleteket és az óvodáskori adottságokat. Ezeket alapnak tekinti a nevelés alapnormáinak megvalósításához. Programunk vallja, hogy a gyereket minden életkori szakaszban orientálni kell valamire, vezetni kell valahová.

Mire orientálhat az óvoda? A szélesen értelmezett életfeladatokra. Az óvoda feladata tehát nem a szűken vett iskolai feladatokra való felkészítés. Mi azt állítjuk, hogy az életfeladatokra orientálás az igazi tennivaló. Azt mondjuk, hogy az életre való felkészítés csak valóságos

tevékenységek, csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

A nevelési cél elérésének feltételei:

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek **szükségletének, tevékenységeinek és képességeinek** figyelembevételével, a gyermek egyéni adottságaiból kiindulva lehetséges megvalósítani.

A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésben

A gyermek fejlődő személyiség, ezért a gyermeknek sajátos, életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként változó testi, lelki szükségletei vannak. A szükségletek kielégítésében, a gyermeki személyiség alakulásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek meghatározó szerepe van. A környezeti hatások közül a család szerepe igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs szintér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a „társadalomba való bevezetés” feladatait. Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyermekhez, a gyermeknek a családban elfoglalt helyéhez és más - más szerepet szánnak neki a családi életben belül. A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van (lehet) az elsődleges szocializáció során. Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy a családnál tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre. Tudatosan alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái integráns egységet, szerves, kölcsönös kapcsolatot alkotnak. Az óvoda tehát nem a spontán szocializáció, hanem a pedagógiailag determinált szocializáció a színtere, ahol az elemi kooperációs és kommunikációs formák tudatos kibontakoztatása folyik. Az óvodás korú gyermekek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagy mértékben az a családi atmoszféra határozza meg, amelyben élnek. Az érzelmi alapigények kielégítése, pl.: biztonságérzet, védettségérzet a feltétele annak, hogy a gyermek a környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez is kötődjön. Az óvodapedagógus nagyon eltérő érzelmi kívánalmakkal találkozhat. Az óvodában a gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadni és empátiakészséget mutatni ugyanúgy hozzátartozik az érzelmi neveléshez, mint a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása. Az olyan óvodai atmoszféra, amelyik sokoldalú érzelmi kifejezéseket és pozitív élményeket tesz lehetővé, hozzájárulhat a gyermek

boldog alaphangulatának kifejlődéséhez és ezzel együtt a másik megértéséhez. Azok a gyermekek pedig, akik viselkedési nehézségekkel és zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás), különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek.

Az érzelmi nevelés feladatai:

- a szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- a mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése
- az élménybefogadás képességének fejlesztése
- az érzelmek kifejező képességének fejlesztése
- az ösztönök és az érzelem irányításának fejlesztése
- az érzelmi zavarok tompítása, leépítése

A fejlesztés tehát azután kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül, megismerkedett a felnőttekkel és a gyerekekkel, azaz bátran, biztonságosan mozog az őt körülvevő környezetben. A gyermekek gondozása az óvodai nevelőmunka alapvető feladata, olyan sajátos nevelési feladat, melynek színvonalas megvalósítása nemcsak a gyermek személyiségének fejlesztését alapozza meg, de lehetővé teszi annak a kedvező környezeti hatásnak a kialakulását, ami a gyermek további fejlődéséhez nagymértékben hozzájárul.

Az óvodapedagógus feladatai a gyermeki szükségletek kielégítésében:

- az egészséges óvodai környezet megteremtése
- a nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása
- a gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása
- a gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése

A tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében:

A gyermek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek.

1. A gyermek tevékenykedő lény. Személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban. A gyermeki tevékenység fogalma összefoglalható az alábbiakban:

- a.) valamilyen belső szükséglet kielégítésének vagy külső követelmény teljesítésének eszköze

b.) képesség felhasználás, képességfejlesztés eszköze

A nevelő hatás belső - a tevékenység tartalmából eredő - feltételei:

- a.) az egyén számára érdekes, a csoport számára fontos, hasznos tevékenység legyen (aminek hasznosságát egyre szélesebb közösség ítélni meg)
- b.) a célkitűző és a célmegvalósító tevékenység egysége érvényesüljön
- c.) a tevékenység és az eredmény kölcsönös feltételezettsége biztosítva legyen (csak a végigvitt, befejezett tevékenységnek van élményereje)
- d.) a tevékenységrendszer teljessége zavartalan legyen kettős szempontból:
  - elégítse ki a gyermekek akciószükségletét
  - oldja meg az adott gyermekközösség valamennyi feladatát (az önkiszolgálástól a csoportélet kialakításáig - a csoportélet kialakításától a környezet formálásáig)

A nevelő hatás pedagógiai feltételei:

- a.) A tevékenység pedagógiai előkészítése (ráhangolás, tudatosítás stb.) közös feladata az óvodapedagógusnak, dajkának és az egész óvodai környezetnek.
- b.) A tevékenység pedagógiai megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel (semmit se végezzünk el a gyermekek helyett, de mindenben segítsünk amikor arra szükségük van a gyermekeknek).
- c.) A tevékenység pedagógiai értékelése ugyancsak alapvető feladata az óvodapedagógusnak. A siker, sikertelenség oka, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya, stb. lehet az értékelés kiinduló alapja.

A személyiség felfogható az egyénre jellemző tevékenység:

A gyermekek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott belsőből fakadó tevékenységre. A gyermeki tevékenység szervezésekor szükséges figyelembe venni a 3-7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit. A 3-7 éves korú gyermeket tevékenységi vágy jellemzi. Bármilyen mozgás, cselekvés változás felkelti a gyermek figyelmét és utánzásra ösztönzi. A megismerési vágy a kíváncsiság életkori sajátossága az óvodáskorú gyermeknek. A gyermek tevékenysége gyakran változik, minél kisebb a gyermek, annál gyakrabban

változtatja tevékenységi formáit. Ennek következtében egy adott tevékenység általában rövid ideig tart és nincs mindig összhangban a kitűzött céllal. Az óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, tehát ezt figyelembe véve segítheti elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakoztatását a csoportban. A 3-7 éves korú gyermek életmegnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen a különböző tevékenységek. A gyermek számára a játék lehet munka és fordítva. A közösségért végzett feladat lehet játék, esetleg a szabadidő kellemes eltöltése.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenységek megszervezésében:

- Biztosítsa minél változatosabb többfajta tevékenység egyidőben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötletek). Elengedhetetlen a tevékenységhez szükséges eszközhasználat, technikai eljárások megismertetése.
- A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermekek aktuális élményvilágára
- Élmények nyújtásával segítse elő minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban

A képességek szerepe a nevelési cél elérésében

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Végző soron minden alkotó, termelő képesség önmegvalósítás mértéke részben a társadalmi létezés eszköze, a társadalmi haladás feltétele, forrása. Ezt a kettős meghatározottságot a pedagógiának nem áll módjában megkerülni, a belső arányokon, a tendenciákon azonban lehet módosítani, az önmegvalósítás és a társadalom érdekeit szolgáló tevékenység teljes vagy részleges egybeesését elő lehet segíteni.

A tevékenységsszervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással

A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése. Ebben a minőségében egyszerre több részfunkciót teljesít, a nevelés

- orientáló tevékenység is,
- tevékenységszervezés is,
- képességfejlesztés is.

Az első két funkcióval korábban már foglalkoztunk. Most a harmadik részfunkció sajátosságait és teljesítésének feltételeit vizsgáljuk közelebbről.

A lehetséges emberi képességek és tulajdonságok száma szinte végtelen, ezeket képtelenség lenne áttekinteni és külön - külön formálni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lennének a nevelés szempontjából kitüntetett képességosztályok.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek két nagy csoportba sorolhatók:

1. az első csoportba tartoznak a **kooperációs** képességek
2. a második csoportba tartoznak a **kommunikációs** képességek

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenység társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága, stb.) határozza meg.

Más szóval: korántsem mindegy, hogy miben kooperálunk, hogy miről kommunikálunk.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek:

- a tevékenység a kifejlesztett képesség forrása (mivel a képességek tevékenységek közben fejlődnek)
- a tevékenység nemcsak forrása, hanem célja is a képességek fejlesztésének (a képesség, meghatározott tevékenységekre való alkalmasság)
- a tevékenység a képességfejlesztés eszköze (az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók)
- a tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának, kifejtésének színhelye (a képességek csak meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg)

A képesség és a tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy csak a reáltevékenységekre alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres képességfejlesztésre, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a képességek csak

tevékenységekben fejlődhetnek ki és nyilvánulhatnak meg. Ez az általános képességekre is érvényes. Nincs olyan általános képesség, amelynek ne valamilyen konkrét tevékenység lett volna az eredeti forrása. A kommunikációra és a kooperációra való képességet a gyermek a kommunikáció és a kooperáció gyakorlása közben és által szerezheti meg. Ezek, mint említettük, kitüntetett képességosztályok bár nem tartalmazzák az emberi képességek összességét, magukban foglalják azokat a lényegi képességeket, amelyek a tudatos emberi élet folytatásához elsőrendűen szükségesek. Az emberi képességek összessége több emberformáló folyamat pl. a szocializáció, a művelődés eredményeként jelenik meg. Az előbbieken azonban itt is aktív szerepet töltenek be: szervezik, rendezik, hatékonyabbá teszik, stb. az egyén képességstruktúráját.

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- Folyamatosan biztosítsa a gyermekek számára, a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.
- A folyamatos megfigyelés útján alkosson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.
- A kiemelkedő képességű és részképességek fejlődésében elmaradott gyermekekre egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást.
- Minden gyermek képességét önmagához - a saját lehetőségeihez - viszonyítva igyekezzen fejleszteni

A tudatos fejlesztés feltételei

A 3-7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyanancsak jelentősen befolyásolják.

Az **objektív (külső) feltételek**, mint az óvoda épülete, berendezései, az óvoda udvara a gyermeket körülvevő környezet általában adottak. Ebben a tekintetben a tevékenységközpontú

óvodai nevelési program nem igényel különös feltételeket. Csupán arra korlátozódunk, hogy a Magyarországon elfogadott szabályok alapján megfelelő csoportszoba, mosdóhelyiségek és udvar álljon a gyermekek rendelkezésére. Az óvónői önállóság kérdéskörébe tartozik, hogy a meglévő adottságokon belül milyen bútorzattal és hogyan alakítják ki az óvoda belső tereit és csoportszobáit. Az objektív feltételek azonban minden óvodában a lehetőségekhez mérten javíthatók. Például nagyon fontos lenne, hogy az óvodák udvarai fűvel és kavicsal borított részt egyaránt tartalmazzanak. Ez nemcsak az egészséges életmód feladatainak megvalósítását tenné könnyebbé, hanem kellemesebbé is varázsolná a gyermekek környezetét. A program megvalósítását szintén elősegítené, ha az óvodák udvarát sem kerítésekkel, sem sövényekkel nem választanák el, hanem éppen ellenkezőleg arra törekednének, hogy minél nagyobb egybefüggő játszó és mozgásra alkalmas tereket alakítsanak ki.

Ez nagymértékben elősegítené azt a pedagógiai célunkat, hogy a kooperáció és kommunikáció gyakorlása az egész nap folyamán kölcsönösen és akadálytalanul megvalósuljon.

A tudatos fejlesztés szubjektív feltételei

1. Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése

A hangsúly az aktív, kétpólusú együttműködésre kerül. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőtteknek. Ezt komolyan kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg ezekre az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

2. Az óvodapedagógus modell szerepe

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti, nagyon fontos az elfogadó, támogató hozzáállása a nevelési folyamatban. A gyermek

utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erők egyike. Éppen ezért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogyan öltözködik, stb. Különösen 3 - 4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket perferál az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és az óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermek már megtanul és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek - felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek - szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még 6 - 7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést. A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóság, rugalmasság, döntési képesség, helyzetfelismerő képesség meglétét. Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

A tevékenységközpontú programmal dolgozó óvodapedagógusok merészen elengedhetik a fantáziájukat, mert minden, a csoportot érintő kérdésben, legyen az napirend, vagy tartalmi kérdés, szervezési probléma vagy az élet adta szituáció nemcsak lehet, de kell is a lehetőségekhez mérten a döntésekbe a gyermekeket bevonni.

3. Az óvónő és a dajka együttműködése

A dajka jelenléte és szerepe az óvodai nevelésben korábban kevésbé jelentett pedagógiai munkát, sőt azt tapasztaltuk, hogy mintegy kirekesztődtek a dajkák a nevelési

folyamatból. A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangoltta válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékozott legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően. Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás, különösen a szakképzett dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

4. A környezetben élők hatásai

Az óvoda mindig adott környezetben működik, ezért valamennyi óvoda esetében lehetnek eltérő és azonos vonások a környezet feltételeit, lehetőségeit illetően. Nagyon fontos hatást gyakorolhat az óvoda nevelőmunkájára az, hogy milyenek az óvoda környezetében élő emberek. A helyi nevelési rendszer kialakításának elengedhetetlen feltétele az óvoda környezetében élők véleményének, javaslatainak, kifogásainak vagy dicséretének ismerete. Az óvodai nevelés sohasem lehet tartósan ellentétes az adott környezet elvárásaival. Különösen igaz ez akkor, amikor a szülők egyre inkább kezdik felfedezni, hogy az óvoda tulajdonképpen szolgáltató intézmény, melynek célkitűzéseit a szolgáltatás igénybevevők érdekeinek, elképzeléseinek és szükségleteinek megfelelően kell kialakítani.

A fejlesztés tartalma

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységeken keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A feladatrendszer elemei:

- Játék és tanulási tevékenység
- Társas és közösségi tevékenység
- Munkatevékenység
- Szabadidős tevékenység

A feladatrendszer elemei egymást átszöve érvényesülnek és valamennyien együtt jelentik az óvodáskorú gyermek nevelésének tartalmát. Ezt azért is szükséges hangsúlyozni, mert a gyermek életmegnyilvánulásaiban sohasem különülnek el a különböző tevékenységek, azok komplex módon, egymást kiegészítve jelennek meg. Természetes tehát, hogy a feladatrendszer elemei mereven nem választhatók el egymástól, mint ahogy a tevékenységek is összefüggenek egymással. A gyermek számára egy adott tevékenység, mint pl. sepregetés éppúgy lehet játék és munka is, mint ahogy beletartozhat a közösségi tevékenységek körébe, hiszen másokért másokkal együttműködve végezheti. Pontosan ez az oka annak, hogy a nevelés tervezésekor nem szedhetjük szét a feladatrendszer elemeit, hanem egységben gondolkodva a tervezett tevékenységekből kiindulva kell a tervezést átgondolnunk. Miután a tanulást a nevelés részének tekintjük, ezért a nevelés és a tanulás tervezésében is a komplex gondolkodásmód, az egymáshoz való kapcsolódás és nem nevelési területek szétdarabolásának szándéka vezeti gondolatainkat.

Játék és tanulási tevékenység

A játék a 3 - 7 éves korú gyermek alapvető, mindennapjait átszövő tevékenysége. A játék nemcsak azért kitűnő talaja a fejlesztésnek, mert általa szinte észrevétlenül tanul a gyermek, hanem azért is, mert a játékban kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja és gyakorolhatja az életben előforduló szituációkat, az őt érő élményeket. Ugyanakkor megoldási módokat kaphat bizonyos élethelyzetekben való viselkedésre, megnyugodhat, kiélheti szorongásait, problémáit és újraélheti kellemes élményeit. A környező világról, sőt a világegyetem egészéről is a játékon keresztül közvetíthetjük a legtöbb ismeretet a kisgyermek felé.

A játék tehát olyan komplex tevékenységforrás, melyet az óvodapedagógusnak tudatosan kell felhasználnia a nevelés folyamatában céljai eléréséhez. Az óvodapedagógus tudatossága természetesen sohasem irányulhat a gyermekre, hiszen kitalált és erőltetett úgynevezett „játékos módszerekkel” nem helyettesíthető a gyermeki tevékenység. A gyermeki tevékenységet - különösen a játékban - nem szabad szűken értelmeznünk. A játéktevékenység tág értelmezése lehetővé teszi, hogy nemcsak a tárgyi, manuális, vagy mozgáshoz kapcsolt tevékenységeket ismerjük el, hanem a „szellemi alkotást” is tevékenységként fogjuk fel a játék során. A gyermek gondolatban megalkotja, kitalálja a játék szereplőit és bármilyen eszközzel vagy tárggyal helyettesíti azokat. Minden gyermeki tevékenység - beleértve a

játékot is - felosztható spontán és az óvodapedagógus által irányított tevékenységre. Nagyon fontosnak tartjuk olyan hangulatok, ingerek tárgyi lehetőségek megteremtését, melyeknek hatására a gyermekek spontán játéka, tevékenysége önmagától beindul. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy nincs szükség a pedagógus által kezdeményezett vagy irányított játéktevékenységre, hiszen köztudott, hogy 3 éves kor táján még kifejezetten igényli a gyermek a felnőttel való együttjátszást. Csupán a helyes arányok megtalálására kívánjuk a figyelmet felhívni. A nevelési folyamat intenzív képességtermelő jellege ugyanis alapvetően attól függ, hogy milyen szélességben és mélységben képes az óvoda a gyermeki öntevékenység rendszerét kiépíteni. A játékon belül meghatározott eredmény elérését célzó öntevékenység a legfőbb biztosíték arra nézve, hogy az öntevékenység az önfejlődés, az önfejlesztés motívumait, képességeit és készségeit is létrehozza.

Jót és jól játszani - ez a gyermek dolga az óvodában. Az óvodapedagógus feladata megfigyelni a gyermek játékát, felhasználni azt saját nevelési céljai elérése érdekében és szükség esetén indirekt módon befolyásolni. A játék kicsiben maga az élet, az amit a kisgyermek felfog és rekonstruálni képes az őt körülvevő világból. Éppen ezért az életre nevelés is a játékból indul ki és a játék segítségével teljesebbé válhat. A tevékenységközpontú program alapelve, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermekeknek az elmélyült játékra. A játéktevékenységhez szükséges feltételeket, ötleteket és eszközöket azonban az óvodapedagógusnak kell biztosítani. Külön szót érdemel az élmények szerepe a gyermekek játékában. Az élmény, legyen az a gyermek egyéni élménye, melyet a családból a környezetéből hoz az óvodás, vagy legyen, az az óvodai társakkal átélt élmény, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában. A különböző szituációk megteremtése, az élménynyújtás, az óvónő tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. Indirekt módon így lehet a gyermeki világot befolyásolni. Természetesen a gyermek spontán élményszerzése éppen olyan fontos, mint a pedagógus által irányított, megtervezett. A lényeg, hogy a gyermekek élményeiket tevékenységekben éljék meg. Általában a gyermek spontán szerzett élményei és tapasztalatai nem kapnak kellő figyelmet. A legjobb esetben meghallgatják a felnőttek ezeket az élményeket, de nem számolnak a továbbiakkal vele. A tevékenységközpontú óvodai nevelés nemcsak feltételezi, hanem el is várja az óvodapedagógus ilyen irányú figyelmét, érzékeny reagáló készségét. Ilyen pedagógiai alaphelyzetben már valóban nem lesz mesterkélt és erőltetett a gyermekek képességeire építve, azt alapul véve fejleszteni az egyént éppúgy, mint a csoportot.

A játék tehát, mint az óvodáskorú gyermek alaptevékenysége olyan lehetőséget jelent az óvodapedagógus számára, amit tudatosan felhasználhat a gyermekek fejlesztése érdekében. Legfőbb célkitűzéseinket szem előtt tartva olyan tulajdonságok fejlődhetnek ki a gyermekben, a játék folyamatában, ami később a társadalomba való beilleszkedését nagymértékben elősegítheti. Gondoljunk például a társakkal való együttjátszás kialakulására, vagy a játékon belüli önállóságra, a másik gyermek játékának tiszteletben tartására, a kezdeményezőkézség kibontakoztatásának lehetőségeire, vagy olyan tulajdonságok szükségességére, mint a mások mozgósításának képessége vagy az alá - fölérendeltségi viszonyok önkéntes kialakítására egy - egy játékszituációban. Beszélhetünk azokról a nagyon is demokratikusan, a gyermekközösség elfogadott belső törvényszerűségei szerint kialakított játékon belüli szereposztásokról is, melyek a szerepjátékot a társadalmi gyakorlatban tapasztalható szituációk előzményeivé avatják. A játék felhasználható a képességek kibontakozására, az értelem, az érzelem, az akarat megnyilvánulására, formálására. A változatos mozgás ügyesebbé tesz a gyermeket. A képességfejlesztést szintén a játékra építjük. Legcélyszerűbben egyéni képességeik alapján fejleszthetők a gyerekek.

Az óvodapedagógus feladatai a játékkal kapcsolatban

Nyugodt légkör biztosítása az elmélyült játék feltételeinek megteremtése. A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára. A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása. Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához. Az egyéni élményeken túl közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében.

Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátszás a gyermekekkel. A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik óvodáskorban. A gyermek esetében a tevékenységi vágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre

és a cselekvésre és közben minden pillanatban újabb és újabb felfedezéseket tesz, azaz tanul a kisgyermek. Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere, de nem kizárólagosan az. A játékon belül a motoros, a szociális és a verbális tanulás összefonódik, komplex formában jelenik meg. Az óvodai tanulás

azonban szélesebb annál, hogy csupán a játékkal való összefüggésein keresztül értelmezzük. A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül spontán vagy irányított módon tanuljon a kisgyerek. A tanulás természetesen csupán része a nevelési folyamat egészének. Legfőbb célkitűzésünk, hogy egyszerre, egy időben kevesebbet, de minőségében és használhatóságában mégis több ismeretet kapjanak a gyermekek. A több érzékszervet igénybe vevő tapasztalás és a sokoldalú cselekedtetés mindennél fontosabb a 3-7 éves korú gyermek fejlődésének szempontjából. Ezt nem lehet kiváltani, vagy helyettesíteni az egyoldalú intellektuális fejlesztéssel, aminek jelentőségét elismerjük, ám mértéke és hatása alatta marad a tevékenységek általi fejlesztésnek. A közvetlen környezet folyamatos megismerése, az érzékelés és a többoldalú tapasztalatszerzés azért központi kérdése a tanulási folyamatnak, mert szerintünk kevesebbet, de azt jobban, alaposabban, több oldalról megközelítve kell a gyerekek számára közvetítenünk és velük együtt átélnünk. Miután a gyermek a világot komplex módon érzékeli, észleli és éli meg, ezért a tanulás során is ebből kívánunk kiindulni. Ez az oka annak, hogy komplex foglalkozások rendszerén keresztül jut el a gyermekhez az, ami a számára a világból megismerhető, befogadható ismeretet, tapasztalatot jelent.

Egyáltalán nem mellékes az a szempont sem, hogy azok a tanulási tapasztalatok, melyeket óvodáskorban szereznek, a gyermekek hatással lehetnek az iskolai tanuláshoz való viszonyukra is. Nem mindegy milyen érdekeltség fejlődik ki a gyermekben a tanulással kapcsolatban, hiszen már kialakulnak annak csírái, hogy később örömmel tanul - e. Képes lesz - e saját motiváltságából kiinduló erőfeszítésre a tanulás során. Ennek a belső motiváltságnak a kialakulását kezdjük meg az óvodában. A tanulási tevékenység esetén is azt szeretnénk elérni, hogy örömmel és önként vegyen részt ebben a folyamatban a gyermek, ne csupán külső motiváció (jutalom) készítse erre. A cél az, hogy megfelelő színvonalú feladatok elé állítsuk a gyermeket. Természetesen minden gyermek esetében képességeinek megfelelő feladatokról van szó. A követelményeket az egyéni teljesítőképességhez kell mérni. A sikerélmények erősítik a gyermek önbizalmát és bátorságot adnak neki az újabb, nehezebb problémák megoldásához. A sorozatos kudarcok ellentétes hatást váltanak ki. A gyermek bátortalanná, félőssé, visszahúzódóvá válik, alulértékeli önmagát és alatta marad saját teljesítőképességének. Az óvodapedagógus szerepe tehát itt is kiemelkedő abban, hogy milyen feladat elé állítja az egyes gyermekeket, mennyire képes megismerni és fejleszteni a gyermeket egyéni adottságainak figyelembevételével. A program keretjellege biztosítja az óvodapedagógusok számára a gyermek igényeihez, egyéniségéhez, teherbíró képességéhez

igazodó tanulási kereteket és formákat. A nevelés egészén belül megvalósuló tanulás kötött és kötetlen kezdeményezések, foglalkozások, beszélgetések, tapasztalatszerző séták stb. formájában. Ez teljes egészében az óvodapedagógus kompetenciájába tartozó kérdés.

Az óvodapedagógus feladatai a tanulással kapcsolatban

- Értelmi képességek fejlesztése (érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás).
- A gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának sokoldalú érdeklődésének kielégítése.
- Lehetőséget kínálni a gyermek számára olyan szituációk átélésére, ahol megismerhetik a felfedezés, a kutatás örömeit.
- A gyermekek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységek biztosítása.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti.

Játék

„Csináljon bármit,
ami nyitogatja szemét és eszét,
szaporítja tapasztalatait.
Ő azt hiszi: csak játszik.
De mi már tudjuk,
mire megy a játék.
Arra, hogy e világban,

otthonosan mozgó,
eleven eszű és tevékeny ember válják belőle.”

(Varga Domokos)

A játék a gyermek fejlődésében alapvető jelentőségű, semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma. E természetes gyermeki megnyilvánulás alapja a pszichikus funkciók, a mozgás, a kreativitás és a szocializáció fejlődésének. A játék a gyermeknek nem csak az „élete”, hanem legbölcsebb tanítója is.

Gyakorlójáték

A játék során a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker ismétlésre készíti a gyermeket és ezek az újraismétlések nagy örömet jelentenek számára. Mozgásos játék közben ismerkedik saját testével, testi képességeivel, a gyakori ismétlettel bizonyos mozgásokat is begyakorol, mozgáskoordinációja fejlődik. Manipulációs játék közben a gyermek megismerkedik az őt körülvevő világgal annak tárgyaival és az anyagok tulajdonságaival. Fejlődik a vizuális memóriája, szem-kéz koordinációja és finommotorikája. Verbális gyakorlójáték közben a gyerekek egy-egy szótagot, szót, dallamot illetve felnőttektől átvett szófordulatot ritmikusan ismétletnek. Segíti az anyanyelv elsajátításában, fejlődik a ritmusérzéke, hallása és nagy jelentősége van a beszédgátlások megelőzésében.

Építő - konstruáló játék

Az építés, konstruálás közben a gyermek átéli az alkotás örömét, fejlődik a kreativitása. Tanulja és tapasztalja a rész - egész viszonyát, megtanul tervezni, szerkeszteni. Építés közben fejlődik észlelése, megfigyelőképessége, szem-kéz koordinációja, gondolkodása. Segíti az egyéni ötletek, elképzelések megvalósítását az eszközök kombinált alkalmazásának lehetőségét.

Szerepjáték

A játékban a gyermek tapasztalatát, ismereteit, elképzeléseit, érzelmeit, pozitív és negatív élményeit fejezi ki. Tükrözik a gyermek életét, személyiségét, sok egyedi vonás van benne. Nagy jelentősége van a komplex személyiségfejlődésben. Fejleszti a gyermek viselkedéskultúráját, alkalmazkodóképességét, aktivitását. Lényegi sajátossága az utánzás. Nagy jelentősége van a szociális tanulásban, amikor a gyermek elsajátítja a társadalmi együttélés szabályait és az erkölcsi értékeket. Általa fejlődik a gyermek képzelete,

szervezőkészsége és empátiája. A játék a gyermek legintimebb tevékenysége, ezért az óvodapedagógus tudatos jelenléte és a gyermek önkéntessége közötti egyensúly megteremtése alapos gyermekismeretet és rátermettséget feltételez.

Szabályjáték

A sok lényeges elem közül a legfontosabb a szabályokhoz való igazodás igénye. A gyermek szociális, érzelmi és értelmi fejlesztését szolgálja, amennyiben az adott csoport fejlettségi szintjének megfelelő, melynek szabályai könnyen érthetőek és teljesíthetőek. A mozgásos szabályjáték kielégíti a gyerekek mozgásigényét, tanulja indulatainak fékezését illetve a siker- és a kudarcélményt. A csoportos játékokban fejlődik közösségi érzése, feladattudata. Az értelemfejlesztő szabályjátékról tudnunk kell, hogy egyfajta szociális és értelmi érettséget feltételez és ezek fejlesztését is szolgálja. (önuralom, tolerancia, logikus gondolkodás, szókinés).

Barkácsolás

A folyamatos gyűjtőmunka során összegyűjtött kellékek és a folyamatos tevékenységi lehetőség biztosítása révén kialakul a gyerekekben az az igény, hogy alkalmasszerűen maguk is készítsenek a játékuhoz illetve annak gazdagításához, továbbfejlesztéséhez és a kedvenc meséik, élményeik dramatizálásához szükséges eszközöket. Eleinte az óvodapedagógus a gyermekek közötti tevékenységével felkelti az érdeklődésüket, magyaráz bennük. A későbbiekben a gyerekek már önállóan illetve az óvónő segítségével valósíthatják meg ötleteiket. Barkácsolás közben sok technikát és munkaformát ismer meg a gyermek, fejlődik kreativitása, képzelete, szókinése.

Dramatizálás - bábozás

A dramatizálás és a bábozás szoros összefüggésben és kölcsönhatásban állhat egymással. Amíg a dramatizálás a gyermekek saját vagy irodalmi élményeiket játsszák el kötetlen módon, addig a bábozás belső világnak egyik legkifejezőbb eszköze, mellyel felelevenítik tapasztalataikat, elképzeléseiket, szociális élményeiket. Mindkettő fejleszti az empátiát segítő

magatartásformák erősítését, a kifejezőkészséget és az erkölcsi ítéletek alkotását. A báb mögé bújva lehetőségük nyílik az önmegvalósításra, ugyanakkor a társas kapcsolatok alakulását segíti az egymásra figyelés. A gátlásos gyermekek kommunikációját nagymértékben fejleszti. A bábok mozgatásával fejlődik ritmusérzékük, testsémájuk.

Szabadon történő játék

A gyermekek megismerő, felfedező tevékenysége, amelynek alapja a tapasztalatszerzés és a természetes kíváncsiság. Az óvoda udvara, a természeti környezete és az évszakok adta sajátos lehetőségekkel örömteli tevékenységek sokasága biztosított. Ezek a tevékenységek kedvezően hatnak a gyermekek közötti társas kapcsolatok, együttműködés alakulására. Lehetőséget adnak a gyermekek mozgásigényének levezetésére.

Arra törekszünk, hogy hagyjuk a gyerekeket cselekedni, de ha szükség van rá modellnyújtó játszótársak legyünk. A gyermekek játékát figyelemmel kísérjük és ötleteket adunk a kezdődő illetve kialakult játéktémával kapcsolatban.

Az óvodapedagógus szerepe a játék (indirekt) irányításában

A folyamatban lévő játékirányítás egyénenként és játék fajtánként differenciált feladatokat jelent az óvónőnek. Elsősorban biztosítsa azokat a feltételeket (megfelelő légkör, hely, idő, játékeszközök), amelyek kedvezően hatnak a játék kialakulására, a gyerekek játékkedvére illetve ösztönzi őket, és amelyek segítségével játékuk tartalmasabbá, sokoldalúbbá válik. Segítse az önkéntességnek, szabad választásnak és önállóságnak érvényesülését a játékszerek, eszközök kiválasztásában. Gondoskodjék arról, hogy a gyermekek biztonságban érezzék magukat, hogy szükség esetén bizalommal fordulhatnak hozzá. Az óvodapedagógus jelenléte, segítsége, elvárásai nem csak egy pontra irányuló (pl.: barkácsolásnál, szabályjátéknál direkter, míg szerepjátéknál, dramatizálásnál indirekter), hanem rugalmasan változó és átfogó.

Ügyeljen arra, hogy a játszócsoportban ne alakuljon ki tartósan az irányító, aktív gyerekek tábora illetve ne szorítsák háttérbe a félénk, visszahúzódó társaikat (sztár-, peremhelyzet megelőzése). Tapintatosan ébressze fel a szülők figyelmét gyermekükkel való együttjátszásra, a közös játék jelentőségére, mely hatással van gyermekük érzelmi fejlődésére és a bensőséges szülő-gyermek kapcsolat alakulására. Játékot irányítani az óvodapedagógus tud hatékonyan, aki maga is szeret játszani.

Társas, közösségi tevékenység

Cél

A szociális és egyéni nevelés célja a gyermekek egyéni érdekeinek, tulajdonságainak, képességeinek kibontakozása a közösségen belül a csoport normái alapján.

A gyermekekkel szemben támasztott két fő követelmény: tanuljon meg másokkal érintkezni és együttműködni. A kooperációs és kommunikációs képességek pedagógiai szempontból sikeres formálásnak legfontosabb feltétele, hogy a tevékenység - társadalmi és egyéni - értéktartalma és hasznossága nyilvánvaló, felismerhető, tudatosítható, átélhető legyen. Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát stb. mindenképp az alapul szolgáló tevékenységek társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága stb.) határozza meg. Pedagógiai programunk négyes feladatrendszerrel megfelelő bázist nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlása által történő kifejlesztése rendkívüli fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre nevelés szempontjából. Pedagógiai programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét. A tulajdonságok, a képességek, a készségek, a szükségletek olyan rendszerét kívánja formálni, amelynek segítségével a gyermekek részvétele a napi életben (társadalmi gyakorlatban) egyszerűbbé, könnyebbé, gyorsabbá válik. A társadalom élete, a társadalmi gyakorlat pedig jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik. Nagyon fontos feladat tehát már az óvodában tudatosan törekedni a közösségekben zajló folyamatok, természetes társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására. Mindez természetesen nem jelenti az egyén fejlesztésének mellőzését. A jó közösséget mindig egyéniségek alkotják, mégpedig olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretein belül is megvalósítani. Az élet is ilyen. Bizonyos korlátok között kiélhetjük magunkat, azaz nekünk éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk. A cél az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkől kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja. Az óvodai csoport, az óvodai közösség sikeres formálása esetén a társadalom számára igen hasznos közösségi érzés, közösségi tudat és magatartás mellett mások megbecsülése, elismerése a közös szokások kialakulása, a hagyományok tiszteletbetartása, sőt a csoport közvéleménye is kialakul. A csoportban elfogadott normák befolyásolják a gyermekek cselekedeteit. Ha mindehhez még nyitott légkör, demokratikus és szeretetteljes irányítás társul, akkor tág teret nyitunk a gyermekek önállósága, tenni akarása és döntési képességének kibontakoztatása irányában. A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó. A

nevelőközösség belső tartás, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet. Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömén túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni. A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a tevékenykedtetésen legyen a hangsúly. Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek. A közösségi szokások kialakítása pedig a tevékenységek végzését segítse, a gyermekek cselekedeteit irányítsa. A szokások tegyék lehetővé, hogy az egyik gyerek ne zavarja a másikat a tevékenység végzése közben, a szokásrendszer tegye lehetővé a gyermekek közötti jobb együttműködést, egymás tevékenységére figyelmet, vagy a közös tevékenység során kialakuló viták lerendezését stb. Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során. A helyes szociális viselkedés megtanulásának színtere az óvodai csoportközösség. A felnőtt és gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnervizony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni. A közösség lehetőséget teremt az önálló kapcsolatok kialakítására, a különböző nézőpontok megismerésére, a konfliktusok kezelésére és megoldására. Ezek a folyamatok pedig a másokkal szembeni tolerancia kialakulásához vezetnek. A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógusokat egyaránt. Az óvodapedagógus feladata, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljon az újonnan óvodába kerülő gyermek felé. Adjon elegendő időt a beszoktatásra. Az óvoda nyitottsága, hagyományok teremtésével, nyilvános, közös programok, ünnepek segítségével tovább növelhető.

Az óvodapedagógus feladata a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban

- Biztonságos, nyugodt, félelemmentes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre.
- A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban.
- A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása
- A természetes társas szükségletek kialakítása.
- A konfliktusok kezelése.
- A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet kialakítása.
- A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása.
- A különbözőségek elfogadásának és egymás tiszteletére nevelés.
- Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában.
- Saját és mások elismerésére nevelés.
- A kommunikációs és kooperációs képességek fejlesztésével és alakításával értékorientált közösség kialakítása.
- A hagyományápolás, néphagyományörzés lehetőségeinek felkutatása, beépítése az ünnepekbe, megemlékezésekbe.
- A gyermekek életkorának megfelelő sajátos kulturális hagyományok megismertetése a gyermekekkel
- Az évszakok és azon belül az egyes évszakokhoz tartozó magyar hagyományok, szokások felelevenítése, beépítése a pedagógiai tartalomba.

Óvodai nevelésünk messzemenően támaszkodik a családi nevelésre, a család és óvoda szoros együttműködésére törekszünk. Óvodánkban az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez - részben átvállalva az anya szerepét - empátikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakítunk ki a gyermekekkel. Fejlesztő munkánk során arról gondoskodunk, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak. A gyermek énközpontúsága alapján elsősorban önmagára képes figyelni, de megfelelő biztonságot, szeretetet közvetítő környezetben képessé válik az együttéléshez szükséges erkölcsi normák betartására, közösségi élet szabályainak elfogadására és alakítására. Addig azonban hosszú az út míg az otthonról érkező

csöppségekben kialakul az a közösség, melyben a különböző temperamentumú, érdeklődésű, különböző családi háttérrel rendelkező gyerekek jól érzik magukat, képesek együttműködni.

A gyermek elsősorban családban nevelődik. Az óvoda folytatja és kiegészíti a megkezdett nevelési folyamatot. Az első találkozás, annak emberi, érzelmi és tárgyi környezete alapvetően befolyásolja a gyermek csoporthoz fűződő későbbi kapcsolatát. A beszoktatásra különös gondot fordítunk. A gyermek óvodába lépése előtt családlátogatás alkalmával a leendő óvodást a saját környezetében ismerjük meg, betekintést nyerünk a család szokásaiba, nevelési attitűdjébe. Megbeszéljük a beszoktatás menetét. Igény szerint lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. A beszoktatás ideje alatt a gyermek kedvenc játékait, tárgyait, biztonságot fokozó eszközeit magával hozhatja. Jeleiket előzetes megbeszélés után kapják a gyerekek. Az óvodába lépést követő egy héten keresztül az új gyermekekből álló csoportban az óvodapedagógusok - a lehetőségekhez képest - teljes műszakban dolgoznak a nyitva tartás ideje alatt. Valamint az első hónapban a beszoktatást napi váltásban végzik.

A csoportszobák kedves, derűs nyugalmat árasztó, kuckósított berendezése hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek az egész nap folyamán megfelelő helyet találjanak, és jól érezzék magukat. A beszoktatás ideje alatt megismertetjük és felkínáljuk a csoportszobában és az udvaron elhelyezett mozgásfejlesztő játékokat. Hangsúlyt helyezünk az egyensúlyozó játékokra feszültség levezető hatásukat kihasználva (body - roll, ugráló asztal).

A nehezen beilleszkedő gyermeket mondókával, dallal, ölbeli játékokkal nyugtatjuk meg. Lefekvésnél különös figyelmet fordítunk a személyes kapcsolatra (simogatás, betakargatás, mesélés, altató dal).

Bármelyik életkorban történik a beszoktatás a tapintat, a törődés, a szeretetteljes odafordulás nemcsak a csoport óvodapedagógusával, hanem az óvoda minden dolgozójával szemben követelmény. A régebbi óvodásokat is felkészítjük az újak fogadására. Már a beszoktatás ideje alatt játékos formában gyakoroltatjuk a különböző tevékenységeket, figyelembe vesszük egyéni képességeiket, tempójukat. Az 5 - 7 éves gyermekek segítenek a kisebbeknek a mosdóban és az öltözködésnél. A családi légkör megteremtése segíti a társas kapcsolatok alakulását. Mindehhez tevékenykedtető élet szükséges, ahol a közös élmények biztosítják a gyermekek együttműködését, amely formálja egymáshoz való viszonyukat.

Minden csoportnak hagyománya, szokásrendszere, szimbóluma van, amely sajátos légkört biztosít, ami mélyíti összetartozásukat. Hagyományaink ápolása születés - névnapok jelzik azt, hogy fontosak vagyunk egymásnak, együtt örülünk, ünnepelünk. Az ünnepek, az ünnepi előkészületek a közösségi érzések alakítására igen kitűnő alkalmakat teremtenek.

Nem másról van itt szó, mint az értékteremtés folyamatáról és a gyermekcsoport által létrehozott érték, alkotás, ötletmegvalósulás közös örömről. Ennél komolyabb közösségalkakító tevékenységet keresve se tudnánk találni.

Az ünnepek nemcsak nevelési céljaink megvalósítása szempontjából fontosak, hanem azért is mert a legszélesebb tevékenységi formákra adnak lehetőséget. Ilyen ünnepeink: Mikulás, Anyák napja, Gyermeknap, a gyermekek Név - és Születésnapjai, Karácsony, Húsvét, farsang, Március 15. , Október 23., Május 1. Időszakos ünnepek, melyek adott alkalomhoz kapcsolódnak Madarak és fák napja, Föld napja stb., gyermeknap kirándulások.

A gyermek pozitív kapcsolatait csak úgy alakulnak, ha jól érzi magát a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt közössége, gyermekközössége.

A nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet korlátokkal együtt. A korlátokat úgy állítjuk, hogy az adott közösség meg tudjon felelni az adott elvárásoknak. A gyermek felé nyitottak vagyunk, segítjük a barátságok kialakulását, az egymás tiszteletére nevelést, a máság elfogadását, az érzelmileg átélt közös feladatok megvalósulását. A felnőtt - gyermek kapcsolatában fontos, hogy megértsük a gyermek érzelmeit. A gyermekek tevékenységéhez nagy szabadságot biztosítunk, a pontos határok megjelölésével. Elvárásainkat röviden, egyértelműen, pozitívan fogalmazzuk meg, a pozitív érzelmeket megerősítjük, a negatívokat visszatartjuk, fékezzük.

A gyermekek viselkedéskultúráját fejleszti a felnőttek jó példája, bátorítása, türelme, bizalma, szeretete. A gyermekek érzik, hogy az óvónő cselekedeteiben, szavaiban, mint és miért tart helyesnek, mit és miért utasít el és mit vár el tőlük.

A kapcsolat erősítése érdekében minden gyermek számára biztosítjuk a személyes perceket, ahol lehetőség nyílik a saját érzések elmondására, mások érzéseinek meghallgatására, elfogadására.

A szocializáció szempontjából különös jelentősége van a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlásának. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme olyan erkölcsi tulajdonságokat erősít, mint az együttérzés, segítőkészség, lelkiismeretesség,

őszinteség, igazmondás, önzetlenség, figyelmesség. Fejleszti akaratunkat, ezen belül önállóságunkat, feladattudatunkat, szabálytudatunkat és kielégíti természetes társas szükségleteinket.

A gyermek kezdetben érzelmileg, majd később a belátás alapján azonosulnak azzal az értékrenddel, amelyet az óvónő közvetít. Az azonosulás elősegíti a csoport közösségé formálódását.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által elvárt viselkedési szabályok.
- Ragaszkodnak óvodájukhoz, a kisebb gyermekekhez, felnőttekhez. Ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozzák nyilvánosságra.
- Az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat tudják.
- Tájékozódni tudnak a közösségben.
- Érdeklődnek társaik, barátaik iránt.
- A megkezdett munkát igyekeznek befejezni.
- Szociálisan éretté válnak az iskolába lépésre.

Munkatevékenység

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység. A munka pedagógiai funkciója nem a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő-fejlesztőhatást. Itt is érvényes, amit a tevékenységről általánosságban elmondtunk: alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése. A különböző munkafajták: önkiszolgálás, naposság, a gyermekek saját személyiségével kapcsolatos munkák, a csoport érdekében elvégzett munkák vagy a kerti munka közös vonásaként azt kell kiemelni, hogy mindez tényleges munkavégzést, azaz tevékenykedtetést jelentsen az óvodában. Minden olyan munkát elvégezhetnek a gyerekek, amihez kedvük van és testi épségük veszélyeztetése nélkül képesek azt megvalósítani. A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekezzünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvezzi a munkatevékenységeket, mint a játékot, ha tiltásokkal vagy túl nehéz feladatokkal nem szegjük kedvét. A munka az életre való felkészítést, a társadalmi gyakorlat megismerését éppúgy szolgálja, mint a személyiség fejlesztését, és ha mindez pozitív élmények átélésének forrása lehet, akkor a gyermekek szívvel, lélekkel fogják végezni.

Az első feladat olyan munkalehetőségek biztosítása, ami a gyermek számára elfogadható. Ezen kívül igen nagy fontosságú, hogy a munkavégzés során biztosítsuk a teljes önállóságot. A munkatevékenység a felkínált lehetőségek közül önállóan választható és sohasem a gyermekre kényszerített feladat legyen. Váljon a csoport számára magától értetődő és természetes dologgá, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés ne időszakonkénti, hanem rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba. A munkafajták közül ki kell emelnünk az önkiszolgálást, aminek óvodáskor kezdetétől fogva igen nagy a jelentősége. A gyermekek magukkal

kapcsolatban minden teendőt - testápolás, öltözködés, étkezés, környezetük rendben tartása - a lehető legkorábbi időtől kezdve próbáljanak önállóan elvégezni. Azt felesleges meghatározni, hogy melyek azok az önkiszolgálással kapcsolatos tevékenységek, amelyeket 3-5 vagy 7 éves korban végezhet el a gyermek. Hagyjuk, hogy a gyerekek saját képességeik szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el az önkiszolgálással kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá, vagy kedvük van hozzá.

A munka megosztása során fontos feladatnak tartjuk, hogy a gyerekek megtanuljanak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. Pontosan olyan módon, mint amikor a szerepjáték megkezdése előtt elosztják egymás között a szerepeket. A nagyfokú önállóság és a döntési helyzetek, döntési képességek gyakorlásának lehetőségei együtt szolgálják a gyermekek életre való felkészítését.

A munkára nevelés általános értelemben magában foglalja a termelés, a gazdálkodást is, azaz a valódi értékteremtő képességek fejlesztését. Nekünk az óvodában ennél kevesebbel kell megelégednünk, azonban ez nem jelenti azt, hogy ne tudnánk megismertetni a gyerekeket a munka társadalmi értékével. A kerti munka az a terület, ahol ez az értékteremtő képesség még tisztábban megmutatható. Fontosnak tartjuk tehát az óvodában az élősarok kialakítását és a kerti munka megvalósítását, mert a nevelésben játszott szerepén túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására igen nagy lehetőséget nyújt a gyermekcsoport valamennyi tagjának. Tavasztól-őszig lehet tevékenykedni a kertben és közben rengeteg tapasztalatot, ismereteket szereznek a gyermekek. Nagyon fontos, hogy a munkavégzéshez elegendő mennyiségben és megfelelő minőségben legyen a gyermekcsoport felszerelve a szükséges eszközökkel, szerszámokkal.

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban

- Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos kiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket
- A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják őket.

- Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek tevékenységi vágya és képességei nincsenek teljesen összhangban.
- Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek és teljes önállósággal végezhessek azokat.

Munkajellegű tevékenységeink az óvodánkban

Önkiszolgálás

Kezdetben az óvónő segítségével, később önállóan végeznek önkiszolgálást (testápolás, öltözködés, étkezés, holmijuk rendben tartása, óvása).

Minél kisebbek a gyermekek annál több időt kell fordítanunk a különböző feladatok gyakorlására. Miután a készségek kialakultak csökkentjük a ráfordított időt, és más készségek kialakítására irányítjuk a gyermekek figyelmét.

Ez persze nem gátolja azt, hogy amíg egy készség ki nem alakult, más területen ne állítsunk fel követelményeket.

Naposság

A gyerekek fejlettségétől függően vezetjük be és fokozatosan bővítjük a feladatokat. Az önkiszolgálással kapcsolatos munkaszokások begyakorlása után válik egyre tudatosabbá és örömtelibb tevékenységgé.

A naposi munka jól fejleszti a gyerekek közösségi kapcsolatát. Ízlésesen, esztétikusan terítsenek meg, étkezés után segítsenek a poharak, tányérok összeszedésében és az asztal letörlésében.

Minden csoportban önállóan alakítják ki a kiválasztás rendszerét.

Alkalomszerű munka és megbízatások

Az óvoda és a csoport életében vannak olyan munkafeladatok, amelyeket a gyerekek a naposi teendők mellett alkalomszerűen végeznek. Ezeknek körét mindig meghatározza a

gyerekek fejlettsége, a környezeti adottságok, melyek a gyermeki önállóság kialakulását segítik.

A gyakori dicséret, elismerés hatására szívesen vállalnak alkalomszerű munkát. Az alkalomszerű munkákban a felnőttek segítségével vegyenek részt (játék elrakás, csoportszoba átrendezés, terem díszítés, játéktisztítás, eszközök kiosztása, összeszedése, öltöző és mosdó rendjének megőrzése, ünnepekre ajándék készítése).

Növény - és állatgondozás

A környező világ megismerésének egyik része a növények és állatok fejlődésével, gondozásával, védelmével való ismerkedés. A növények és állatok gondozását a felnőttekkel végezzék.

A teremben és a kertben az évszaknak megfelelő tevékenységeket végezzenek (csíráztatás, rügyeztetés, veteményes kert, falevelek összegyűjtése, élősarok gondozása).

Télen gondoskodjanak a madarokról, a csoportban gondozzák az akváriumot, terráriumot.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- A gyerekek szeretnek közösen dolgozni.
- Örömmel teljesítik kötelességeiket.
- Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.
- Szívesen részt vesznek a növények és állatok gondozásában.
- Szeretnek meglepetést készíteni kisebbeknek, szüleiknek, az óvoda dolgozóinak.

Szabadidős tevékenység

A szabadidő igazi tartalma: a termékeny idő-felhasználási lehetőségek közötti szabad választás. Ez is öntevékenység, ez is döntés. Különösen a kisgyermek számára az, aki eleinte a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad, autonóm egyéniség által determinált öntevékenység egyenlő a döntéssel. Ennek közelébe kell juttatni a gyermeket. Az ilyen döntést ugyanis már nem befolyásolják természeti szükségességek, társadalmi kötelességek. A szabadidős foglalkozásoknak azért kell a saját, semmivel sem helyettesíthető helyüket és szerepüket kivívniuk a nevelési intézményekben, mert másképpen a gyermek sohasem tanulhatja meg, hogyan gazdálkodjon az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésre álló idővel. Ebben a tevékenységi szférában sem képzelhető el, hogy a hosszú ideig szorosan irányított gyermek egyszer csak öntörvényei szerint cselekvő önálló egyéniséggé válik. A kívülről irányított ember, különösen, ha hozzászoktatták tartósan önállóan helyzetéhez, nem lesz képes belülről, önmaga által irányított emberré válni.

Az alapvető társadalmi tevékenységeket és az individuális tevékenységi formákat ötvöző nevelési rendszer nem képzelhető el anélkül, hogy a társadalom tagjai elsajátítsák a társadalmi és egyéni lét fenntartásához és gyakorlásához szükséges képességeket. Ezeknek a képességeknek a sokrétűsége, elméleti és tapasztalati megalapozottsága, egymást erősítő és kiegészítő jellege az egyike azoknak a nagy horderejű feladatoknak, melyeknek megvalósítását az óvodában lehet elkezdni. Az óvodában persze sajátosan - az iskoláétól eltérő módon - értelmezzük a szabadidős tevékenységet. Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek. A csoportok elszigeteltségének megszüntetésével kitágítjuk a gyermek élet és mozgásterét, ami maga után vonja a gyermeki önállóság, kezdeményezőkézség és döntési képesség kifejlődését. Ugyanakkor mindezek mellett az egyéni képességek megmutatására, kibontakoztatására is igen hatásos eszköz ez a nevelési mód, hiszen még nagyobb lehetőséget nyújt az azonos érdeklődésű gyermekek kiscsoportos foglalkoztatásához.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében

- Törekedjen a zárt csoportszoba tereinek kiszélesítésére.
- Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb mozgás és tevékenységi teret a gyermekeknek
- A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét
- Egyszerű, saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését
- Az egész nap folyamán keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

Anyanyelvi nevelés

Nevelési rendszerünkben nagy figyelmet fordítunk az anyanyelvi nevelésre, a gyermekek kommunikációs képességének fejlesztésére, mert a nyelv, a beszéd, a gyermeki személyiség része. A gyermekek 6 éves korukig sajátítják el az anyanyelvet, ebben az időszakban alakul ki bennük olyan élmény, amely hosszú időre - akár véglegesen is - meghatározhatja az anyanyelvhez fűződő viszonyát. Az óvodába kerülő gyermekek többsége utánzással sajátította el közvetlen környezetéből (család, szülők, testvérek). Minden egészséges gyerekek számára a beszéd könnyen elsajátítható, de sajnos nem minden családban van megfelelő beszédkörnyezet, nem mindenhol törődnek igazán gyermekük beszédével, esetleges beszédhibájával. Ezért érezzük fontosnak, hogy az óvodába kerülő gyermekek beszédfejlettségét megismerjük. Ezek ismeretében a továbbiakban tudatosan tudjuk csiszolni, formálni beszédképességüket, gazdagítani szókincsüket. Az óvodapedagógus szerepe kulcsfontosságú. Empátiájával, elfogadó segítő támogató attitűddel, lehetőséget kell biztosítani egymás kultúrájának és anyanyelvének megismerésére.

A beszédhibás gyerekeket logopédushoz irányítjuk. Óvodánkban logopédus heti négy órában foglalkozik az arra rászoruló gyermekekkel.

A beszédfejlettség megfigyelésének szempontjai:

- beszédhallás
- beszédértés
- hangok vizsgálata - szó elején, közepén és végén
- mondatszerkesztés
- összefüggő beszéd

A megfigyelések tapasztalatai segítenek bennünket abban, hogy tudjuk mit kell tennünk egy - egy gyermek esetében.

A kommunikációs képességfejlesztésében nagy segítség az együttjátszás, a játék, mert a közös játék oldott légköre a gyerekekben feloldja a gátlást, ezáltal élénk, kommunikatív kapcsolatba kerülnek egymással, a felnőttel. A jókedvű játéksituációkban újabb és újabb szavakkal, kifejezésekkel gazdagodik a gyermekek szókincse, fokozódik beszédkedvük, javul beszédértésük. Nagyon fontos, hogy kialakuljon a gyermekekben megfelelő színvonalú

beszédértés, mert csak erre alapozható a további beszédfejlesztés, melynek fontos feltétele a tiszta hangképzés. Az anyanyelvi nevelés igazi célját úgy éri el, hogy a mindennapi tevékenységünkbe beleépül, s a nap minden pillanatába jelen van, ide értjük a környezet megismerésére nevelés folyamatát, matematikai foglalkozásokat és játékokat, a testnevelési foglalkozásokat, az ábrázoló tevékenységet, az ének - zenét, mese - verset, anyanyelvi játékokat.

Az iskoláskorra az olvasni tanuló gyerek egy sereg képességnek kell, hogy birtokába legyen. Ezek a képességek: a fonematikus hallás, a fonológiai kódolás, a megfelelő echoikus tárolás, a beszédészlelés folyamatában, - amíg a beszédmotoros képességek a beszédprodukción során alakulnak ki.

Fontosnak tartjuk a nyelvi játékok, gyakorlatok végeztetését a gyerekekkel, melyek egyrészt a beszédszervek ügyességét célozzák, összekötve azzal a feladattal, hogy a magyar beszédhangok sajátosságait kiemeljük, érzékeltessük, tudatosítsuk. Másrészt a hallás beszédhallássá fejlesztését célozzák a hangfelismerési, differenciáltatási gyakorlatok segítségével. Hallásra épülő képességek fejlesztése - hallási ritmus, emlékezet, figyelem.

Illem

A kommunikációhoz, a beszédértéshez szorosan kapcsolódik az illem. Sajnos a gyerekek fontos illemszabályokat nem ismernek. Amelyeket ismernek, azokról nem tudják, miért szükséges alkalmazásuk. Ez a felismerés is készítetett bennünket arra, hogy egy olyan „illemszabállysort” készítsünk a gyermekek számára, amely megkönnyíti a beilleszkedést, biztosságot ad, megóvja őket az „ügyetlenségtől” és tartást ad fellépésüknek. Az illem, a jó modor tanulása magába foglalja az illemszabályok megismerését, szóbeli megfogalmazását. Mi azt szeretnénk, ha ezt alkalmazni is tudnák a gyerekek természetes élethelyzetekben.

Ahhoz azonban, hogy az élet produkálta helyzetekben mindig gyorsan és megfelelően tudjanak dönteni meg kell velük tanítani a helyes viselkedés és együttélés elemi szabályait. Az illemszabályok elsajátításának megkönnyítésére szolgálnak a szituációs játékok, melyek segítségével a gyerekek hamarabb, könnyebben tanulják meg a helyes viselkedési normákat, a helyes magatartási formákat.

A következő illemszabályokat tanítjuk meg a gyerekeknek:

I. A jó megjelenés illemszabálya:

Ez a testi tisztaságra, ápoltságra, a ruházat tisztaságára, rendezettségére, ezek iránti igény kialakítására vonatkozik elsősorban.

II. A köszönés módjára vonatkozó illemszabály:

Kinek, mikor és hogyan köszönjenek.

III. Az óvodai viselkedésre vonatkozó illemszabályok:

Magában foglalja a felnőttekhez intézett kérések, kérdezés módját, tárgyak felvétele, véletlen esetén bocsánat, elnézést kérés, étkezési szokások.

IV. Árulkodás és a jogos panasz közötti különbség és a konfliktushelyzetek megoldására vonatkozó illemszabályok:

Nagyon fontosnak érezzük már ebben a korban ezt helyes irányba befolyásolni! Megtanítani a gyerekeket egymás között adódó helyzetek intelligens kezelésére.

V. Bemutatkozással kapcsolatos illemszabályok.

Teljes névvel mutatkozzanak be.

Egészséges életmódra nevelés

Az egészséges életmódra nevelés komplex fogalom. Magába foglalja a test és a pszichikum egészének megóvását, az életkor adta lehetőségen belül önálló karbantartását. E célt a szervezet állandó és folyamatos gondozásával, edzéssel, az egészséges táplálkozással, sok mozgással, aktív és passzív pihenéssel érhetjük el.

A gondozás, testi nevelés, egészséges életmódra nevelés, az óvodás gyermek egészségének óvása, megőrzése, erősítése, egymással összefüggő fogalmak.

I. Gondozás

Az óvodánkban központi helyen szerepel a gyermekek gondozása, egészségének védelme. A gondozás szűkebb értelemben jelenti a napi gondozási teendők ellátását, tágabb értelemben pedig az egészséges életmódra nevelést, mozgásszükséglet kielégítését, a pszichés és szociális harmónia megteremtését.

Az egészség harmonikus óvása, megőrzése különös gondolkodást igényel az újonnan óvodába érkező gyermekeknél. Számukra minden benyomás új: újak a tárgyak, az életritmus, a nagy létszámú gyerek csoport, újak a felnőttek is. Az új megszokása, elfogadása nem mindenkinél egyszerre következik be. A beilleszkedés ezért is igényel nagy figyelmet, okos törődést és meleg szeretetet. A beszokás idejét megkönnyíti a szülő jelenléte is igény szerint. A gondozási tevékenységben fontos, hogy ismerjük a gyermek otthoni szokásait is. Családlátogatás és anamnézis felvételével ezt könnyen megismerhetjük. Testápolás, öltözködés, étkezés, önkiszolgálási tevékenység közben természetes módon fejlődik és fejleszthető a gyermek.

A testápolási műveletek az óvónő és a gyermek közötti bensőséges kapcsolat elmélyítését is elősegíti, az óvónő egy kicsit az anyát helyettesíti. A tisztálkodó eszközök önálló használatának elsajátítása is kiemelt feladata az óvodának. Szappan, törölköző használata (ezt heti váltással, jellel ellátva áll a gyerekek rendelkezésére), fogmosó felszerelés (jellel ellátva)

a higiénias feltételeknek megfelelően. A testápoláshoz tartozik az orrfújás segítése és a zsebkendő önálló használatának elsajátítása.

Étkezés

A gyerekek az óvodában háromszor étkeznek, azonos időpontban. Az eszközök fogásával, hordásával, célszerű mozgatásával járó feladatok a kéz apró, finom izmainak erősödését eredményezi. Étkezésnél illatokat, ízeket, színeket és formákat érzékelnek a gyerekek. Ezek összekapcsolása neveikkel, a látott formával, színével, érzett illattal, tapintással sokoldalú megismerést tesznek lehetővé (percepció fejlesztés). Étkezések alatt elhangzanak irányok is (jobb, bal, tányér fölé, mellé). Étkezések alatt nyugodt körülményeket biztosítsunk, ügyelünk az evőeszközök helyes használatára, csoportbeli szokások meghonosítása (önállóan szednek maguknak a tálból levest, illetve repetát). Étkezéssel kapcsolatban egyéni eltérések tudomásul vétele: cukorbeteg, liszt érzékeny, vegetáriánus. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése alakítja a gyermek énképét és segíti önállóbbá válását.

Kiemelt feladatnak tekintjük, hogy minél több gyümölcsöt kapjanak egész évben a gyerekek. Ehhez kérjük a fenntartó, az ételt szolgáltató vállalkozást és a szülők segítségét.

Rendszeresen jelezzük a fenntartó felé, amennyiben az étkezés minősége, vagy a só és cukortartalma nem megfelelő, kérve a fenntartó intézkedését.

Zöldség és gyümölcsnapok szervezésével, az egészségét keretein belül igyekszünk kedvet teremteni a gyermekeknek a fogyasztáshoz.

Az óvoda kertjének fenntartása fontos feladat, ahol a virágok mellett zöldségeket is ültetünk és ebbe a tevékenységbe a gyermekeket is bevonhatjuk.

Ősszel szüretre, gyümölcsszedésre, zöldség betakarításra vihetjük el a gyermekeket.

Öltözködés

Az öltözködéssel kettős a feladatunk. A szülők megnyerése az időjáráshoz igazított öltözködési szokások kialakításához és a gyerekek fokozatos önállóságra szoktatása. A szülőknek el kell érniük, hogy a gyerek ruhája célszerű, könnyen kezelhető legyen. Arra is figyelni kell, hogy az évszakváltozások mellett a napi időjáráshoz is alkalmazkodjanak. Kérjük a szülőket, hogy a gyermeknek legyen tartalék fehérműje, nadrágja, pulóvere, pólója.

II. Mozgás

A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben. A sokféle mozgáslehetőség, amit az óvodában felkínálunk mind-mind kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését. Hozzájárul a légző- és keringési rendszer teljesítőképességének, a csont- és izomrendszer teherbíró képességének növeléséhez. Elősegíti a harmonikus testi-lelki fejlődést, a biológiai egyensúly fenntartását, az egészségmegőrzését. A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiéniai szokások kialakítását is. Fontos, hogy jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben mozogjanak, lehetőség szerint kint szabadban. A rendszeres örömmel végzett mozgással a gyermeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk és mintát adunk a szülőnek is. Alkalmanként a szülőkkel közösen mozgásos programokat szervezünk (Pl.: Családi délután).

III. Testi nevelés

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás) természetes mozgásigényeinek kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet biztosítva van. (pl.: udvar, medence, megfelelő játéktér, játékeszköz).

Levegőzés

A levegőztetés élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását valamint növeli a szervezet ellenálló képességét. Arra törekszünk, hogy minél több tevékenységünket a szabad levegőn végezzük (játék, mozgás kezdeményezések, séták, télen szánkózás, csúszkálás). Szerencsés helyzetben vagyunk, hisz a településünk rendelkezik uszodával, így minden héten egy napot ott tölthetünk, ahol a gyerekeket fokozatosan szoktatjuk a vízhez.

Pihenés

Fontos a nyugodt légkör biztosítása, lefekvés előtt a csoportszoba jó kiszellőztetése. Az altatáshoz mese illetve altató éneklése. A gyermekek egyéni alvásigényének és szokásainak

figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi feltételek megteremtése (cumi, párna, alvóállat).

IV. Betegségmegelőzés

Ide tartozik az egészséges táplálkozás is. Az óvoda központi étrendjét kiegészítjük idény gyümölcsből és zöldségből készített salátákkal, italokkal, amit a helyi piacon séta keretén belül szerzünk be, és a gyerekekkel közösen készítjük el. Így ismerkednek a gyerekek a számukra eddig ismeretlen ételek ízével, elkészítés módjával, modellt nyújtva ezzel a családoknak is a korszerű táplálkozás kialakításához. A gondozási, a testi nevelés és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő megvalósítása elősegíti a gyerek egészségének óvását. Nagy hangsúlyt kell fektetni a higiénias szabályok betartására (környezet tisztán tartása, portalanítás, fertőtlenítés, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, szabad levegőn való mozgás, folyamatos levegőcsere a teremben, minél több zöld növény, megfelelő páratartalom, nyugtató hatású színharmónia). Mindezek biztosítják a szervezet általános védekezőképességének fokozását a betegség megelőzést. Fontos a már említett anamnézis felvétele a különböző betegségek (krupp, lázgörcs, allergia, cukorbetegség stb.) regisztrálása alapvető tennivalók elsajátítása. Éves rendszerességgel kerül sor a védőnői-orvosi szűrésekre, itt az óvónő helyettesíti a szülőt, bizalmi légkört kialakítva.

A gyermek testi épségének védelme és a baleset- megelőzés magában foglalja a személyi, tárgyi feltételek biztosítását, eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és a karbantartását, hibaforrások megszüntetését.

Matematika

Programunk az ismerettartalmak komplex kezelésére a komplex óvodai foglalkozások keretén belül megvalósuló fejlesztésre kívánja a hangsúlyt helyezni. Felfogásunk azonban a matematikai nevelés önállóságát is hangsúlyozza. Ez nem jelenti természetesen azt, hogy a matematikai nevelés nem komplex formában a gyermek észlelésére, érzékelésére és megismerési vágyára épülve valósulna meg. Az óvodában a gyermek életkori sajátosságait figyelembe véve a **matematikai tanulás** több formája valósulhat meg:

- utánzásos, minta-modellkövető,
- spontán játékos tapasztalatszerzésre, az óvodapedagógus által irányított megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés
- gyakorlati problémafelvetés és feladatmegoldás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra adott magyarázatok,
- az óvónő által kezdeményezett foglalkozások.

A gyermek már az óvodába kerülés előtt felfigyel a dolgok mennyiségi és minőségi összetevőire. Érdeklődéssel fordul a matematikai információk felé. Az óvodai nevelés építhet ezekre a korai tapasztalatokra, még akkor is, ha azok pontossága csak a gyermek számára fontos, érzelmileg hangsúlyos helyzetekben megbízható. Az óvodáskort jellemző gondolkodási sajátosságokkal (invariancia, állandóság hiánya) a matematikai nevelés folyamán is számolni kell. Fontosnak tartjuk, hogy a kisgyermekkorban a család által nyújtott matematikai ösztönzéseket időben kövesse a tudatosabb óvodai nevelés, a gyermek egyenletes fejlődését biztosító módszerekkel. Az óvodáskort jellemző fejlődésbeni egyenetlenség, a korai családi fejlesztés eltérései azt sugallják, hogy a matematikai nevelés terén két életkori szintet jelöljünk meg:

- **Az első szint:** bevezetés a matematikába, - általában a gyermek 5. életévéig tart.

Feladata: a matematikai kíváncsiság és érdeklődés kibontakoztatásának segítése, a matematikai beállítódás, szemlélet megalapozása.

- **A második szint:** az intenzív fejlesztés szakasza, - az 5-6-7 életévben.

Feladata: az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása. Eligazodás a gyakorlati életben a tevékeny élet megkedveltetése.

A tevékenységek végzése, a folyamatos cselekedtetés rengeteg olyan szituációt hoz felszínre, ahol természetes környezetben folyhat a matematikai tapasztalatok szerzése. A perceptuális, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújt lehetőséget a matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására. A komplex foglalkozások alkalmasak ismeretek és összefüggések megláttatására. A komplex foglalkozások alkalmasak arra, hogy a korábban mozaikszerűen megszerzett benyomásokat rendszerezzük, a megfigyelések, tapasztalatok körét szélesítsük és mélyítsük, a spontán tanultakat rögzítsük. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett, belső érdeklődésből fakadó tanulás, a gyermek negyedik életéve után egyre gyakrabban igényli és képes is kisebb-nagyobb csoportban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására. Az óvodapedagógus és a társak jelenléte mobilizálja a gyermek tanulási teljesítményét, tudását, viselkedésének és magatartásának tartalékait. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél elégedhetünk meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, vagy mely matematikai összefüggést dolgozzuk fel foglalkozáson, az óvodapedagógus dönti el.

A matematikai nevelés tartalmának szoros kapcsolatban kell lennie az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái természetes napi szituációkban megfigyelhetők. Tevékenykedés közben a megismerő képességek (érzékelés, észlelés, megfigyelés, emlékezés, tapasztalás, megértés, problémalátás, problémamegoldás) fejlesztése szinte észrevétlenül megvalósítható. Játék és szabadidőben folyamatosan létrejöhetnek olyan szituációk, melyek alkalmasak matematikai tartalmak közvetítésére akkor, ha az óvodapedagógus képes az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására.

Az óvodapedagógus feladatai a matematikai nevelés terén:

- Az óvodapedagógus feladata olyan eszközök, és tevékenységek biztosítása, ami felkelti a gyermekek érdeklődését és természetes élethelyzetekben teszi lehetővé számukra matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését.
- A komplex matematika foglalkozásoknak vagy kötetlen kezdeményezéseknek minden esetben támaszkodnia kell a gyermekek ötleteire, igényeire, aktuális élményeire. A matematikai képességek fejlesztését játékosan, játékba építetten szükséges megvalósítani.

Környezetünk mennyiségi és formai összefüggésére épülő foglalkozások az óvodáskor közepe táján 4 éves kor után kezdődnek. Ez azonban nem jelenti azt, hogy előtte nincsenek ilyen jellegű feladataink.

Már az óvodába kerülés kezdetén is adunk a gyerekeknek ilyen irányú ismereteket, hiszen matematikai fogalmakkal és összefüggésekkel a mindennapi életben állandóan találkozunk. Környezetünk alapvető meghatározója a matematika. Tér - forma - számosság vesz körül mindent, mindenhol és mindenkor.

Feladatunk megismertetni, fölfedeztetni az összefüggéseket, a gyermek spontán felismeréseit, megerősíteni, kiemelni, rávezetni a helyes megoldásra.

Az óvodás életkorban a gondolkodási műveletek még konkrét helyzetekre, tárgyakra korlátozódik. Éppen ezért nagyon fontosnak tartjuk, hogy felfedezzük a különböző tevékenységekben a matematikai ismeretek komplex és sokszínű világát. Különböző tevékenységekben a matematika ismeretek komplex tudomány, melyet nem lehet és nem is szabad elhatárolni.

Tervezőmunkánk során tudatosan figyelembe vesszük a nevelési területek egymásra építhetőségét, ezt kihasználva tervezzük meg az ismeretszerzés folyamatát és az ehhez kapcsolódó tevékenységeket, melyeket meglévő tapasztalatokra, élményekre, ismeretekre épülnek.

A környezet megismerése a gyermekek számára a matematikai ismeretek legváltozatosabb alkalmazási és bővítési lehetőségét biztosítja. Természetes élethelyzetekben tesszük lehetővé számukra a matematikai tapasztalatok és ismeretek megszerzését, mindennapi tevékenységeikben, játékaikban egyaránt. A gyermek játéka gazdag lehetőséget kínál a matematikai tények, összefüggések felismeréséhez. Például:

Gyakorlójáték: megismeri az anyagok tulajdonságait, felületét, színét, formáját. Megszámolja az egymásra rakott elemeket (alacsony - magas, vékony - vastag)

Építő - konstruáló játék: az összerakás, szétszedés, az egy - egy elem kirakása rész és egész viszonya, szimmetrikus alakzatok építése, kirakása stb.

Szerepjáték: minden területe lehetőséget ad a spontán matematikai megnyilvánulásra. Pl.: boltos játék, babaszobai és konyhai játék stb.

Mozgásos szabályjáték: - tér, térirányok.

Értelemfejlesztő szabályjáték: - társasjáték, dominó, kártyajátékok, logikai játékok, barkochba - vizuális memória, vizuális sorba rendezés.

Barkácsolás: anyagok tulajdonságai, tépéssel, vágással különböző formákat hoznak létre. Összemérik a papírokat, fonalakat.

Az óvónő által irányított megfigyelések, tapasztalatszerzések a környezetben tett séták alkalmával: pl.: az úton látott autók közül az egyik kisebb a másik nagyobb, az autóbuszon sok ember utazhat, az autóban sokkal kevesebb alacsonyabb, magasabb növények, stb.

Szervezett foglalkozások keretében:

A gyermekek ábrázoló tevékenységei térbeli viszonyokat tükröznek, például a ház mellett áll a fa, előtte a kert, mögötte a hegy, tudatosodnak az ábrázolt formák közötti hasonlóságok és különbözőségek stb.

Zenei nevelésben:

A dal vagy mondóka ritmusának számlálhatósága, köralakítás, párba állás, jobbra - balra fordulás, táncok stb.

Irodalmi nevelésben:

Mesében rejlő számosság (hétfejű sárkány, három kívánság stb.), a mesefigurák formai, mennyiségi kifejeződése (kicsi - nagy, óriás - törpe)

Testnevelés foglalkozáson:

Nagyság szerint sort alkotnak, párokat képeznek, jobbra - balra hajolnak, előre - hátra mennek stb. A matematikai nevelésben megismert eljárásokat kifejezéseket, téri irányokat gyakorolják.

A gyerekek a munkatevékenységekben is matematikai jelenségekkel, kifejezésekkel találkoznak. Naposi munka - terítés, öltözködés, jobb - bal stb.

Kerti munka alkalmával elsősorban a tér - és formaismeret gazdagodik. (virágágyásokat készítenek, hosszabbakat - rövidebbeket).

Szabadidőben: pl. matematikai játékok.

Mindebből kitűnik, hogy apróbb munkatevékenységek is segíthetik a matematikai ismeretek gyakorlását, és hogy a matematikai nevelés állandó kapcsolatban van. A gyermek személyiségfejlesztésének valamennyi területével.

Foglalkozásainkat kötött és kötetlen formában valósítjuk meg, amely játékos cselekvés, minden érzékszervüket bevonja a tapasztalatszerzésbe. Egyéni, páros, mikrocsoportos és frontális tevékenységformákat alkalmazunk. Ezen foglalkozási formák alkalmával differenciáltan foglalkozhatunk a gyerekekkel. A probléma felvetésénél könnyen szem előtt lehet tartani a gyermekek egyéni képességeit, jobban tudunk egyénre szabott feladatot adni.

Szükség van időnként frontális foglalkoztatásra is. Egy - egy tevékenység bemutatásánál, egy eredmény rögzítésénél mindenkinek ugyanarra az információra van szüksége.

Összegezve tehát: A spontán játékhoz kapcsolódva, az önkiszolgáló tevékenységbe építve, a beszélgetés során, séta, kirándulás, udvari tevékenység stb. közben legalább olyan hatékonyságot érhetünk el, mint a tudatos foglalkozáson.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

Képesek legyenek:

- matematikai ítéletek alkotására és probléma megoldó gondolkodásra.
- jól ismert tulajdonság szerint sorba rendezésre, kiegészítésre, összehasonlításra, párosításra (szín, forma, alak stb.) és ezek szóbeli kifejezésére.
- mennyiségi viszonyok felismerésére és megfogalmazására (több - kevesebb - ugyanannyi, kisebb - nagyobb reláció, összehasonlítás alapján).
- különféle geometriai tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, megnevezni.
- a térbeli tájékozódásra, irányok és állások megkülönböztetésére.
- Legyenek tapasztalatai mérési viszonyokról (hosszúságmérés, tömeg, terület, űrtartalom stb.).
- Biztonsággal mozogjanak a tízes számkörben.
- Legyen tapasztalatuk és élményük a tükörrel való tevékenységekről, a tükörkép fogalmáról.

A társadalmi gyakorlat belső összefüggéseit tükröző komplex foglalkozások

Természet - társadalom - ember

Ez a komplex foglalkozás, mint elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megmutatni és érzékeltetni azt, ami a valóságban is teljes egységben érzékelhető. Nem vagyunk hívei a szétszabdalt, szeletelt foglalkozásoknak, mert azok nem képesek az életben megmutatkozó sokszínűség mellett az összefüggések feltárására. Az óvodai foglalkozások rendszerének hagyományos felosztása az iskolától átvett szempontok alapján jött létre. Ez a felosztás a tudományok rendszerét és nem a valóságot modellezi és így már az óvodában megkezdődik a világról a gyermek felé áradó észlelések, tapasztalatok, ismeretek szétaprózódása, ezért okoz nehézséget az összefüggések meglátása és megértése a gyermek számára.

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A gyermeket körülvevő világ megismerésében a közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére kívánjuk nevelni a gyermekeket, természetközeli élettel, a természet, a környezet szeretetének bizonyításával, példát mutatva a gyermek számára. Azt kell benne megerősíteni, hogy mennyire összefügg mindez egymással és milyen nagy az ember felelőssége a természeti és társadalmi környezet megóvása szempontjából. A tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, ezért a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretnek. A fák, a virágok, az apró kis állatok megannyi ismeretet, feladatot jelentenek a kisgyermeknek. A séták, kirándulások, az óvoda udvarán és kertjében vagy az élősarokban végzett tevékenységek tanulási, tapasztalási lehetőséget kínálnak a gyermeknek. A komplex foglalkozás tehát csak átvitt értelemben nevezhető valódi foglalkozásnak. Inkább komplex tapasztalatszerzési lehetőségről van szó. Az önálló és csoportos megfigyelések révén értékes

tapasztalatokhoz juthat a természetben végbemenő folyamatokról és összefüggésekről. Már az óvodában fel lehet és fel kell készíteni a gyermeket arra, hogy társadalomban élünk, ami a közvetlen környezetünkön keresztül hat ránk. A gyermeket demokratikus társadalmi rendben való élésre készítjük fel, amelyben különböző vélemények, értékítéletek lehetnek egymás mellett. Meg lehet éreztetni a gyermekekkel, hogy mindenkinek lehetősége van saját lelkiismeretének megfelelően dönteni, ezzel elősegítjük döntési képességük fejlődését. A tolerancia, mások véleményének, érzéseinek és gondolatainak tiszteletben tartása arra neveli a gyermeket, hogy képes legyen elfogadni másokat, a természetes társas szükségletek kielégítését. Mindez pedig a társadalomban való harmonikus, kiegyensúlyozott élethez feltétlenül szükséges. Természetesen ide tartozik a mások (idősebbek, felnőttek, társak) tisztelete és szeretete is. Ilyen pedagógiai légkörben fejlődik a gyermek ítélőképessége és természetes viselkedési formájává válik a más felfogásokkal szembeni tolerancia. Ugyanakkor lehetőséget kap az önálló véleménynyilvánításra, önbizalmának növelésére. A komplex foglalkozás keretén belül egészen odáig mehetünk el, hogy az óvodás gyermek számára megtapasztalható és ezáltal megérthető társadalmi folyamatok között még a gazdasági kérdések is felszínre kerülhetnek.

Ennek egyik nagyon egyszerű és kézzelfogható példája a tényleges vásárlás a boltban. Nem szükséges tehát elvont, tág fogalmakban gondolkodnunk, hanem a gyermeket körülvevő valós természeti és társadalmi környezetből megismertetni mindazt, ami megérthető és hasznosítható a gyermek számára.

A környezetvédelem vagy a problémák erőszakmentes megoldásának kérdése már az óvodás gyermek szintjén is felvethető és beépíthető a komplex foglalkozások rendszerébe. A természet-társadalom-ember egymástól függő, egymást feltételező, egymást kiegészítő fogalmak rendszere, melynek lényege a kisgyermek szintjén már óvodáskorban is megérthető, megérezhető.

Születéstől-felnőttkorig

A természet-társadalom-ember fogalomkörhöz szorosan kapcsolódnak és a nevelés egészében jelen vannak azok a mozzanatok, amikor a gyermekek újrjátsszák életüket. Újraélik az óvodában mindazt, amit a mindennapokban, a családban, az óvodában vagy tágabb környezetükben tapasztalnak, látnak, hallanak. A környezettel való szoros kapcsolat az életfolyamatok újrjátsszása nemcsak arra ad lehetőséget a gyermeknek, hogy a benne lévő

feszültségek feloldódnak, hanem elősegíti számára a társadalomba való későbbi bekapcsolódást, szocializálódást. A születéstől-felnőttkorig címmel megfogalmazott komplex foglalkozások magukban foglalják a testápolástól, a közlekedésig, a családtól a helyes viselkedésig mindazt, ami a gyermekeknek támpontot nyújthat a környezetében meglévő szabályok megismeréséhez és gyakorlásához. A szokások elsajátítása, a társadalomban való beilleszkedéshez szükséges magatartásformák kialakítása valósulhat meg játékosan, a gyermek érdeklődésének és igényeinek figyelembevételével. Ez a komplex foglalkozás hagyományos értelemben nem is nevezhető foglalkozásnak, hiszen játékidőben, szabadidőben, vagy a nap bármely időszakában megvalósíthatók az itt jelentkező feladatok.

Az óvodapedagógus feladatai a foglalkozások megszervezésében:

- Olyan feltételek megteremtése, amely lehetővé teszi minél több tapasztalat szerzését a természetben.
- Tudatosan törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több élményt gyűjtsenek a gyerekek saját természeti és társadalmi környezetükből.
- Biztosítani minden eszközt és lehetőséget a gyermekeknek természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez.
- A foglalkozásokat lehetőség szerint a szabad természetben szervezzük meg.
- Biztosítsuk a feltételeit annak, hogy az óvodában élősarok, konyha és/vagy virágoskert működjék, ha lehetőségünk adott, próbálkozzunk kisállatok tartásával is.

Külső világ tevékeny megismerése

3 - 6 - 7 éves korban tervezhető tartalmak helyi szinten

A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai élet egészét. Az óvodába lépő gyermeket esztétikus, melegséget, szeretetet sugárzó környezet várja, ezzel elősegítjük a beilleszkedést, az óvoda elfogadását illetve megszerettetését.

A kisebbeket először az óvodával és közvetlen környezetükkel ismertetjük meg. Ismerkednek egymással, alapvető óvodai szokásokkal, testük ápolásával, olyan feladatokkal, amelyek az egészséges életmód kialakításához nélkülözhetetlenek.

A témák megválasztásánál figyelembe vesszük lakóhelyünk területi elhelyezkedését, adottságát, sajátosságát.

Községünk, Medgyesegyháza közepén az óvodától nem messze helyezkedik el egy park (Tájvédelmi terület). Közelsége miatt a kisebbek is könnyen megközelíthetik.

Mivel a természeti és a társadalmi környezet megismerésére és a társadalmi környezet megismerésére alapvető lehetőség az évszakok megfigyelésén keresztül kínálkozik.

Ezt kihasználva minden évszakban több alkalommal is ellátogatunk a parkba. Saját fát vagy bokrot választunk. Folyamatos megfigyelést végzünk, hogyan változik a növény az évszakok váltakozásával. Felfedeztetjük az évszakok szépségeit, színeit, jelenségeit, hatását ránk, emberekre is pl.: öltözködés.

Az élményszerző séták során gyűjtött termésekkel, gyümölcsökkel, kavicsokkal, bogyókkal gazdagítjuk az élősarkot. Az élősarok esztétikai élményforrás a gyerek számára. Ezeket később hasznosítjuk, elfogyasztjuk (saláta, süteménykészítés közösen). Bábokat, játékokat barkácsolunk. Minden évszakban gyűjtőmunka folyik. Képekből, fényképekből évszakalbum készül.

A környezeti nevelés igazi terepe a szabad természet. A legsokoldalúbb, legmélyebb érzelmi töltésű élmények mégis csak a természet lágy ölén érik a gyermekeket. Mindent, ami lehetséges természetes környezetben figyeltetünk meg. A szülőkkel való jó kapcsolat eredményeképpen gyakran látogatunk el csoporton belüli gyerekekhez. Megnézünk pl. olyan kisállatokat, amelyek most születtek, vagy részt veszünk dióverésen, szőlőszüreten.

A nagyobbakkal elmegyünk olyan tanyára, ahol minden féle háziállattal ismerkedhetnek - ülhetnek lovas kocsin, etethetnek állatokat - saját környezetükben.

Meglátogatjuk hosszú ideig betegeskedő csoporttársunkat. Így megismerkedhetnek a gyerekek mások családjával is. Beszélgetünk az ő családtagjairól, munkájukról, otthonukról. Családi fényképeket nézegetünk, ezek alkalmat adnak a közös, meghitt beszélgetésekre.

Elsétálunk a közeli vasútállomásra, buszállomásra. Közben gyakoroljuk az elemi közlekedési szabályok betartását, gyalogos közlekedést. Megfigyeljük a személy és teherszállító járműveket.

Nagyobbak gyakorolják is a vasúti közlekedést. Egyik óvodánk Bánkúton 10 km - re van tőlünk. Ide utazunk és egy fél napot tölthetünk vendégségben.

Így a szűkebb környezetükön kívül ismerkednek a tágabb környezettel is. A tágabb környezet megismerését bővítjük még tavasszal, nyár elején szervezendő kirándulásokkal. Szülői kísérettel egy egész napot töltenek a gyerekek számukra még ismeretlen tájakon. Pl.: Szarvas - Arborétum, Mezőhegyes - Ménes telep stb.

Ilyen kirándulások alkalmából a közös élmények rácsodálkozás lehetővé teszi az ismereteik bővítését. Lehetőség van arra, hogy felkeltsük a természet iránti érzékenységüket. Észreveszik a természet szépségeit vagy éppen a környezet szennyezettségét (földön, vízen, levegőben). Sok olyan hatás, élmény éri a gyerekeket ilyenkor, amelyeket közvetlen környezetükben nemigen élhetnek át: pl.: eljutnak múzeumba.

A gyerekeknek alkalma, lehetősége van egy - egy neki tetsző az ő érdeklődését felkeltő tárgyat alaposan szemügyre venni, abban gyönyörködni amellet hosszabb ideig elidőzni, róla kérdezni. Eközben a megfigyelt tárgyakon olyan részleteket is felfedezhet, amelyekre másutt nincs lehetőség. Tapasztalatot szerezhet annak valódi méreteiről, formájáról, modellek révén pedig megismerkedhet működési elvével. Lényeges az is, hogy itt „helyben marad „amelyhez bármikor vissza lehet térni.

Az élő és élettelen természet nevezetes napjai

Egészségét ősszel és tavasszal

Autómentes világnap: szeptember 24.
Állatok világnapja: október 4.
Mackó ébresztő: február 2.
Víz napja: március 22.
Föld napja: április 22.- virágültetés, óvoda virágosítás
Madarak és fák napja: május 10.

Közösen csoportonként emlékezünk meg, egy héten át készülünk - és e napokhoz rendeljük a többi tevékenység formákat.

Az óvoda természetes közege a hagyományörzésnek. Fontos feladatunk a hagyományok, népszokások ápolása, értékeink megőrzése, továbbadása. Arra törekszünk, hogy az ünnepek emelkedjenek ki az óvoda mindennapjaiból úgy külsőségeiben, mint belső tartalmukban.

Minden ünnepet egy hosszabb előkészület vezet be, amely lehetőséget biztosít az érzelmi átélésre és gazdagon motivált tevékenységekre. A rendszeres óvodakörnyéki sétákkal, a kirándulásokkal a hagyományápolással szeretnénk elősegíteni a szülőföldhöz való kötődés, a nemzeti identitástudat, és az értékorientált közösségi nevelés kialakítását. Arra törekszünk, hogy közösségi rendezvényeken, kirándulásokon, a családi nemzeti kultúra és hagyomány értékeivel találkozhatnak a gyerekek.

Az óvodai élet hagyományos ünnepei

Óvoda születésnapja: A közös ünnepre meghívjuk támogatóinkat és a szülőket, a gyermekeknek változatos tevékenységeket szervezünk.

A magyar népmese és költészet napja: Vers és mesemondó versenyek rendezése.

Családi délután: A Sportcsarnokban a szülőkkel együtt egy játékos, sportos délután eltöltése.

Mikulás: Az óvoda zártkörű rendezvénye. A csoportok énekkel, verssel várják a csomagot osztogató Mikulást.

Anyák napja: Csoportonként, dallal, verssel köszöntjük bensőséges ünnep keretében az édesanyákat, nagymamákat.

Ballagás: A rendezvényen a nagycsoportosok elbúcsúznak az óvoda dolgozóitól, fiatalabb társaiktól.

Gyermeknap: Az iskolával közösen szervezett egész napos program.

Születés és névnap: Az ünnepelt csoportos köszöntése.

Néphagyományhoz kapcsolódó ünnepek

Karácsony: Családi ünnep meghitt előkészítése, ajándékozás. Csoportonként készülünk kis műsorral.

Farsang: Játékos vetélkedő, jelmezes mulatság.

Húsvét: Hagyományok átélése játékos formában, hangulati előkészítés az ünnepre.

Nemzeti ünnepeink- Március 15.:

Életkoruknak megfelelő érzelmi átélés, cselekvésen keresztül. Ezek is részei környezeti nevelésünknek.

Ősszel és tavasszal a nagyobbak ellátogatnak a határba. Közvetlen tapasztalatokat szereznek pl.: hogyan törik a kukoricát. Milyen gépek dolgoznak itt, hogyan vetnek, szántanak.

Mivel mezőgazdasággal foglalkozó területen élünk fontos, hogy megismertessük az óvodásokat a felnőttek munkájával és ők is gyakorolhassák életkoruknak megfelelően. Lehetőséget biztosítunk, hogy a virágoskertben munkát végezzenek. A kertben találkozhatnak a gyerekek az élő és élettelen természet egy - egy „darabjával”. A kertészkedés fejleszti a gyermek együttműködési képességét, önbecsülésre, folyamatos munkára neveli, kötelezettségek vállalására és teljesítésére készíti őket, munkavégzéshez szükséges attitűdöket alakít ki.

Segíthetnek a veteményezésben, növények ültetésében, gondozásában, betakarításában.

Végezhetnek egyszerű kísérleteket:

Növényekkel: nem locsolják, locsolják.

Állatokkal: pókcsapda, gilisztafarm.

Vízzel: vízforralás, jégolvasztás.

Levegővel: buborék fújás, repülő reptetés.

Növényeket lehet gondozni csoportszobában is: (gumókat ültetni, csíráztatni, hajtatni, rügyeztetni, palántákat nevelni).

A környezeti nevelés szempontjában ezek kiemelt jelentőségű munka jellegű tevékenységek.
(a növény és állatgondozás)

Minden évszakban ellátogatunk a piacra több alkalommal is. Itt láthatják a gyerekek, hogy hol értékesítik az emberek a megtermelt javakat. Közösen vásárolunk és bővítjük az élősarkot. Nemcsak termésekkel, hanem ismeretterjesztő folyóiratokkal, könyvekkel.

A gyűjtött gyümölcsöket, növényeket felhasználjuk: befőzés, savanyítás.

Az év folyamán látogatást teszünk munkahelyeken, ahol figyelhetik a gyerekek a felnőttek munkáját. Pl.: kenyérgyár, varroda, ABC - áruház, Tűzoltóság, Iskola, Rendőrség, Posta, Orvosi rendelő, Művelődési ház.

A Művelődési ház által rendezett előadásokra, kiállításokra ellátogatunk rendszeresen. Lehetőség nyílik a társadalmi környezetben való viselkedési módok gyakorlására.

Az óvodába is meghívunk olyan szülőket, akiknek érdekes foglalkozása van. Megkérjük meséljen munkájáról. Pl.: orvos látogatása során lehetőség adódik beszélgetni a gyógyító munkáról, testünkről stb.

A közlekedéssel kapcsolatos ismereteiket bővítjük a szárazföldi mellett a vízi és a légi közlekedéssel. Az utóbbiakat főleg átélt élmények elmesélésével, képek nézegetésével valósítjuk meg. Diafilmek is segítségünkre vannak.

Ugyanígy tudjuk megoldani ismeret nyújtását olyan állatokról (vadállatok, erdő - mező állatai), amelyek nem találhatók meg közvetlen környezetünkben.

Ha lehetőség van rá ellátogatunk állatkertbe, vadas parkba, de ez még nem rendszeres. Szeretnénk azzá tenni, mert az állatkertben megfigyelhetik közvetlen közelről a hazai természet és más tájak állatait. Ezek az élőlények értékes társunk, törődést igényelnek, tiszteletet érdemelnek.

Vadas parkban pedig természetes élőhelyükön láthatják az élőlényeket.

Közvetlen óvodai környezetükben is nap, mint nap találkozhatnak kis állatokkal, amelyeket gondozhatnak.

Az óvodánk udvarán megtalálható többféle élőhely:

- virágoskert

- sziklakert

- kerti - tó - benne teknősbéka és hal. Jó megfigyelő szintér lehet a gyerekeknek.

Mindezek ökológiai gondolkodás alapozására szolgálnak.

Gondoskodhatnak még télen olyan madarokról, akik télen nem költöznek el. Van tágas udvarunk szabad zöld területtel, dombbal, élő sövénnyel.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat és ismeretszerzés során történik.

Hosszabb - rövidebb séták lehetővé teszik, hogy valós élethelyzetekben alkalmazzák a fontosabb illemszabályokat (helyes köszönés - megszólítás - véleménynyilvánítás - szándékok kifejezése).

A séták alatti és utáni megbeszélések segítik a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőkészségének fejlesztését.

A környezettel való ismerkedés az életkor növekedésével egyre táguló, ismeretszerzésben mélyülő folyamat.

Segíti a gyermek spontán és irányítottan szerzett tapasztalatainak feldolgozását, fejleszti érzelmi képességeiket. A természeti és társadalmi környezet témakörei átfogják, körülölelik a többi nevelési területet.

Célunk az óvodában, hogy az általunk nevelt gyermekekben megalapozzuk a természet szeretetét, a természet tisztaságának szépségét. Olyan magatartásformát szeretnénk kialakítani, mely a föld- víz-levegő állapotával és az emberi környezettel kapcsolatos tájékozottság kialakítására, vagyis környezettudatosságra törekszik:

- a felnőttek példát mutatnak takarékosságban (pl.: villany lekapcsolása, vízcsap elzárása)
- szelektív hulladékgyűjtésre törekszünk (műanyag palackok, kupakok)

Fontos, hogy a gyermekek ne rongálják, hanem védjék és gondozzák az élő természetet.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A gyerekek tudják: lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását.
- Ismerjék: - az elemi közlekedési szabályokat

- közlekedési eszközöket (földön, vízen, levegőben)
- környezetükben levő néhány intézmény rendeltetését
  - gyakran előforduló tárgyak színeit.
  - testrészeit, igényesek azok tisztaságára
  - napszakokat
  - növény szót (fa, bokor, virág, fű, zöldségféle)
- Gyakorolják a növénygondozást
- Ismerik a növényekkel kapcsolatos munkákat
- Állatokat csoportosítanak - aszerint, hol élnek.
- Háziszárnyasok és madarak összehasonlítása külső jegyek és hasonlóságuk alapján.
- Különbséget tudjanak tenni az évszakok között. Ismerjék néhány jellegzetességüket.
- Beszélgessenek fejlődésükről, arról, hogy iskolások lesznek.

Mese- vers-báb, dramatizálás

Nem szükséges foglalkozási kereteken belül maradni, hiszen mesélni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy az elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. A lényeg csupán az, hogy minden nap meséljünk vagy verseljünk valamilyen formában, reggel vagy délben, elalvás előtt vagy délután. A mese-vers kezdeményezések anyaga változatos legyen, gerincét a magyar népmesekincs megismertetése adja, valamint kiegészíthetjük kortárs gyermek irodalmi művekkel is. Teremtsünk lehetőséget a gyermekek önálló szöveg és mesemondásához. Segítsük elő, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket. A gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását kedvelik az óvodások, erre legyünk tekintettel. Kedvelt tevékenysége az óvodásoknak a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az irodalmi élmények feldolgozását segítsük elő különböző eszközök, anyagok, barkácsolási lehetőségek biztosításával.

Cél:

Az anyanyelv megismertetésén, az irodalmi érdeklődés felkeltésén túl a változatos irodalmi élmények közvetítése.

Feladat:

- A nyelv szépségének, kifejezőképességének megismertetése.
- Helyes nyelvhasználattal, mondat szerkesztéssel a biztonságos önkifejezés megalapozása.
- A korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az irodalmi érdeklődés felkeltése.
- A báb pozitív személyiségfejlesztő hatásával a társas viszonyok alakítása, a gyerekek nyelvi képességeinek fejlesztése.

Az anyanyelvi - kommunikációs nevelés átfogja az óvodai nevelőmunka minden területét. Legszorosabb kapcsolata az irodalmi neveléssel van.

Az óvodáskorú gyerekek életkorának megfelelő irodalmi műfajok: a vers és a mese. A verselés és mesélés élmény a kisgyerekek számára.

Az irodalom közege: a nyelv. Lényeges ezért, hogy nyelvileg tiszta és értékes mesét, verset hallgassanak a gyerekek. A mese és a vers az anyanyelv közegén át emberi kapcsolatokra tanít, mélyíti az önismeretet, segíti a világ megismerését. Mindig többről szól, mint amennyit szavakkal kimond.

A népi eredetű meséknek erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket közvetít, erkölcsi rendszerében a jó és az igaz győz, a gonosszal és a hazuggal szemben. Világképe - teljes világ - magyarázat, melyben minden a helyén van, ezért működési törvényei átláthatók.

A mese oldja a szorongást, amelyet a nagyrészt ismeretlen világ, a feldolgozatlan indulatok váltanak ki a gyerekből. A mese az indulatok feldolgozására, belső képteremtésre tanít. A belső képteremtés képességének kifejlődése nélkül lehetetlen az olvasóvá válás, amely az irodalmi nevelés egyik távlati, lényegi feladata.

Csoportszobáinkban hangulatos mesesarkokat igyekszünk kialakítani. Ehhez az igényesen válogatott mesekönyveket csoportonként, folyamatosan szeretnénk biztosítani. Ezt eddig nem tudtuk megvalósítani.

Az eszközök, könyvek, bábok a gyerekek számára könnyen elérhető helyen találhatóak. Fontosnak tartjuk továbbá a megfelelő érzelmi légkör, az azonosulást, az átélést segítő atmoszféra megteremtését. A gyerekek legyenek egymásra tekintettel, ne zavarják társaikat mesehallgatás, bábozás közben. A gyerekek bábozás közben lelki sérelmeiket könnyebben feldolgozzák, kibeszélik. Előadásmódunkban törekszünk a szeretetteljes, érthető, könnyen követhető, kellemes beszédmódra.

A gyerekek életkorának, nyelvi fejlettségének, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzeteket teremtünk. Alkalmat adunk arra, hogy a gyerekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, illetve az általuk kitalált meséket, verseket ábrázolhassák, mozgással kísérik. A bábozás, dramatizálás jó lehetőség az önkifejezés gyakorlására. A gyerek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit.

A mese nyelvi eszközeit gyakorolja a gyerek a bábozás során, fogalomköre bővül, a megjelenített cselekvéseket megfogalmazza, tulajdonságokat fejez ki, szókincse bővül. Kérdő, felkiáltó, felszólító mondatokat alkalmaz.

Lehetőséget adunk arra, hogy otthonról behozhassák az óvodába kedvenc mesekönyvüket és társaikkal megosszák irodalmi élményeiket. Sajnos otthon a kelleténél több „gépi mesét” „hallgatnak, néznek. Ez szórakoztató lehet, de a felnőtt hiányához vezet. A feldolgozatlan hatások pedig akadályozzák a belső képteremtést. Ezért kezdeményezzük, hogy otthon is rendszeresen énekeljen, verseljen, meséljen a felnőtt a gyermeknek. A bármilyen rövid együttlét, az élőszóban történő mesélés értékességéről próbáljuk a szülőket meggyőzni.

Alkalmazható irodalmi anyagok:

Kisebbségeknek:

- mondókák, egyszerű mondókamesék
- simogatók, tapsoltatók, höcöggetők, hintáztatók, vigasztalók
- rövid, rögtönzött történeteket halmozó láncmesék
- rövid versek állatokról, természetről
- dramatizálás, állatok hangjának utánzása
- állatokról szóló egyszerű népmesék, műmesék

Lényegesek az ismétlések, az alliterációk szerepe. A dramatizáló játékok kimerül egy - egy szerep kiválasztásában, az ehhez szükséges kellékek felvételében, egy - egy jellemző mozzanat egyéni eljátszásában.

Nagyobbaknak:

- többversszakos mondókák, változatos kiszámolók
- ismétlésekkel, refrénekekkel tagolt vidám, pattogó, ritmusváltó,

- ringató, lépegető, táncos ritmusú versek.
- mozgásos játékot kísérő kiszámolók
- találós kérdések, mulattató mondókák, tréfálkozók, felelgetők, csúfolók
- bonyodalmas, tréfás állat - és tündérmesék
- folytatásos elbeszélések, történetek
- több versszakos versek természetéről, állatokról, családról, gyerekekről
- dramatizálásnál a kelléktár a gyerekek ötleteinek felhasználásával készül és bővül
- a szerepeket egymás között elosztják, saját vagy társaik viselkedését kommentálják.

A mese, a vers tevékenysége során kiemelt szerepet kap a kommunikációs készség fejlesztése. Az alap kulturtechnikák elsajátítására csak azok a gyerekek képesek, akik megfelelően tudnak kommunikálni, a személyes példa és helyzetek kialakítása ösztönzi a gyerekeket, bővíti szókincsüket, gazdagítja metakommunikációs ismereteiket. A metakommunikáció fejlődését elsődlegesen a hiteles közlés erősíti. A gyermekre felügyelő, jó példát adó, jól artikuláló, választékosan beszélő környezet a gyermek nyelvi fejlődését pozitívan befolyásolja.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Az érthető, kifejező beszéd-készség alapjai kialakulnak
- Igénylik a mesét, verset
- A magyar népmesék szófordulatai passzív szókincsükbe beépülnek
- A metakommunikatív jelzéseket használják, környezetükben megfelelően kommunikálnak
- Gondolkodásuk, képzeletük, fantáziájuk, szándékos figyelmük fejlődik.
- Beszédfigyelmük kialakul.

Vizuális tevékenység

Vizuális tevékenységek (gyurmázás, agyagozás, rajzolás, festés, batikolás, vágás, ragasztás, varrás, barkácsolás):

Ezek a tevékenységek a gyermekek kedvencei közé tartoznak. A feladat elsősorban az, hogy biztosítsuk a zavartalan és sokrétű tevékenykedés külső feltételeit. A gyermekek számára megszokott és elérhető helyen mindig álljon rendelkezésre mindenféle anyag és eszköz, amivel a gyermek fantáziájának megfelelően dolgozhat, alkothat. Nagyon célszerű a vizuális tevékenységek és a munkatevékenységek összehangolása, hiszen a szabad, önálló tevékenykedés gyakran jár együtt viszonylagos rendtelenséggel.

Szokás kérdése, mennyire képesek a gyermekek környezetüket ilyen széles skálájú tevékenységrendszer mellett is rendben tartani. A tevékenységek megszervezéséhez kitűnő pedagógiai alapot adnak az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei. Ugyancsak kitűnően hasznosíthatók a vizuális tevékenységek számára az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez és megmozgatják a fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve, teljes önállóság szükséges. Az ötlettől a megvalósításig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Nem szükséges, sőt káros, ha uniformizáló nevelési módszerekkel elveszük a gyermek bátorságát az egyéni kifejezőmódoktól. Az óvodában legyen lehetőségük a gyermekeknek arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Amennyiben megoldható, minden csoportszobában célszerű egy kis sarkot vagy szekrényt biztosítani, ahol a barkácsoláshoz szükséges eszközöket, felszereléseket, anyagokat tárolhatjuk. Nagy hasznát veszik ennek a gyermekek, hiszen például a nagyobbak szerepjátékához bármikor kiegészítő eszközök készülhetnek és a kisebbek is örömmel ismerkednek meg a különböző szerszámokkal.

Arra törekszünk, hogy lehetőség szerint bemutassuk a gyermekek munkáit a helyi közösségi rendezvényeken (rajzverseny, kiállítás).

Együttműködésünket a környékbeli kulturális intézményekkel, civil szervezetekkel ez irányban igyekszünk fejleszteni.

Cél:

- A személyiségfejlesztés megvalósítása a gyermek aktivitásából fakadó játékos tevékenységek által, a gyermeki élmények és tapasztalatok képi, szabad önkifejezésére építve.
- A gyermek tér - forma - szín képzetének gazdagítása a természet szépségei által, az esztétikai befogadáshoz szükséges készségek és helyes ítéletek kialakítása, alkotói képességek megalapozása.

Feladat:

- A gyermek környezete iránti érzékenységek kialakítása.
- A gyermeki alkotó - alakító tevékenységek tartalmának, minőségének fejlesztése.
- A tevékenység szervezeti formáinak biztosítása.

Mint a beszédfejlődéshez, úgy a látáshoz, a képi gondolkodáshoz is szükség van partnerre, biztató, megerősítő, felfedezést észrevező felnőttre.

Fontosnak tartjuk, hogy az alkotó tevékenységhez megfelelő légkör, hely, idő valamint megfelelő minőségű és mennyiségű eszköz és anyag álljon szabadon a gyermek rendelkezésére.

Sajnos óvodánk nem rendelkezik megfelelő mennyiségű és minőségű eszközökkel - (minden gyermek számára ecsettel, ollóval illetve egy tanévre elegendő festékekkel, rajzlappal, kartonnal, krepp papírral, színes papírral, gyurma elkészítéséhez alapanyagokkal) - melyek mindahhoz szükségesek lennének, hogy elképzeléseinket megvalósítsuk. Ehhez kérjük a szülők segítségét!

Az eszközök kiválasztásánál figyelembe vesszük a célszerűséget és esztétikusságot, hogy azok többnyire természetes alapanyagúak legyenek. A hely biztosításánál szem előtt tartjuk, hogy a tevékenységhez megfelelő, kényelmes körülményt biztosítsunk, ahol a gyermekek nem zavarják egymást, védett az alkotók köre. Lehetővé tesszük, hogy a gyermek az elkezdett munkáját minden esetben befejezhesse.

A gyermekek megismerhetik a tevékenységükhöz használható eszközök és anyagok tulajdonságait és a velük való bánásmódot, azok biztonságos kezelését a gyermekekkel egyenként megtaníthatjuk.

A gyermekek kreatív fantáziájukat sokszínű, érdekes vizuális tevékenységekben bontakoztathatják ki (pl.: agyagozás, rajzolás, festés, gyurmázás, gyöngyfüzés, varrás, batikolás, origamizás stb.).

Lehetővé tesszük, hogy mind azt a „kincset”, amit a gyermekek a természetben gyűjtöttek, alkotó - alakító tevékenységükhöz felhasználhassák. A környezet megfigyelése során szereznek képet a világról, természetről és ezt különböző technikával emlékezetből tudják megeleveníteni.

Ismerkednek népművészeti elemekkel, ami személyiségfejlesztő hatású.

A kisebb 3 - 4 éves gyermekek ismerkedhetnek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés lehetőségével. Firkálhatnak, rajzolhatnak, mintázhatnak.

Megtervezzük a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit. Törekszünk az esztétikum iránti igényesség és értékelő képesség kialakítására - észre véetve, együttesen gyönyörködve a saját - a mű - illetve a népművészeti alkotásokban. Tetszés szerint részt vehetnek a plasztikai alakításban is. A gyurmát vagy agyagot nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. formázhatják.

Az építés során megismerkedhetnek a különböző tárgyak formáival, alakzataival, tulajdonságaival. Később folyamatosan kihasználják a téri lehetőségeket is.

A nagyobb 5 - 6 - 7 éves gyermekek alkotó - alakító tevékenységét újabb technikák megismertetésével bővítjük. A gyermekeknek mindig legyen lehetőségük és alkalmuk az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad téma választására.

Folyamatosan olyan élményekhez juttatjuk a gyermekeket, amelyeket megfigyelések, tevékenységek, vizsgálatok alapján szerezhettek, így elősegítve a környezet esztétikai érzékenység formálását. Képesek lesznek esztétikai élmények befogadására, kialakul igényük az alkotásra, az önkifejezésre. A képalakítás megjelenik festéssel, zsírkrétával, ceruzával, filctollal, pasztellkrétával, papírragasztással, agyagba illetve homokba karcolással, nyomattal, metszettel, a természetes anyagok felhasználásával.

Segítjük a gyermekek befogadó és alkotó képességeinek fejlesztését, megteremtjük a feltételeit annak, hogy az egyszerű odafordulástól az ámuló rácsodálkozásig jussanak el. Rajzaikban megjelenik az emberábrázolás, környezet, tárgyak, cselekmények saját elképzelés alapján, majd később a saját élményeken alapuló témákban a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek, közös élmények eseményábrázolásai is.

A gyermekek természetes és más anyagok felhasználásával ajándékokat is készíthetnek, mellyel átéljük az ajándékozás örömét. Bevonhatjuk szüleiket az alkotó - alakító munkához szükséges anyagok gyűjtésébe, az óvoda szépítésébe, otthonos kialakításába.

Arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy a saját élményeiken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, kirándulások, ünnepek eseményábrázolása is.

Az alkotó - alakító tevékenységek a mindennapi játékban integrálódnak.

A mindennapi szabad játék során is biztosítjuk a festéshez, rajzoláshoz, mintázáshoz, hajtogatáshoz, ragasztáshoz a feltételeket.

A Hősök utcai óvodában többször megtekinthetik a gyerekek az „Ovi - Galériában” kiállított alkotásokat.

Bánkúton hely hiánya miatt az elkészített munkákat az öltözőhelyiségekben állítjuk ki. Itt tekinthetik meg a szülők és a gyerekek egyaránt.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Képzalkotásban egyéni módon, biztonsággal jelenítik meg ismereteiket, gondolataikat, szűkebb és tágabb környezetükből származó élményeiket, elképzeléseiket.
- Örömmel, saját kezdeményezésükre is ábrázolnak, megtanulnak „látni”.
- Örülnek alkotásuknak, a közösen elkészített kompozíciónak.
- Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról és elfogadják mások véleményét.
- A gyermekek önállóan választani tudnak a megismert és elsajátított vizuális technikák közül és a természet kincseit felhasználva tudják céljukat kreatívan megvalósítani.
- Plasztikai munkáik egyéniék, részletezőek.
- Téralkotásban, építésben bátrak, ötletesek, együttműködők.
- Meglátják környezetükben az esztétikai értékeket.

Ének-zene, énekes játék

Az óvodai ének-zene nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyerekekkel. A néphagyományőrzés mellett a Kodály alkotta módszer is folyamatosan megújulva megtartotta kapcsolatát az életre neveléssel. Az ének-zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés vagy séták és kirándulások.

Tehát ez a feladat sem korlátozható csupán a foglalkozások időtartamára. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására. A komplex foglalkozások inkább összefoglalják, elmélyítik a gyermekek ismereteit és alkalmat adnak a képességek fejlesztésére.

Az élményt nyújtó közös éneklés, a körjáték vagy a mondókázás a művészeti és az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. A Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének-zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés a tevékenységközpontú óvodai nevelésen belül hatékonyan megvalósítható. Ezzel biztosítható a gyermekek ének-zenei kultúrájának megalapozása, a néphagyományőrzés és az ének-zenei nevelés színvonalának megőrzése.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- Úgy alakítsa ki a gyerekek bevonásával a csoportszobát, hogy ott a különböző tevékenységet kereső gyermekek nyugodtan, kényelmesen dolgozhassanak
- Biztosítson minél több eszközt, időt és helyet a művészeti tevékenységek gyakorlásához, ezzel is ötletet adva a gyermeki fantáziának
- Nyújtson lehetőséget a vizuális és kommunikációs tevékenységek összekapcsolására
- Segítse elő a gyermekek önálló elképzeléseinek megvalósítását
- Adjon lehetőséget a gyermekeknek arra, hogy minél több élményt átélve megvalósíthassák elképzeléseiket
- Az óvodapedagógus a mindennapi mesélés, verselés, mondókázás biztosításakor ügyeljen a gyermekkel való szoros érzelmi kapcsolatra, a meghitt légkör megteremtésére.

Cél:

- Örömteli és élmény gazdag közös ének - zenei tevékenységek által a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, zenei ízlésének formálása és esztétikai fogékonyságának alakítása.
- Fejlesztani a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, mozgáskultúráját.
- A gyermekek örömteli, érzelem gazdag lehetőleg tiszta éneklésének alakítása.

Feladat:

- Megfelelő légkör kialakításával az érzelmi motiváltság biztosítása.
- A közös éneklés, a közös énekes játékok megszerettetése.
- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoportképesség szintjének megfelelő válogatása.
- A gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, mozgáskultúrájának fejlesztése.
- Nyelvi képességek fejlesztése a mondókák, gyermekdalok és zenei képességfejlesztő játékok által.

Az óvodai zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak. A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok, énekes népi játékok világa ma is élő és felhasználható.

Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, melyet megismertethetünk a gyermekekkel.

Az ének - zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a napi mesélés. Napközben bármikor adódhat lehetőség éneklésre, mondókázásra vagy körjátékok játszására.

Az óvodai zenei nevelés során megismertetjük a gyermekeket mondókákkal, énekes játékokkal, komponált gyermekdalokkal.

3 - 4 éves korban főleg ölbeli játékokat ismertetünk meg, amelyeket a felnőttekkel játszanak. A szeretet kapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy - egy láncszeme az arc, a kéz, az ujj és a lovagoltató játék. Ennek az életkornak igen jól megfelel a kötetlen énekelgetési forma. Utánzó mozgással kísért szerepjátékok jellemzik a zenei nevelést.

A zenei készségeket és alapfogalmakat játék közben ismertetjük meg a gyermekkel.

3 - 4 éves korban: - ölbeli játékok, mondókák 6 – 8

- arc, kéz, ujj, lovagoltató játékok

- 4 - 5 hangból álló énekes játékok 10 – 15

Hallásfejlesztés

- Halk, hangos megkülönböztetése, beszéden, mondókán, éneken keresztül.

- Környezet hangjainak megfigyelése.

- Dallamjátszó hangszerek hangszínének megfigyelése.

Ritmusérzék fejlesztés

- Egyenletes lüktetés különböző játékos mozdulatokkal

4 - 5 éves korban

Mondóka: 4 – 5 db

4 - 8 motívumból álló énekes játékok, műdalok 12 – 15 db

Hallásfejlesztés:

- Halk - hangos megkülönböztetése ének, beszéd, taps során.

- Magas - mély énekelgetése, dallamvonal érzékeltetése a levegőben.

- A tiszta éneklés érdekében gyakori önálló éneklés.

Ritmusérzék fejlesztés:

- Egyenletes lüktetés járással, tapssal.

- Dalok, mondókák ritmusának kiemelése.

- Ritmuseszközök használata (dob).

5 - 6 - 7 éves korban:

Mondóka: 4 – 7 db

Énekes játék: 15 – 18 db

Műdal: 3 – 4 db

Hallásfejlesztés:

- Halkabb - hangosabb
- Dallamfelismerés dúdolásról
- Dallambújtatás
- Tiszta éneklés az egyéni éneklés gyakorlásával

Ritmusérzék fejlesztés:

- Egyenletes lüktetés és a dalok ritmusának megkülönböztetése
- Ritmuseszközök használata (dob, cintányér, triangulum)

E korosztály számára már tanítjuk a párcserés, sorgyarapító - fogyó, kapus, hidas játékokat, amelyek a gyermek néptánc elemeit tartalmazzák.

Az élő zenehallgatás anyagának kiválasztásánál fő hangsúlyt helyezünk a magyar népdalkincsre: tréfás népdalok, párosítók, virágénekek.

A különböző énekes játékok és mondókák alkalmat adnak a nyelv kifejezőerejének gyakorlására, a szókincs bővítésére.

A zenehallgatást is kapcsolhatjuk bármilyen tevékenységhez. Zenehallgatási anyag kiválasztása során lehetőséget biztosítunk, hogy a gyermekek betekintést nyerjenek nemzetiségi dalainkból etnikai, kisebbségi dalokból.

Hangsúlyozzuk az éneklés és az élőzene fontosságát, lehetőségeink szerint hallgathatunk szép klasszikus felvételeket, kortárs művészeti alkotásokat is, amiket az elkövetkezendő időben szeretnénk bővíteni.

Mozgásfejlesztés a zenei nevelés folyamatában:

A mozgásos játék, az együttes táncmozdulatok örömteli végzése közben fejlődik a gyermekek nagymozgása. A zene segít ebben, hiszen a dal ritmusa, lüktetése önmagában mozgásra serkent.

Egyensúlyérzékük fejlődésével párhuzamosan éreznek rá, fokozatosan a mozgás ritmusára, ez a ritmikus mozgás visszahat, erősíti az egyensúlyérzékelést.

Hangszerek használata során fejlődik finommozgásuk. Az oldaliság ismerete, fejlesztése a páros játékok, táncok közben is alakulnak.

A tapsoltatók, a tenyérsimogatók, a láblógatók, a ritmikus mozdulatok különböző testrészek megismerését nagyban segítik.

A térérzékelés fejlesztésére tág lehetőséget biztosít a zenei nevelés. A dalos játékok és táncok közben alapvető szerepet játszik a tér mozgásos alakítása.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- A gyermekek önállóan kezdeményeznek énekes játékokat, melyben átélik a közös játék örömét.
- A gyermekek mernek és tudnak egyedül is énekelni.
- Megkülönböztetik a zenei fogalom párokat.
- Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni.
- Érzik az egyenletes lüktetés és a dalok ritmusát.

Mindennapi testnevelés

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3-7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül. Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A mozgásfejlesztéshez tehát hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőséget, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabad levegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása. A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést és tevékenységeket. A mozgás és pihenés egyensúlyának biztosításával sikerülhet a gyermekek egyoldalú igénybevételét elkerülnünk.

Az egészséges életmód szokásainak megalapozását óvodáskorban kell elkezdenünk. A mozgás megszerettetése, a mozgásigény kielégítése az óvodai testi nevelés fontos feladata, amit csak a helyesen megválasztott mozgásanyag változatos gyakoroltatásával érhetünk el. A megfelelő intenzitású, derűs légkörű testmozgás biztosítja a motoros képességek fejlődését, melynek egyre magasabb szintje előfeltétele a bonyolultabb mozgások eredményes végrehajtásának, ezáltal a mozgás-műveltség fejlődésének. A természet erőivel - napfény, levegő, víz - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni. Az intenzív,

változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl azonban az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése is elengedhetetlen. A nyugodt, derűs légkörű, játékban gazdag, kellő intenzitású napi 20-30 perces testmozgás nem csak a kondicionális és koordinációs képességek fejlődését biztosítja, hanem hozzájárul a gyermeki személyiség differenciált fejlesztéséhez is. A mindennapi testnevelés hatásának maximális kifejtéséhez szükségesek olyan objektív és szubjektív feltételek, melyek lehetőség szerint valamennyi óvodában megvalósíthatók, és amelyek megsokszorozzák az egyébként elérhető eredményeket.

Elsősorban a megfelelő hely biztosításáról kell szólni. Mivel a foglalkozásokat döntő mértékben a szabadban valósítjuk meg, ezért célszerű füves területen különböző pályákat kialakítani. Ehhez csupán mozgatható kis kapuk szükségesek. Nagyon jó lehetőséget nyújt a különböző mozgások gyakorlására a mesterségesen kialakított domb, ami télen szánkózásra, csúszkálásra, síelésre használható, nyáron viszont gyakorolható itt a gurulás, mászás, kúszás, felfelé történő futás, szökdelés stb. A füves, sík és dombos terület mellett feltétlenül szükséges az aszfaltos, kavicsos terület. A fák között érintő magasságban kifeszített kötélnek a gyerekek. Az udvar különböző részein - különösebb megmunkálás nélkül - lefektetett és lazán rögzített farönkök kiválóan alkalmasak az egyensúlyérzék fejlesztésére. A megfelelő távolságban rögzített mászóak az óvodaudvarok fontos kellékei. Az állványokon felfüggesztett mászókötel és gyűrű a vállöv erősítését szolgálja. A megfelelő méretű pancsoló vagy úszómedence a vízzel történő edzésen túl az úszásoktatást is elősegítheti. Az úszás és korcsolyázás ahol lehetőség van rá, szervezeten is megvalósítható. Hosszabb sétát, sőt túrát tehetünk a gyerekekkel a szabadban, ha lehetőségünk adódik, használhatjuk a közeli iskola vagy sportlétesítmény tornatermét vagy füves pályáit. Némi ötletességgel és szakemberek bevonásával tovább fokozható tehát a mindennapi testnevelés hatása. Minden, ami az óvoda udvarán található (fák, bokrok, homokozó, pancsolómedence, játékeszközök, stb.) felhasználhatók a mindennapi testnevelés feladatainak megvalósításához. Ugyanez mondható el az épületen belül szervezett mindennapi testnevelésre is. Mindenkor nagy gondot kell fordítani az alkalmazásra kerülő kézi és tornaszerek, berendezési tárgyak épségére, tisztaságára, valamint arra, hogy könnyen elérhetőek legyenek, megfelelő számban álljanak rendelkezésre. Az eszközök előkészítése az óvodapedagógus, a gyermekcsoport és a dajka

aktív együttműködésére ad lehetőséget.

Az óvodapedagógus személyisége, testi neveléshez való viszonya nagymértékben meghatározza a gyermekcsoportban folyó mindennapi testnevelés eredményességét. A testgyakorlatok mintaszerű végzésével, a játékba való aktív bekapcsolódással kedvezően motiválhatja a gyermekeket, építve utánzási hajlamukra, segítve a rendszeres testmozgáshoz való pozitív viszonyuk kialakulását. Az örömmel, derűs légkörben, együttesen végzett gyakorlás hozzájárul az egészséges életmód szokásainak megalapozásához is, ezért nagyon lényeges, hogy az óvodapedagógus minden megnyilvánulásán tükröződjön az, hogy szívesen mozog együtt a gyermekekkel és örül a gyermekek mozgásban elért sikereinek. A mindennapi testnevelés tartalmát döntő mértékben a természetes mozgások, gyakorlatok képezik (járások, futások, ugrások, függések, egyensúlygyakorlatok). Ezeket kiegészíti néhány talajtorna elem, valamint a kézi szerekkel végezhető gyakorlatok. Természetesen ide tartoznak a testnevelési játékok is. A lényeg, hogy minden mozgásforma, amit a gyermekek képesek elvégezni, a mindennapi testnevelés keretébe beépíthető legyen. Az óvodapedagógus dönti el, hogy a mindennapi testnevelés 20-30 perce alatt testnevelés foglalkozást tart vagy egy-egy mozgáscsoport gyakorlásával, esetleg testnevelési játékokkal tölti ki az időt.

A mozgásfejlesztés feladatai:

- Legyen lehetőségük a gyermekeknek saját testük mozgását átélni.
- Sokoldalú mozgástapasztalatokat szerezzenek a gyermekek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- Folyamatosan fejlődjön a gyermekek mozgása és egyensúlyérzéke.
- A kéz finommozgásainak fejlesztésére nyújtsunk változatos lehetőségeket.
- Segítsük elő a gyermekek harmonikus, összerendezett mozgásának kialakulását.

Az óvodapedagógus feladatai a mindennapi testnevelés megszervezésében:

- Legfontosabb feladat, hogy minden nap adjon lehetőséget a gyermekeknek minél hosszabb időtartamon keresztül a szabad levegőn való tartózkodásra.
- Biztosítsa a gyermekek szabad mozgásgyakorlásának a feltételeit.
- Adjon ötleteket, irányítsa a gyerekek figyelmét a szabadban és az épületen belül is a legoptimálisabb terhelést biztosító napi mozgáshoz.

- Változatos eszközök és a gyermekek önálló, szabad mozgásának biztosításával tegye lehetővé, hogy a mindennapi testnevelés örömet jelentsen a gyermekek számára.

Objektív feltételek:

Az óvoda udvarának kialakításakor figyelembe vesszük a sokféle mozgás lehetőség biztosítását. Megfelelő méretű füves terület áll rendelkezésre, ahol a gyerekek szabadon labdázhatnak, futkározhatnak és jó idő esetén mezítláb is lehetnek. Az udvaron rendelkezésre áll egy domb, illetve az udvar mellett (részben zárt önkormányzati területen betonos, műköves terület, ahol speciális mozgásfajták végezhetők. Óvodánkban található kilátó torony, mászóháló, létrás mászóak fából, illetve még fémből készült mászóak is, melyeket a jövőben le kívánunk cserélni. Gumiabroncsok is találhatóak, melyek megfelelően rögzítve vannak, így módot adnak a gyermekek bújására, szökdelésére. A megfelelően gondozott fák, bokrok, homokozók is szerepet kapnak a mozgás sokrétű gyakorlására (pl.: A homokozó peremén az egyensúlyozó járást gyakorolhatják a gyerekek.) Távlati terveinkben szerepel olyan homokgödör kialakítása, ahol táv illetve magasugrást végezhetnek a gyerekek. Időjárásnak megfelelően egész nevelési év alatt futunk, kocogunk az udvaron. Az óvodának nincs saját tornaterme, de módunkban áll a közelben lévő sportcsarnokot használni. Emellett a csoportszobák is módot adnak az előre jól átgondolt mindennapos testnevelésre. A terasz rész csapadékos idő esetén jó szolgálatot tesz a szabad levegőn történő mozgásra, igaz jó szervezést igényel a használata, mivel egyszerre szűkös lenne minden csoportnak.

Szubjektív feltételek:

A mozgás, a játék a gyermek életében semmi mással nem pótolható tevékenység. Az óvodába lépő gyermekek testi (motorikus) fejlődése több természetes mozgásban elérte a jártasság szintjét. Ezt megelőzően három - négy évig egyénileg eltérő követelmények és mozgásgyakorlási feltételek között fejlődtek.

Ennek következményeként természetes mozgásokban fejlettség mutatkozik. Ezeket a mozgásokat (mászás, kúszás, ugrás, dobás stb.) a gyerekek önkéntesen ismétlik és a játékaikban is alkalmazzák. Jellemző még a nagy mozgás aktivitás, mozgékonyág.

Az óvodapedagógus feladata, hogy megteremtse a feltételeket a gyermek egészséges fejlődéséhez. Lényeges feladat, hogy jó levegőjű tiszta, barátságos környezetben mozogjanak, lehetőleg kint a szabadban. Biztosítsa a derűs, nyugodt légkört. A dajkák és gondozónők az óvodapedagógussal együtt biztosítsák a foglalkozások zavartalan lefolyását.

Szervezett tevékenységben:

A mindennapi testnevelés anyaga döntően a természetes gyakorlatokból tevődik össze. Az egyes foglalkozások megtervezésénél vegyük figyelembe a csoport általános fejlettségét, a fejlődés ütemét. Ezt figyelembe véve kell eldöntenünk az egyes mozgásformák ismétlését. Mindig lehetőséget kell adni a gyerekeknek, hogy egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a kialakuló mozgásokat. Különböző nehézségű, differenciált feladatokkal segítsük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek megfelelő mozgásos feladatokat. A gyakorlat ne legyen se túl könnyű, se túl nehéz mert a túl könnyű nem készletti erőfeszítésre, a túl nehéz viszont kudarc élményt okoz.

Olyan készségeket és képességeket akarunk kialakítani, amelyek majd elősegítik a pontosabb, koordináltabb mozgást. Bemutatással, cselekvés közben értik meg a szavak és a mozgás kapcsolatát. Az óvónő alkalmazkodjék a gyerekek szókincséhez és életkorához. Buzdítsa és dicsérje a gyerekeket. A mindennapi testnevelésnél a kézi szerek gyakori és változatos használatára törekedjünk.

A kézi szerek közül a labda az, amellyel a gyerekek szeretnek játszani és tervezhetnek olyan foglalkozásokat is ahol kezdettől a befejezésig labdázhatnak. Az óvónő legyen mindig tekintettel az évszakokra is. A gyerekek öltözete tegye lehetővé, hogy ősszel és tavasszal a szabad levegőn tornázhassanak.

Használjuk ki az udvar adottságait, építsük be a mozgásos feladatok elvégzésébe, gyakorlásába az udvar eszközeit.

3 - 4 évesek mindennapi testnevelési anyaga főként a természetes mozgásokat tartalmazza (kúszás, csúszás, mászás). Ebben a korosztályban a nagymozgások fejlesztése a kiemelt feladat. Különböző járások, futások, csúszások, mászások, talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülése stb. A foglalkozásokon, természetes módon ismerkednek a testrészekkel és azok funkcióival.

4 - 5 évesek mozgásfejlesztésében nagy szerepet kap a tér mozgásos megismerése. Ebben a korosztályban olyan gyakorlatokat kell keresni, amikor különböző irányokba végezhetnek mozgást. Ilyen mozgások pl.: futás jelre sorakozás, szökdelés padok körül, fák között hullám vonalban. Elhelyezkedés különböző alakzatokban. Egyensúlyérzék fejlesztés járás, futás vonalak, padok között, rézsutosan elhelyezett szereken stb.

Szem - kéz, szem - láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, pl.: eszköz feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokok között.

5 - 6 - 7 éveseknél kiemelt szerepe van az észlelés fejlesztésének. Ebben az életkorban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezzünk feladatokat. Ezek közül a gyakorlatok közül néhányat csukott szemmel is elvégezhetnek. Finom motorika fejlesztése igen lényeges az írás megtanulásánál. Ez természetes módon különböző szerek fogásmódjával fejleszthető pl.: bot fogása marokkal stb.

Az óvodapedagógus módszertani szabadságára van bízva, hogy testnevelés foglalkozást tart, vagy egy - egy mozgáscsoport gyakorlásával vagy testnevelés játékokkal oldja meg a mozgásfejlesztést.

Ha rendszeresen és megfelelően szervezzük ezt a tevékenységet, akkor a gyerekek szívesen és örömmel vesznek részt benne. Igénnyé, majd pedig szokássá válik a mindennapi mozgás. Lesznek olyan kedvenc mozgásos játékok, amelyeket napközben saját maguk kezdeményeznek.

Igen ritka és elképesztően szerencsés helyzetben van óvodánk, hiszen módunkban áll használni az önkormányzat által üzemeltetett tanuszodát teljesen ingyen. Felmérhetetlen előny, hogy azon ritka országos óvodák közé tartozunk akik, melyektől pár lépésnyire található ilyen modern tanuszoda. A vízben való mozgás oly élményekhez, illetve olyan mozgásformákhoz juttatja a gyermekeket, melyek szárazföldön meg nem valósíthatók. Nem csak az érzékszervekre, de az egész testre (mozgás szervrendszer, kiválasztó szervrendszer, neurológiai rendszere) oly speciális hatást gyakorol a víz, melyet más közegben helyettesíteni nem lehet. Ezért is kapott kiemelt szerepet a programban a vízhez szoktatás melyre méltán büszkék lehetünk országos, de akár Európai szintereken. Óvodánkból kikerülő gyermekek épp ezért sokkal, nagyobb előnnyel indulnak az úszás tanulásában, mint korosztályos társaik. Mint tudjuk, a víz az élet alapja épp ezért felkészültebben bocsáthatjuk útra óvodánkból a gyermekeket, hisz majd mindegyikük önfeledten mozog-e speciális közegben. Mindezen

szakmai dolgok mellett nem elhanyagolható, azaz öröm, amelyet gyermekeinken tapasztalunk egy- egy foglalkozás közben.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- Igénylik, szeretik a mozgást.
- Tudnak környezetükben tájékozódni, ismerik az irányokat.
- Kialakul testsémájuk.
- A gyerekek nagymozgása, finommozgása, egyensúlyérzékelése, összerendezett mozgása kialakul.
- Betartják a szabályokat.
- Erősödik fegyelmük, figyelmük.

A nevelés tervezése és időkeretei

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. Az óvodai tanulás a nap minden pillanatában jelen van, a gyermek fejlesztését, fejlődését támogatja. A tervezésben tudatosan vegyük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek

esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósítható meg. A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket. Cél a gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése. Magába foglalja a teljes gyermeki személyiség fejlesztését a tevékenységek által, a tevékenységeken keresztül. A gyermek szükségleteit, óvodáskori adottságait alapnak tekintjük a nevelés alapszabályainak megvalósításához. Minden életkori szakaszban orientálni kell a gyermeket valamire, vezetni kell valahová. Fel kell fedeztetni a világot, kreativitása ezáltal fejlődik. A cél és a feladatok ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves, féléves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában tervezni inkább egy vagy két hetes periódusokban célszerű, hiszen csakis ez esetben nyílnak lehetőségeink a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak begyűjtésére és a nevelőmunkában való felhasználására. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. A kisgyermeknek ahhoz, hogy a mindennapi életben boldoguljon meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, tevékenykedni a környezetben, eszközöket használni, társakkal együtt működni, el kell lennie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartás mintákat. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkában. A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásra hatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a neveléstanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve szükséges tervezni. A tervezésnél ne az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára, ezért nem szükséges a külön vázlatírás. Ennél fontosabb azonban, hogy feljegyzéseket vezessünk a gyermekek fejlődési üteméről, hogy konkrét megfigyelések adjanak alapot az egyéni,

differenciált fejlesztés megtervezéséhez. A gyermekek ötleteinek, javaslatainak feljegyzése, összegyűjtése a tevékenységek sokszínűségének megtervezéséhez nyújt segítséget.

A fejlesztés módszere:

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül. A tevékenységközpontú nevelési program megvalósítása leghatékonyabban vegyes csoportban képzelhető el, de az óvodában létrejövő adott lehetőségek döntik el, milyen csoportszervezési formát alkalmaznak. Részben osztott és osztatlan csoportban is megvalósíthatók a kitűzött nevelési célok és feladatok. Az óvodapedagógus dönti el, hogy adott esetben kötetlen kezdeményezés vagy kötött foglalkozás keretein belül kívánja elképzeléseit megvalósítani. A fejlesztés, a foglalkozás formáját ne a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet. Minden óvodapedagógusnak és dolgozónak arra, kell törekednie, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában való aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése.

A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítsuk és képessé tesszük azok megoldására. Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre. A cél, hogy a gyermeket minél többet cselekedtessük. Bízunk rá a feladatok elvégzését, kezdetben az óvodapedagógus, dajka közreműködésével, később az ügyesebbek segítsék a lassabban haladókat. A gyermekek egymástól könnyebben, gyorsabban sajátítanak el bizonyos tevékenységi formákat. A nevelőmunka elemzése és értékelése az óvodapedagógus folyamatos feladata, az értékelés tapasztalatai adnak támpontokat a nevelőmunka tervezésének irányvonalairól.

A fejlesztés kerete:

- A teljes nevelési folyamat, amely vegyes, részben osztott vagy osztott csoportokon belül a gyermeki tevékenységre, önállóságra, döntési helyzetekre és sokoldalú tapasztalatszerzésre épül.
- A nevelési folyamatba szervesen illeszkedő tanulási folyamat, melynek részei:
  - önálló és irányított tapasztalatszerzés
  - komplex foglalkozások rendszere, kötetlen és kötött kezdeményezések és foglalkozások

A nevelés időkeretei:

A nevelés céltudatos megtervezése során alakítjuk ki a gyermekek óvodai életrendjét, időbeosztását. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja. A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye. A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható, módosítható. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

A napirend általános időkeretein 11 óra nyitva tartás esetén

- játék és szabadidős tevékenység   6 óra
- Étkezés, pihenés   2,5 óra, 3 óra
- Öltözködés, tisztálkodási tevékenység   1,5 óra

- Komplex foglalkozások naponta 35 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására.

Hetirend:

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez. A hetirend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás idején figyeljünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze. Később, az iskolára való felkészítés feladatai a hetirend és a napirend pontosabb betartását helyezik előtérbe. A hetirend összeállításánál arra kell figyelni, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észre-vétlen szabályozója legyen.

A hetirend általános tartalma és maximális időkeretei:

	Naponta 20-30 perc	Naponta 30-35 perc
H	Mindennapi testnevelés Mese-vers	
K	Mindennapi testnevelés Mese-vers	Matematika
Sz	Mindennapi testnevelés	Művészeti tevékenységek Mese-vers
Cs	Mindennapi testnevelés	Természet-társadalom-ember Mese-vers
P	Mindennapi testnevelés	Művészeti tevékenységek

A hetirend kialakítása természetesen az óvodapedagógus feladata, tehát az itt megjelölt hetirend csupán általánosságban és egyetlen lehetséges módon foglalja össze a megvalósítandó feladatokat. Számptalan variációval az adott óvodai csoport és a gyermekek

igényeinek, képességeinek figyelembevételével nemcsak a komplex foglalkozások helyei, de az időkeretek is megváltoztathatók.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Heti nevelési-tanulási tervkészítés
- Hetirend és napirend összeállítása
- A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése
- A nevelőmunka folyamatos értékelése

Az óvodai intézményünk kapcsolatrendszer

Az óvoda a társadalomban elfoglalt helye szerint kapcsolatban van különböző csoportokkal, szervezetekkel, intézményekkel. Legfontosabb és legszorosabb kapcsolata az óvodába járó gyermekek családjával van.

Óvoda- Család

Intézményünk törekszik arra, hogy a szülők meglegedésére a családi nevelést kiegészítve gondozzuk, ápoljuk, védjük, szocializáljuk, neveljük, fejlesztjük a gyermekeket. A szülőket nevelő partnernek tekintjük, ismertetjük velük a nevelői felfogásunkat, programunk célját, feladatát. Minden lehetőséget megragadunk annak érdekében, hogy a családi nevelési eljárásokat, szokásokat megismerjük. Az óvodai nevelés nem lehet eredményes családi megerősítés nélkül, elengedhetetlen az összhangban történő nevelés.

A gyermekek egyéni fejlődéséről folyamatosan konzultálunk a szülőkkel. Fontosnak tartjuk a hiteles tájékoztatást, a probléma érzékenységet, a tapintatot és az előre mutató segítséget. Óvodánk nyitott: a szülők igényének megfelelően lehetőséget adunk arra, hogy előzetes megbeszélés alapján betekintést nyerjenek gyermekeik óvodai életébe.

A családdal történő nyílt, őszinte együttműködés csak a kölcsönös bizalom talaján valósulhat meg. A szülőknek tapasztalniuk kell, hogy tiszteletben tartjuk nevelési elveiket, szeretjük gyermeküket. Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, érvényesítve az integrációs gyakorlatot. A családhoz illesztett segítségnyújtást (családsegítő szolgálattal való együttműködés).

Arra törekszünk, hogy emberi magatartásunkban, szakmai felkészültségünkben, egyaránt példamutatók legyünk.

A kapcsolattartás formái:

- beiratás: az első személyes kapcsolat felvétele
- összevont - és csoport szülői értekezletek
- családlátogatások: családi nevelési szokások megismerése.
- egyéni beszélgetések: egyéni esetmegbeszélések az aktualitásnak megfelelően, előzetes időpont egyeztetés után
- nyitott óvoda: nyílt napok a szülők igényei szerint
- közös ünnepek: Karácsony, Anyák napja
- közös kirándulások: csoportonként, a gyermekek életkorának megfelelően

- kulturális rendezvények, közös programok: gyermeknap szervezése, családi délután, óvoda bál (óvoda dolgozói - szülők)
- a szülői szervezet gyűlésein részt vesz az óvoda vezetője
- óvodaszékbe a szülők három tagot delegálnak.

Óvoda- Iskola

Az óvoda - iskola kapcsolatában arra törekszünk, hogy az iskola megismerje azt a szándékunkat, hogy a gyermekeket egyéni képességeiknek megfelelően úgy neveljük és fejlesztjük, hogy a környezetükben jól eligazodjanak, együttműködők, kapcsolatteremtők legyenek és legyenek képesek az iskolai tanulmányok megkezdésére.

Fontosnak tartjuk, hogy az átmenetet minél zökkenő mentesebbé tegyük. Ennek érdekében folyamatos, rendszeres, hagyományteremtő - és megtartó kapcsolatra törekszünk. A jó kapcsolat alapja a tisztelet és megbecsülés egymás munkája iránt.

Az együttműködés formái:

- Az iskolai nevelőkkel az emberi és szakmai kapcsolatok folyamatos ápolása, érdeklődés egymás munkája, problémái, eredményei iránt.
- Kölsönös látogatások, tapasztalatgyűjtés: az első osztályosokat a tanév végén meglátogatjuk az iskolában, az első osztályos nevelők pedig a leendő iskolásokat látogatják meg az óvodában.
- Szülői értekezleteken való részvétel: a leendő első osztályos nevelők tájékoztatják az iskolába készülő gyermekek szüleit pedagógiai elképzeléseikről, az iskolába lépés teendőiről.
- A gyermekekről vezetett dokumentumok átadása a tanító néniknek.
- A fejlesztésben résztvevő gyermekek dokumentumainak átadása a gyógypedagógusnak.

Óvodánk egyéb kapcsolatai

Fenntartóval: Kapcsolatunk részben hivatalos, részben pedig támogató segítő jellegű. Törekszünk arra, hogy a problémák megoldását együttműködés jellemezze.

Formái: - Kölsönös tájékoztatás, egyéni megbeszélések.

- Óvodavezető beszámolója.

- Óvodaszékbe három képviselőtestületi tag delegálása.

Közművelődési intézményekkel: Színház, mozi, kiállítások, könyvtár stb.

Formái: - A gyermekek - alkalmazkodva életkori sajátosságaikhoz - érdeklődésüket figyelembe véve látogathatják csoportosan az óvónő vezetésével vagy egyénileg, szüleikkel.

Medgyesegyházi Nebulókért Alapítvánnyal: Az alapítvány sokszínű, értékes programot szervez az intézményekben, mely az óvodás korosztály számára is megfelelő.

Programok:- Kirándulások szervezése

- Gyereknapi szervezése

Külhoni magyar óvodával kapcsolatapolás:

Kapcsolatunk van a Szlovákiában, Gútán működő óvodával. Szakmai tapasztalatokat cserélünk, igyekszünk megismerni minél jobban egymás munkáját.

Sajátos feladataink

Gyermekvédelem

Óvodásaink eltérő szociokulturális környezetből kerülnek óvodába. Fontos feladatunk az egyéni sorsokkal való törődés. Ennek a munkának hagyományai vannak óvodánkban, ezért a jövőt illetően is lesznek feladataink.

Célunk

Évenként feltárjuk azokat a körülményeket, amelyek óvodásaink családi helyzetét hátrányosan érintik, illetve veszélyeztetik.

Feladatunk

A segítségnyújtás a hátrányok enyhítésére az óvodai keretek közötti kompenzálás biztosítása. Az egyéni bánásmód, a családi nevelés gyermek iránti felelősségének erősítése, a tapintatos egyéni, személyes kapcsolattartás alapvető nevelési módszerünk. A szülővel való közvetlen viszony kialakítására törekszünk, személyes törődéssel és fejlesztéssel igyekszünk a gyermek fejlődését segíteni.

A veszélyeztetettség szempontjai:

- súlyos anyagi nehézségekhez kapcsolódó elhanyagoló nevelés, testi - lelki bántalmazás.
- erkölcstelen családi környezet, italozó szülők, tartós betegség.
- egészségügyi okok: súlyos érzékszervi károsodás, súlyos, tartós betegség.

A gyermekvédelmi munka fő feladatát a prevenció, a segítségnyújtás jelenti, amelyre a humánus, megértés, a támaszkodás, a szeretetpótlás jellemző. A gyermekvédelmi munka valamennyi óvónő feladatkörébe beletartozik. Feladatunk gyermekvédelmi esetek feltérképezése, adatszolgáltatás, környezettanulmány készítése a hatóság kérésére, a pedagógiai munka koordinálása, kapcsolattartás a családsegítő szolgálattal, pszichológussal, Mezőkovácsházi Pedagógiai Szakszolgálattal és a Szakértői Bizottsággal.

Cigány kisebbségi feladatok

Nevelő - fejlesztő munkánk során figyelembe vesszük a „Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelés irányelveit”. Településünkön néhány cigány család él. Életkörülményeik eltérőek, vannak jómódú, hátrányos illetve veszélyeztetett helyzetűek egyaránt.

Célunk

Kompenzáljuk a családi nevelés hiányosságait, segítjük őket a szociális beilleszkedésük során, biztonságérzetet nyújtunk számukra, amely megalapozza érzelmi kötődésüket az óvodához, ösztönzi társas kapcsolataik pozitív alakulását. Multikulturális nevelés irányelvét betartva biztosítjuk az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek önazonosságának megőrzését, ápolását, erősítését.

Feladatunk

A gyermekek megismerése, a lemaradás területének és mértékének megállapítása. A felzárkóztatás színtere a játék. Fejlesztési feladatainkat differenciált, egyénre szabott segítségadással valósítjuk meg. Figyelemfelhívással, példaadással erősítjük a szülők felelősségét a gyermekek otthoni gondozása, nevelése iránt. A gyermekeken keresztül fejlesztjük a családi háttérrendszert.

Migráns gyermekek nevelése

Interkulturális nevelés célja:

- Biztosítjuk a más országokból érkező gyermekek óvodai ellátását, nevelését.
- Segítjük az önazonosságuk megőrzését, ápolását, erősítését.
- Figyelembe vesszük az interkulturális és multikulturális nevelésen alapuló integrációs lehetőségeket.
- Szem előtt tartjuk az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelmét.

Az intézményünk speciális szolgáltatásai

Nevelési időben szervezett térítésmentes szolgáltatás:

- Logopédia. Speciális fejlesztés beszédhibás gyermekek részére.
- Gyógypedagógiai fejlesztés, SNI-s valamint BTM-es gyermekek számára.
- TSMT terápia
- Angol
- Vízhez szoktatás

Nevelési időn túl szervezett térítésmentes szolgáltatás:

- Hitoktatás. Tiszteletben tartjuk a szülők világnézeti - vallási meggyőződését. A szülők igényei alapján lehetővé tesszük, hogy heti egy alkalommal a gyermekek az egyházi személy által szervezett fakultatív hitoktatásban részt vegyenek.
- Román
- Néptánc

A bánkúti óvoda sajátosságai

Két épületben működő óvodáink közül egy Medgyesegyházán, egy pedig a közigazgatásilag Medgyesegyházához tartozó Bánkúton helyezkedik el. Ebből következik, hogy Bánkúton más a társadalmi, gazdasági környezet, mások a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport (vegyes csoport) életkora, összetétele.

Kistelepülés révén minimális a helyi munkalehetőség így a szülők döntő többsége munkanélküli, alkalmi munkából tartja fenn családját. Néhány család pedig növénytermesztéssel illetve állattartással foglalkozik.

Az óvodai étellel kapcsolatos lehetőségek helyi szinten igen korlátozottak. Elsőként említhető a Kastély épülete, melyben orvosi rendelő, Baross - szoba található, valamint az épületet körülölelő parkosított terület. Ezenkívül egy vegyesbolt működik, játékokkal gyéren felszerelt játszótér és vasúti megállóhely ad lehetőséget óvodai látogatásokra.

A gyermekek mozi, színházlátogatása illetve a közös óvodai programokon való részvétele vonaton történő utaztatással oldható meg.

Az óvodai étkeztetés (tízórai, ebéd, uzsonna) napi szállítással a medgyesegyházi Napközi konyháról történik. Az ebéd készen érkezik, a tízórait és az uzsonnát helyben készítik el az óvoda dolgozói.

Az óvoda épülete Bánkút központjában helyezkedik el, melyhez nagy területű udvar tartozik.

Az épületben 18 férőhelyes csoportszoba, öltöző, gyermekmosdó, felnőtt WC, raktár, folyosó és konyha helyiség van. Az óvoda bútorzata kissé elavult, a székek, asztalok cseréje megtörtént, a gyermekmosdó fel lett újítva.

Sajnos az épületből nem nyílik olyan fedett hely (terasz), ahol a gyermekek rossz idő esetén is levegőzhetnének, játszhatnának.

Az óvoda udvara főként füves terület, melyen régi hinták, mászóakák találhatóak melyeknek felülvizsgálata felújítása folyamatos. Az udvari homokozó felújítása megtörtént. Az udvarrészhez tartozik még fás terület, a gyermekek és a dolgozók által kialakított kiskert, virágos kert valamint az udvar végében található (jelenlegi állapotában használhatatlan) gazos terület. A nagy udvarrész testnevelési foglalkozások tartására, mozgásos játékokra jó lehetőséget kínál. Ha az időjárás nem teszi lehetővé, akkor ezek a tevékenységek a csoportszobára korlátozódnak, mivel az óvodában nincs tornaszoba illetve a településen tornaterem.

A vegyes életkorú csoportösszetételből adódóan szemmel látható a fokozatosság. Nagy hangsúlyt kap a kooperáció és a kommunikáció. Az ilyen típusú csoportban még inkább megfigyelhető, hogy a 3 - 7 éves korú gyermek alapvetően utánoz, de itt már nem csak a felnőttet, hanem a nagyobb társakat is. A nagyoknak jó példát kell mutatni.

A másik jellemző sajátosság, hogy a nagyobb és figyelmesebb gyermekek (főként nagyobb testvér) észreveszik, ha a kisebb, gyámoltalanabb gyermekeknek segítségre van szükségük (beszoktatás, gondozás, tisztálkodás, munkatevékenység stb.). A kicsik először a nagyobbaktól kérnek, segítséget s csak azután fordulnak a felnőttekhez.

Erre a lehetőségre nagymértékben építünk és igyekszünk kihasználni minden pozitívumát. Óvodánk programjait, ünnepeit helyileg Bánkúton rendezzük. A mikulás, a karácsony az anyák napja nyílt az óvodás családoknak részére. Hagyományosan minden év februárjának utolsó szombatján, faluszinten nyílt farsangi mulatságot rendezünk, melyre fánk sütéssel és jelmezes műsorral készülünk. Az esemény fénypontja a tombolahúzás.

A tanév záróünnepsége a május utolsó szombatján megrendezett tanévzáró és ballagás. Minden évvégén gyermeknapi ajándékként buszkirándulást szervezünk az óvodások és a szülők részvételével az ország különböző tájaira. (Arborétum, Vadaspark, stb.) Napi nevelő munkánkban számítunk központi óvodánk, valamint a rendszeresen szervezett szakmai értekezletek segítségére.

Óvodánk ellenőrzési, értékelési rendszere

Óvodánk írásos dokumentumai

Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja

Medgyesegyházi Varázserdő Óvoda Helyi Pedagógiai Programja

Az intézményvezető éves pedagógiai, működési terve

Aktuális szervezési - tanügy igazgatási feladatok. A helyi program kiemelt feladatai. Elemzés, értékelés, a csoportok látogatásának tervezése.

Munkaközösségeink terve

Feltáró - elemző munka, kiemelt pedagógiai megfigyelések, kísérletek, bemutatók tervezése.

A gyermekcsoport nevelési, tevékenységi programja

- Éves terv

- Nevelőmunka tervezése, szervezési feladatok

- Tevékenység, képességfejlesztés tervezése (időkeret egy hét)

Egyéni fejlődés, fejlesztés dokumentuma

Egyéni fejlettséget diagnosztizáló, tényfeltáró, helyzetelemző és fejlesztési feladatokat tervező dokumentum, amely 3 - 7 éves korig kiterjed a nevelési és a tanulási folyamatokra is.

Ez a dokumentum szolgálja az etnikai gyermekek fejlesztésének mutatóit is.

Felvételi - mulasztási napló

Pontos adatkezelés - naprakész nyilvántartás.

A pedagógiai munka ellenőrzése, értékelése

Az ellenőrzés és értékelés célja a pedagógiai gyakorlat segítése és fejlesztése.

Területei:

- dokumentumok ellenőrzése, elemzése
- a nevelőmunka feltételeinek ellenőrzése
- pedagógiai gyakorlat ellenőrzése, elemzése, értékelése
- helyi pedagógiai program megvalósulásának nyomon követése, ellenőrzése

Az óvoda pedagógiai munkájáért az óvoda vezetője a felelős, tehát az ellenőrzés és értékelés is elsősorban az ő feladata. Az óvodavezető helyettes, a munkaközösség vezetői pedagógiai, szervezési és működtetési feladatait a Szervezeti és Működési szabályzat rögzíti.

Fontos az objektív értékelés, amely alaposságot, körültekintést igényel. A gyakorlati munka elemzése során elsődleges szempont az önálló munka tiszteletben tartása, a módszertani szabadság biztosítása, a pozitív megerősítés, az elfogadott elvek számonkérése.

A pedagógiai gyakorlat ellenőrzése két szinten történik:

- a gyermekek fejlettségének értékelése
- és az óvónői gyakorlati munka szintjén.

A gyermekcsoport fejlettségének értékelése az egyéni megfigyelések eredményeinek és az egyéni munkák áttekintése után konzultációval történik. Mivel a gyermekek megfigyelési adatait folyamatosan gyűjtjük az óvodás évek alatt, ezért az összehasonlítás azonnali eredményt mutat. A fejlettségi mutatók ismeretében a gyakorlati munka megfigyelése egészíti ki az óvónői pedagógiai gyakorlat ellenőrzését és értékelését.

Az óvónők pedagógiai munkájának ellenőrzésére azért van szükség, hogy munkájuk értékelésével tisztában legyenek, megőrizzék a megújulás képességét, innovációjuk szakmai kontroll segítségével fejlődjön.

Az ellenőrzés a tanév folyamán előre ütemezetten történik - az óvoda éves pedagógiai, működési terve tartalmazza. Év végén összegző értékelés készül. Az egész óvodát érintő

folyamatokban kiemelt jelentőségű a kimenet, az iskolába lépés szorosabb ellenőrzése, értékelése.

Az óvodai csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése és értékelése

A pedagógiai munka tervezése, elemzése a gyermekek egyéni megfigyelései, az egyénre szabott nevelési - fejlesztési eljárások folyamatos írásbeli munkát igényelnek. Segítik a folyamatok célirányos, célszerű egymásra épülését, ugyanakkor rugalmas alkalmazást és a gyerekekhez való igazodást biztosítják.

A gyermekcsoport nevelési - tevékenységi programjának tervezése a gyermekek fejlődési üteméhez, igényeihez, a spontán helyzetekhez igazodik, a feladatok egymásra épülnek. A terv nem megmásíthatatlan, hanem az élethelyzetek, a gyermekek, az aktuális feladatok irányítják a folyamatot. Ellenőrzését a nevelési év elején az óvodavezető végzi.

A vezető óvónő a csoportlátogatások alkalmával folyamatosan ellenőrzi és értékeli a tervezést olyan céllal, hogy az mennyire szolgálja a helyi nevelési program célját és feladatát. Év végén az óvónők szóbeli értékelést végeznek a gyermekek közösségi életének és egyéni fejlődésüknek alakulásáról.

Az egyéni képességfejlesztésnek mindenhol érvényesülnie kell. Minden óvónőnek tudnia kell, hogy melyik gyermeket miben, mivel kell fejleszteni ahhoz, hogy önmagához képest optimálisan fejlődjön.

Legfontosabb a gyermekek folyamatos megfigyelése, megismerése. Követni kell fejlődési ütemüket, jelezni a lemaradásokat és az egyénhez kötődő feladatokat.

Az egyéni fejlődést tartalmazó dokumentum:

A 3-7 éves gyermekek fejlődését nyomon követő dokumentáció, amelyet a Tevékenységközpontú óvodai neveléshez szerkesztettek.

Tartalmazza: a helyi programban megfogalmazott kiemelt feladatok megvalósulását, a megadott szempontokon túl saját elképzelésünk szerint tovább bővíthetjük. A gyermek fejlődésének tevékenységi körök szerinti felosztása az Óvodai nevelés Országos Alapprogramjának VI. fejezete szerint lett kialakítva.

A pedagógiai nevelési program ellenőrzése, értékelése

A program siker kritériumát a „Fejlődés várható az óvodáskor végén” címmel kiemelt programelem jelenti.

A program ellenőrzésében és értékelésében a vezető óvónő irányításával valamennyi óvónő részt vesz:

- a bevezetés előtt a feltételrendszer vizsgálata
  - a bevezetést követő első nevelési év végén átfogó értékelés
  - megjelennek - e a nevelő - fejlesztő tartalmak, a program milyen eredményeket hozott, a nevelőtestületet milyen mértékben befolyásolta a program, mit mutatnak a szülők visszajelzései
  - a bevezetést követően 3 évenként a nevelési folyamat vizsgálata a kimenet oldaláról.
- Mennyire sikeres az óvodánk nevelő - fejlesztő munkája? Az értékelés a sikerkritériumok figyelembe vételével történik. Célja a hatékonyság, a minőségjavítás, az önképzés és továbbképzés tudatos tervezése. Az elemzésben, értékelésben segíthet a szaktanácsadó és a szakértő.

Érvényességi nyilatkozat

A helyi nevelési program érvényességi ideje:

A nevelőtestület határozata alapján érvényes: 2005. Augusztus 31.

Többszöri módosítás alapján: 2018.10.29.-én a Nevelő Testület által elfogadott.

A helyi pedagógiai program módosításának lehetséges indokai:

- hálózatbővítés, leépítés
- szervezeti átalakítás
- ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt
- ha egyéb érdekegyeztető fórummódosítást javasol
- ha a törvény, jogszabály változtatások szükségessé teszik

Előírás a programmódosítás előterjesztésére:

- írásbeli előterjesztés az óvoda nevelőtestületének
- részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten

Legitimációs záradék

**1. A nevelőtestület elfogadta:
2018.10.29-én**

.....
Ungerné Páger Edit
Nevelőtestület részéről

**2. A szülői szervezet véleményezte:
2018. 11.05-én**

.....
Mochnács Éva
Szülői Közösség elnöke

**3. Az óvodavezető jóváhagyta
2018.10.29-én**

.....
Varga Jánosné
Intézményvezető

Felhasznált irodalom

- Az Óvodai Nevelés Országos alapprogramja: A Kormány 363/2012. (XII.17.) Kormány rendelete
- 2011.évi CXCV. törvény: A nemzeti köznevelésről
- Az emberi erőforrások miniszterének 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelete
- Tevékenységközpontú Óvodai Nevelési Program FABULA Humán Bt. 1996.
- Fábián Katalin: Útmutató a tevékenységközpontú óvodai nevelési programhoz
- Tervezés, ünnepek, megemlékezések Fabula BT. 1998.
- Bondár Zsuzsanna: Útmutató a tevékenységközpontú óvodai nevelési programhoz
- Mindennapi testnevelés Fabula BT. 1998.
- Bihariné Kerek Ilona - Kanczler Gyuláné: Útmutató a tevékenységközpontú óvodai nevelési programhoz
- Természet - társadalom - ember Fabula BT. 1998.
- Szemán Józsefné: Útmutató a tevékenységközpontú óvodai nevelési programhoz
- Matematika Fabula BT. 1997.
- Boza Erzsébet: Útmutató a tevékenységközpontú óvodai nevelési programhoz
- Vizuális tevékenységek Fabula Bt. 1998.
- Fábián Katalin: Útmutató a tevékenységközpontú óvodai nevelési programhoz
- Szokásrendszer kialakítása, a gondozás és az egészséges életmódra nevelés
- Az óvodai nevelés Programja 1989.
- Mérey Ferenc - V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan Bp. Gondolat Kiadó 1993.
- Dr. Kovács György: A játék elmélete és pedagógiája Tankönyvkiadó Bp. 1988.
- Kovács György - Bakosi Éva: Játék az óvodában Debrecen 1995.
- Porkolábné dr. Balogh Katalin - Dr. Páli Judit - Pintér Éva - Szaitzné Gregorits Anna: Komplex prevenciós óvodai program Bp. 1996.
- Porkolábné dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában Alex-typo Bp. 1992.
- Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés, de hogyan? NAT - TAN sorozat Bp. 1996.
- Forrai Katalin: Ének az óvodában Zeneműkiadó Bp. 1974.
- Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában Zeneműkiadó 1982.
- Balogh Zsuzsanna - Becsei Józsefné - Dancsóné Kasznár Mária - Vargáné Sánta Mariann: Anyanyelvi, kommunikációs képességfejlesztés.